

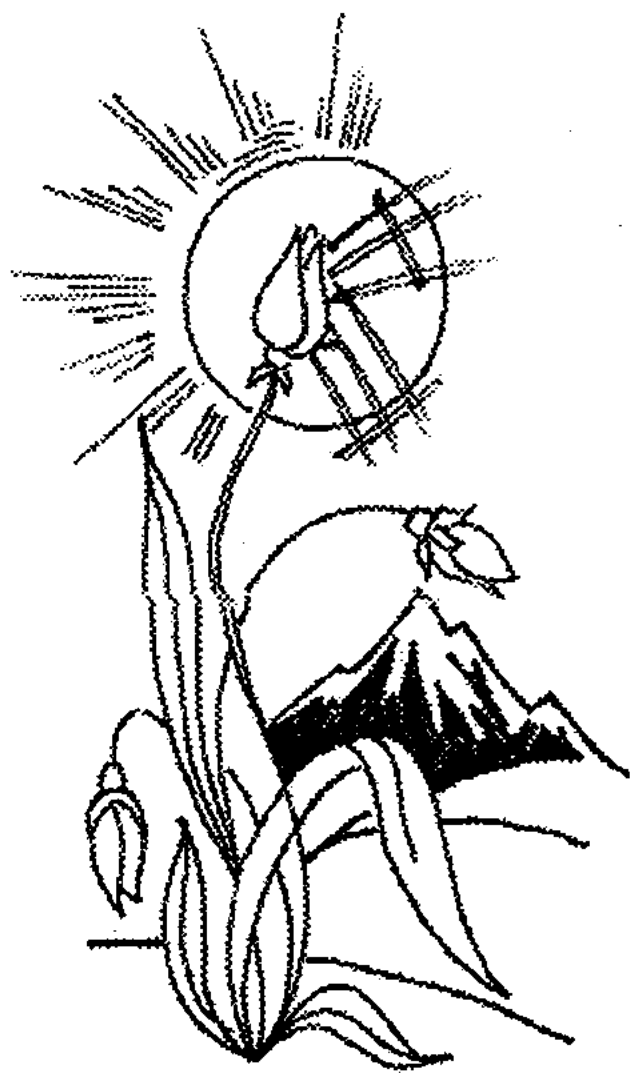
Төлеужан ҒҰМАР

Сөжбес сәуле

Төлеужан ҒҰМАР

Сөхбес сәуле

Өлеңдер, ән өлеңдер, арнау жырлар

«Тоғанай Т»

Алматы

2010

УДК 821.512.122 —
ББК 84 Қаз-7
Ғ-94

***Кітап «Мәдени мұра» бағдарламасы аясында
Алматы облысы әкімі Серік Әбікенұлы
Үмбетовтің қолдауымен шығарылып отыр.***

Ғұмар Т. Н.
Ғ-94 Сөнбес сәуле: өлеңдер, ән өлеңдер, арнау
жырлар. Алматы: «Тоғанай Т» баспасы. —
2010. 208 бет.

ISBN 978-601-7007-46-1

Төлеужан Нүсіпжанұлы Ғұмардың жыр жинағының тақырыптық ауқымы кең. Тәуелсіз ел, туған жер, өскен орта, аяулы ата-ана, ұстаздар, халқымыздың ғасырлардан-ғасырларға ұласып келе жатқан салт-дәстүрлері... өстіп тізе берсе, жалғаса түседі. Қай тақырыпты тиек етсе де жүрек үнін сездіруге, сезіммен сөйлеуге деген құлшыныс анық аңғарылады. Тіпті арнау өлеңдерінде де тың ой, тосын теңеулер ұшырасады. Әнге арналған дүниелері де автордың өз шығармашылығына жауапкершілікпен қарайтынын аңғартады.

Кітап жыр сүйер қауымға арналған.

УДК 821.512.122
ББК 84 Қаз-7

ISBN 978-601-7007-46-1

© Ғұмар Т. Н., 2010
© «Тоғанай Т», 2010

Махаббат бізде өзгеше елге деген,
Тұлпар бәйге ала ма жемдемеген.
Туған ел өздеріңе шашу болсын,
Жаратқан несібеме берген өлең.

Желден жүйрік болып тұр уақыт бүгін,
Ақын аз ба арнаған жақұт жырын.
Жүз өлеңнің ішінен бір өлеңім,
Еліме ұнап жатса бақыттымын...

АРҒЫМАҚ ЖЫРЫМ, АЛҚЫНБА!

ТУҒАН ЖЕР

Туған елім, туған жерім құт мекен,
Сені өлкем деп айта алмайды жұрт бөтен.
Кеттім сенен біраз мен де шеткері,
Біле алмадым қандай ойлар түртті екен.

Алыс кетсем есейгенім, өскенім,
Сенің ыстық қыратың мен төскейің.
Қанаттанып, құс та ұшады ұядан,
Мен де кеттім, өмір заңы, не істейін.

Жиі аламын туған жердің хабарын,
Жусан тербеп, есте соққан самалың.
Мейіріміңді сезінемін жүрекпен,
Ниетіндей, мені туған ананың.

Сенен алсам ұлы өмірге тағылым,
Сыртта жүріп ақ-қараны таныдым.
Мен тілеймін Алладан шын жалына,
Амандығын ағайын, жұрт бәрінің.

Тарасымда жазылды алғаш тақпағым,
Талпынтты алға қара суың, батпағың.
Саған деген күннен-күнге артуда,
Киелі өлкем, менің махаббаттарым.

ЕЛГЕ ТІЛЕК

Қазақ аты жүректегі ұлы есім,
Даласынан көңілін танып білесің.
Қалқанымен қарсы тұрып дұшпанға,
Найзасымен жеңіп алған үлесін.

Қазақтың қадірі артсын халқымда,
Бас имеген ары үшін алтынға.
Ел мен жерін табыстады біздерге,
Сол баяғы түгі шыққан қалпында

Қазақ аты Америка, Пекинде,
Алға, жұртым, өткен іске өкінбе,
50 елдің қатарына қосылып,
Көкке атсын ұрпақтары бөркін де.

Қазақ аты ұмытылмас нар тұлға,
Бірлікті бол, дұшпан үйдің сыртында.
Бірі дос боп, сайрандаса жерінде,
Арамзалар ой ойлайды құртуға.

Қазақ аты ТМД-ға үлгі есім,
Құрметтейді ханын, халқын білгесін.
Байлығымыз, кеңдігіміз, ағайын,
Басымызға тас боп ертең тимесін.

ЖЕТІСУ

Жетісу шуақты өлке шұғылалы,
Жеріне қурай бітсе құбылады.
Алатауы жерінің әсем төрі,
Алты алаштың қорғаны, ұлылары.

Жетісу жерің көркем, атың асқақ,
Жұмаққа да болмайды айырбастап.

Еңбек сүйген білімді ұл-қызы бар,
Қалай сенің төріңнен қадір қашпақ.

Жетісу – қарағайлы самсаған бел,
Біздің елге келгенде ән сала кел.
Ырысты өлкем ыдысы бүлінбеген,
Ықыласты жұртыңды қарсы ала бер.

Құрсағыңнан жаралып бір алып ұл,
Бірлігіңе барша ел қуанып жүр.
Бір шаңырақ астында бірнеше ұлыс,
Ныспы бөлек болғанмен, ұраны бір.

Жер анадан алғасын уыз дәмді,
Жетісу деп шырқайды бір ізгі әнді.
Тоқтығында қалайша бөліспесін,
Жоқтығында бөліскен уыс дәнді.

БАЛАЛЫҚТЫҢ БАЗАРЫ...

Ата бабам мекен еткен Тарасты,
Өсті, өнді, еңбек етті жарасты.
Ашаршылық түсіргенде салмағын,
Бір қазанға азық етіп тары асты.

Қарақазан біріктірді көп басын,
Халық қорған, сол жақсылар жоқтасың.
Ақсақалдың айтқанының бәрі заң,
Ешкім тулап сыпырмаған ноқтасын.

Бағыт көріп баба салған іздерді,
Қаншама жаз, өткердіңіз күздерді.
Кейінгіге ата мекен жайында,
Әңгіме айтар болып қалдық біз де енді.

Осы ауылдың батпағы ем, тасы алтын,
Жусан исі құмарыңды басатын.
Автобустан түскен жанға қырманда,
Шашу етіп ақ бидайын шашатын...

Қара жолдың батпағына малынып,
Еруші едік үлкендерге жалынып.
Сол ауаны, сол ауылды, сол күнді,
Бүгіндері жиі жүрмін сағынып...

Көктем сайын дала керіп қанатын,
Мал төлдерін құшағына алатын.
Қаладағы ақ саусақты өкімет,
Тәпкі беріп, қызылшаға салатын..

Бүкіл дала қызылшамен гүлдеуші еді,
Айқайға сап бригадирлер тілдеуші еді.
Мектеп бітпей жоқ боламыз әйтеуір,
Баласына қойшылардың тимеуші еді.

Көктұманың жағалаушы ек жағасын,
Майда балық аумен ұстап аласың.
Отқа қақтап бөліп жесең болғаны,
Сазан ұстап алғандай мәз боласың.

Көктұманың көп болатын өткелі,
Суы тасып өткермейтін тек нені.
Елестейтін сол кездерде Көктұма,
Жалғыз өзен секілді жер көктегі.

Бекер адам келмейтұғын бұл маңға,
Кенде емес дәннен, ән мен жырдан да.
Бала біткен шөпте, қойда, жайлауда,
Одан қалса көмек беред қырманға.

Мал қырқуға аттанамыз дегенде,
Үш күн, үш түн ұйқы қашад менен де.

Әкем марқұм әдемілеп ерттеген,
Мінгізетін көк ат, не көк дөненге.

Жарқ жұрқ етіп өмілдірік, құйысқан,
Жүген, ноқта бәрі ұқсас туысқан.
Көк атпенен шыққан кезде көшеге,
Сығалайтын бала біткен бұрыштан.

Жайлау деген курорт еді кәдімгі,
Жадыратып, жайнататын жаныңды.
Суық асып, Бесқарағай арқылы,
Қарасырық қанша таттым дәміңді.

Емелелі, Теректіден күн күлген,
Мұндай жерді бізден басқа кім білген?
Ақтасты мен Көксай бойын аралап,
Ат үстінен теріп жеуші ек бүлдірген.

Бір-бірінің санамаған байлығын,
Сол заманда кетіпті өтіп жайлы күн.
Жексенбіде малды ауылға барғанда,
Бізді көріп дірілдейтін тай, құлын...

Қайта келмес өткен көктем, өткен күз,
Асауларды шанаға да жеккенбіз.
Қошқарбазда бүкіл бала жиылып,
Ат шанамен сырғанақ та тепкенбіз.

Шабан той мен көкпар десе делебе,
Қозатынын түсінбедім немене.
Қой бағатын адам тапай бәріміз,
Ортаға сап тартушы едік жеребе.

Бүгінгіге мұның бәрі жаңалық,
Жан берісіп жатқандарға, жан алып.
Қазақпын деп айту қиын біреуге,
Дәл осылай өтпегесін балалық.

ӨМІР ЖОЛЫ

Жарық дүние сенен жаным нұр алған,
Ойлай алған, ойнай алғам, күле алғам.
Толыққанды адам етіп жаратқан,
Неткен шебер, кеңпейіл ең, о Аллаһ!

Өстім, өндім, қарсы алғасын күн алдан,
Қара түннен, қандай ғажап сыр алған.
Табиғатты адамға дос жаратқан,
Неткен шебер, кеңпейіл ең, о Аллаһ!

Шашылған соң жаратушы нұры алдан,
Жас сәбидей өмір кештік қуанған.
Аспан мен жер арасына жан берген,
Неткен шебер, кеңпейіл ең, о Аллаһ!

Атыңды естіп, табынамыз құраннан,
Бар пенденің жаны бірге құралған.
Ақыретті ұмытпаңдар, сол жерде,
Аласың да, бересің де сұралған.

Бір өзінде барлық бақыт, мың арман,
Жалбарынып шыға алмаспыз құмардан.
Адасқанның кешіретін айыбын,
Неткен ұлы, кешірімді ең, о Аллаһ.

Атыңды атап, қарсы алайық таңыңды,
Алла беріп, алла алады жаныңды.
Мұсылманның бар міндетін өтесек,
Жаратушы жарылқайды бәріңді...

АРҒЫМАҚ ЖЫРЫМ, АЛҚЫНБА!

Арғымақ жырым алқынба,
Арғы атаң сенің қазанат.
Солардан қалған бір сезім,
Мені де жүр-ау мазалап.

Басты байлыққа балаған,
Қамбар атаның тұқымын.
Құдайым өзі берсе екен,
Құртқадан артық күтімін.

Байшұбар менен Шалқұйрық,
Қорғаған елдің бүтінін.
Құлагердей болса екен,
Бәйгеге түссең бітімің.

Қара қасқа атты Қамбардай,
Өлеңім саған сес керек.
Қабанбай қубас мінбесе,
Өлеңім бүтін не істер ек?..

Тайбурылдай тұяқпен,
Жігерің болса тас иле.
Кір келтірме ешқашан,
Поэзиядай бас үйге.

Арғымақ жырым алқынба,
Арғы атаң сенің қазанат.
Бабадан қалған бай мұра,
Болашақ үшін аманат.

АЛАСАРМА, АЗАМАТ!

Аласарма, азамат, аласарма,
Аласалық арлы ұлға жараса ма?
Есің кетсе өзіңнің есең кетіп,
Көкпар етіп тартады бала-шаға.

Аласарма, азамат, аласарма,
Аласа ой биікпен таласа ма?
Жазық жолда сүрініп жүрген адам
Елі үшін от кешіп, тау аса ма?

Аласарма сондықтан шамаң келсе,
Қорғай бер жүрегіңмен заманды ерше.
Таразыға тартар ем бар адамды
Алла осы билікті маған берсе.

Аласарма, бол биік басқалардан,
Еңбегін егеменге қосқан арман
Білім алып іске асыр, жігерлі бол,
Талайлардың білімі босқа қалған.

Аласарма, көргенде жаңа адамды,
Біздің қоғам көркейді, дараланды.
Биіктікті мәңгілік мақсат етіп,
Өкпелетіп алмайық ағаларды...

ӨТКЕНГЕ ЖҮГІНУ

Қай ғасыр, не боп кетті қай күн бүгін,
Қайда кеткен қазағым айбындығың?
Елін сүйіп бабалар, жерін сүйіп,
Көтеретін еді ғой нардың жүгін.

Шырмағандай секілді жалпыңды мін
Шырмауыққа оралдың, халқым, бүгін.
Тіл, дінінен айрылған, қайран қазақ,
Мәңгүрт деген жапты ғой алдынды мұң.

Елдің бәрі батыс деп еліктеді,
Солардың ісі бізге серік пе еді?
Бабалардың орыны төрде еді ғой,
Босағада тұрғанмен бөріктері.

Қайран бабам, қиған ғой қасық қанын,
Ойлан, ұрпақ, өзге деп асықпағын.
Тегіне қарап билік бермеп пе еді,
Мансапқа лайықтамай пасықтарын.

Сабырлы, салмақты едің елім кеткен,
Бұл күнде бір-біріңе сенім кеткен.
Біздің кейбір күндерден, уа, бабалар,
Көп күндерің артық қой көріңде өткен.

Елді қыз, текті кетті тән алмай ұл,
Шамшырақ сіздерге арнап жаға алмай жүр.
Құс қанаты талатын кең даладан
Ұрпағың тегін жерді ала алмай жүр.

Үйір-үйір жылқыңды баға алмай жүр,
Қамшымен шайтан жынын қаға алмай жүр.
Егемендік алғанда, ерке тотай
Көбейіп, тәртіпке оны сала алмай жүр.

Тыныштықты бағалап өтер де елім
Маңдай тердің қалайды өтелгенін.
Ұрпағыңды қорға деп өктем үнмен,
Бабалар, бір сәт келіп кетер ме едің.

ТІЛІМ – ТІРЕГІМ

Қазақ тілі халқымның тірегісің,
Мұңыңды ойлап кей сәтте күйеді ішім.
Саған елің әрқашан тұғыр болсын,
Сен биікке ұя сап түлеу үшін.

Тілім менің қырандай қырағысың,
Жүйріксің, барша әлемнің пырағысың.
Қоғамды жылытасың құдіретіңмен,
Қапаста қалған жанның шырағысың.

Шешен тілсің дауларды шешіп берген,
Батыр тілсің кең дала несіп берген.
Байлықтың бағалысы сенсің тілім,
Рух боп құйылатын бесіктерден.

Өткір тілсің айбалта, алмастан да,
Көрегенсің құтқарар жар басқанда.
Бір тамырың қалды ма жараланып,
Бір ғасырға бір ғасыр жалғасқанда.

Саған мәңгі ұйыды қанша сана,
Бір өзіңе табынды ән салса да,
Өміріңнің азығы тіл болады деп,
Жаратушы тапсырды жол салғанда.

Сананы жаратқан жоқ тар қып бірақ,
Намыстылар тілменен арды ұқтырады.
Қасиетіңнен айналдым қазақ тілі,
Бір үзім нан өзіңмен алдық сұрап.

Тіршіліктің өзіңсің нақ тірегі,
Туған халқың өзіңе бақ тіледі.

Қазақ тілі қазаққа ғана керек,
Міне, осындай ақынның ақ тілегі.

Елдің басты байлығы тілде ғана,
Алтын, мұнай – үлде мен бүлде ғана.
Қазақ тілдің тамыры қатаяды
Өз тілінде сөйлесе үйдегі ана.

МЕН ТУҒАН АУЫЛ

Жасырғанмен біледі ел дерегін,
Айтқызбай-ақ табады өз керегін.
Мен ағынды Ақсудың мекеніне,
74-тің жазында келген едім.

4 жаста едім ауылға көш келгенде,
Туған ауыл қарсы алып хош көргенде.
Сол сәттерде Нүсіпжан ұрпағынан,
Ақын ұл шығады деп ескерген бе.

Сәулелі ой үміт артып жарық кешке,
Араластық есейіп сауық кешке.
Қарасудың бойында, үй алдында,
Тақтай көпір әйтеуір қалыпты есте.

Алға сүйреп көп үміт, не мықты ой,
Ауыл деген береке, көрікті ғой.
Бай өзбектің осы үйін аламын деп,
Аңғал әкем бар мүлкін беріпті ғой.

Ой болмаған ешкімде алабөтен,
Тарас бізге болды енді жаңа мекен.
Қыл көпірден қызғандар өте алмай,
Қарасуға бір сүңгіп алады екен.

Қыста бізден сырғанақ неге қалсын,
Сумен мұзға ораймыз төбе басын.
Келген жандар шыға алмай тайғанақтап,
Әбден шаршап үйге кеп демалатын.

Артық емес поэма арнасам да,
Бірлікке бастайды онда жол қашан да.
Сыйластықты ту еткен біздің ауыл,
Әйтек, Шақал деп алып анда-санда.

Ағайынның ауылда бәрі туыс,
Іші тұнған өнеге, танымдық іс.
Жайбарақат жүрсе де текті білген.
Керемет ауылдағы жаратылыс...

Тары ас деп атаған ел сол ауылды,
Табасың жанға керек қалауыңды.
Мектептің де есігін аштым сонда,
Тартып қойып тәмпиген танауымды.

Не жетсін балалық шақ, отты күнге,
Сезбейтін бос уақыттың көптігін де.
Болдыртып тай біткенді қайтатұғын,
Қошқарбаздың орны да жоқ бүгінде.

Есейдік, адам болдық, сана бекем,
Туған ауыл жүректе қалады екен.
Балалықтың қызығын тастап кеткен,
Қошқарбаз бос орныңа қарап өтем.

Сағынышпен өзіңе жетемін тек,
Өгейсін бе туған ел бөтенім деп.
Қайда жүрсем аузымнан тастамаймын,
Менің өскен аяулы мекенім деп...

АҚСУ

Киелі Ақсу, шалқар кені шабыттын,
Ілияс сынды мекенісің алыптын.
Қуат, Сара тіл буынсыз екенін,
Жігеріңмен бар қауымға таныттын.

Киелі Ақсу – шалқар кені шабыттын,
Ағынды Ақсу, дәрменіңді таныт мың.
Ағысыңмен біз сияқты ұлыға,
Намысыңның көшін бойға дарыттын.

Киелі Ақсу, мекенісің нақты ұлдың,
Сенде өстім, Қарасуда пәк келдім.
Тілеуіңе Ілиястай ұл беріп,
Кең далаңда Құлагерді шаптырдың.

Киелі Ақсу, мекенісің бақ гүлдің,
Сарадайын саңлағыңмен сәтті үлгің.
Көкшетаудан көшіріп кеп айтыстың,
Шамшырағын Сара қызға жақтырдың.

Киелі Ақсу, сенімен мен мақтанам,
Суың ырыс, шөбің шүйгін, құт далаң.
Жамаудайын қайсар ұлдың мекені,
Жанында жау жатсадағы бұқпаған.

Киелі Ақсу, өс, өркенде, жалында,
Береке мен бірлігіңнің барында.
Ұлылардың игі істерін жалғайтын,
Кенеліңдер күн-күн сайын дарынға.

ЕЛ БІРЛІГІ

Ел бірлігі ел қорғар батырлықта,
Ел бірлігі мұң шертер ақындықта.
Етікпенен су кешкен қиын кезде,
Ел бірлігі сондағы татулықта.

Ел бірлігі көненің көргендігі,
Бірігіп елге маржан тергендігі.
Ел бірлігі еліне жау шапқанда,
Қос қолдасып тойтарыс бергендігі.

Аз емес қой көк аспан түнергені,
Бірліксіз ел мұндайда жүрер ме еді.
Ел бірлігі аналар майдандағы,
Жарларына ас салып жібергені.

Тарих деген бабаның құмдағы әні,
Ел бірлігі шалғыны шыңдағаны.
Ел бірлігі үйдегі бала-шаға,
Әке ақылын бір мезгіл тыңдағаны.

Ел бірлігі – береке, ел біледі,
Біздерге де, мінеки, келді лебі.
Бабаларым бірлікті бол дегесін,
Егеменнің көк туы желбіреді.

Ел бірлігі салтында, тілінде де,
Ел бірлігі халқында, дінінде де.
Бірліксіз ел өмірде тірліксіз ел,
Ел бірлігі жол салар жүгінгенге.

ЖАЙЛАУДА

Жайлаудағы атқан бір күн таң қандай,
Ауасынан бар құмарың қанғандай.
Иранбақтың ішіндемін дейсің-ау,
Қарай алсаң бірер минут аңғармай.

Көк аспанға ұмтылғандай құздары,
Бауырында қар, оның да бар ызғары.
Қанша биік болса дағы біздерге,
Самал желмен жетіп жатыр ізгі әні.

Қарағай мен қайың өскен бөктерлеп,
Жас жаныңа оларда бір от бермек.
Талдың басын майыстырған жемістер,
Сол жердегі аң-құстарға бопты ермек.

Таудан құлап түскен өзен ағынды,
Елестетер сенің жігіт шағынды.
Тауға барып серуендеңдер бір мезгіл,
Босқа өткізбей алтын уақыттарыңды.

Жасыл желек, ауаң таза, суың бал,
Қазақ үйлер, желі толы құлындар.
Аңсап жүрмін бір өзіңе жете алмай,
Бір күндері көшіп кетер түрім бар.

СӘБИ ПЕЙІЛІ

Сәби келді, дауыс қандай шыр еткен,
Сол дауыс қой сан жүрекке гүл еккен.
Қазағымның көңіліне не жетсін,
Шілде сумен шомылдырады тілекпен.

Періште ол, пенделікті ұқпаған,
Тәрбиеден танылады нық қадам.
Пәк сәбилер келешегі өмірдің,
Емшек сүттен басқа ештеңе жұтпаған.

Қара, қара қандай әсем күлкісі,
Тек пәктікпен шаттануда түр-түсі.
Бала көңіл ала көңіл болмасын,
Адалдыққа тола берсін жұрт іші.

Сәби келді, жұпар иісті хош көңіл,
Тойла, халқым, құттықтасын дос не бір.
Әлди әні айтылмаған үй қараң,
Сәби сәнін көрмеген күн босқа өмір.

Бала бақыт бал- бұл жанған жанары,
Ұлтқа жақын тәрбиеле сананы.
Сәбилердің қызметіне жарайық,
Келер күндер болсын десек бағалы...

ҮШ БӘЙТЕРЕК

Замандағы қиындықты мойынға ап,
Ақылымен қас дұшпанды сойылдап.
Қабан жырау, Ескелді ата, Балпық би,
Бүгін жатыр ерлігіңді ел мойындап.

Сіздерсіздер көрегендер көсемі,
Жібермеген дұшпанына есені.
Сіздер айтқан жүйелі сөз бүгінде,
Істі бастап келеді алға көшелі.

Сіздерде еді сыйластық та тектілік,
Жатпаушы еді көкейінде кек тұнып.
Құшақ жайып хал сұрасып жатушы ең,
Кең далаға нар түйені шөктіріп.

Сіздерде еді данышпандық, тереңдік,
Біз білмейміз, бұл өмірге не бердік.
Аманаттап табыстаған жерінде,
Егемен боп бар әлемге елендік.

Сіздерде еді салмақтылық, отты үміт,
Аз ойлаймыз біз өмірде көп күліп.
Жомарттығың жұртыңызға әлі аян,
Бастарыңда көп болғанмен жоқшылық.

Тең қарадың кедейге де, байға да,
Сөздеріңді жүрем күнде ойға ала.
Қолдағаның осы шығар әулием,
Бүгін міне, гүл жайнады айнала.

Жандарыңа жуымаған жалғандық,
Ей, бауырлар, бабаңдағы арманды ұқ.

Ел, жер қамын тең ойлаған бабаға,
Ескерткішін орнатуда қалған жұрт.

Жырым тарту болсын баба тойыңа,
Көргенді ел, көрінгенге мойыма.
Болмысында болған барлық қасиет,
Тәу еткенде жұқсын ұрпақ бойына.

ЖЕЛТОҚСАН ЖЕЛІ

Жаншылып кеуде, жарылды бастар неше мың,
Жаулады көкті, мұң зары әке шешенің.
Халқына қалқан, ұлтына адал жүрекпен,
Көрсетті ерлер ерліктің нағыз кесегін.

Қаланың көркі, сәні де кетті көшенің,
Саясат бізге, айтақтап салды есерін.
Ләззат, Ербол, Қайраттай қайсар жігіттер,
Қаршадай болып қорғап та қалды осы елін.

Абақтыға айдап, түскенді қолға бұрыштан,
Өзімізге оқ атқылап жатты-ау туысқан.
Сауғалап басын, бетімен кеткен билікке,
20 жылда да бұйырып жатыр ырыс дәм.

Алаңға шықты, азамат атты намысты ер,
Ел намысы үшін, еш артық емес бар істер.
Ерліктің нағыз иесін көрем десеңдер,
Басыңды иіп, рухтарымен таныс кел.

Қыраулы қыста ақ білектерін сыбанған
Айғайлап алға, босамай ауыз ұраннан.
Қабанбай баба, Райымбек, Науырызбайлардай
Батырлар ұлы осылай қолға ту алған.

Бірігіп білек, аллалап басты адымдар,
Жүректерінде жын қуалайтын жалын бар.
Тарихта атын қалдырып кетті тарландар,
Ел сүйем десең, осыдан тәлім алыңдар.

Жаратқан ием, ендігі алда жолды оңғар,
Гүлденіп елім, көркейсін тау, көл, ормандар.
Егемендіктің отына келіп жылынсын,
Желтоқсанның желіне қатты тоңғандар.
Елдігіміз деп езіліп кеткен ерлердің
Есімін ел-жұрт, өз есіміндей қорғандар.

Әлі де алда ататын таң мен заман бар,
Күніне неше құбылып жатыр адамдар.
Тәуелсіздіктің туын көтерткен бұл күнді,
Қазақсатанда бағалы күн деп санаңдар...

ЖАМАУ РУХЫНА

Бір ғанамын,
Бар болғаны ұл ғанамын.
Опасыздар сан саққа жүгіртсе де,
Адам деген атымды былғамадым...

Бір ғана еді,
Бар болғаны қазаққа ұл ғана еді.
Тарамыстай тартылған денесімен
Біраз мұңын елінің жырлап еді.

Арғымақсың артық бір ет көрмеген,
Туған елің сені де шет көрмеген.
Халқыңның қазынасын қорғаймын деп,
Арпалыстың би, сұлтан, бектерменен.

Өткір едің айбалта, алмастан да,
Патриоттық көрсеттің жол жастарға.
Елін адал сүйетін бір ұл болып,
Жамау деген есімің қалды аспанда.

Жүйрік едің қазанат, пырақтан да,
Не таптық Құлагерді құлатқанда.
Елін сүйген ертерек кетед деген,
Қоғам жауап іздейді сұрақтарға.

Батыр едің ешкімнен жасқанбаған,
Сол үшін ел ішінде асқан бағаң.
Әділдікті калаған халық сөзін,
Айта алсаң, текті патша басты алмаған.

Үш арыс, бес бәйтерек, бір шынарсың,
Елдің атын сіздердей ұл шығарсын.
Бейіш пен тозақ аты арасында,
Адасып жүргенге әлі би шығарсың...

Бір ғанасың, ағасы бір ғанасың,
Көр орыны иншалла құрғамасын.
Арам шөп қаптап ертең қор ете ме,
Құлпырған қазағымның гүл даласын...

Бір ғанасың, бақи да бір ғанасың,
Шындықтың шырағымен нұрланасың.
Жасқанып жүр артыңда інілерің,
Қасқиып алдында аға тұрмағасын.

Бір ғанасың, ағасы бір ғанасың,
Бере алмай ақынының жүр бағасын.
Опасыздар әлі де сайрандап жүр,
Өз қолымен өлтіріп бір данасын...

Бір ғанасың, ағасы бір ғанасың,
Жағалап жүрдің біраз жыр жағасын.
Ұрпағыңды қолдай бер, аруақты аға,
Ақсуыңмен мәңгілік бірге ағасың.

БІЗДІҢ ЕЛ

Өмір өзі таусылмас сан құбылыс,
Шаруа деген бітпейтін мәңгілік іс.
Адам – өмір қонағы, бұл жаратқан
Бермей кейде жатады сәл кідіріс.

Қазақ деген момын ел, жаны жайсаң,
Әлемде таңданды ғой танымай сан.
Егемендік енді алған киелі өлкем,
Дес бермейсің енді сәл байып алсаң.

Қазақ деген бітпес ел той-думаны,
Қуанышқа арналады қойдың бәрі.
Бейқамдығы тағы бар, өз әйелін,
Шатастырып алады орнындағы.

Алла атына әрқашан арнаулы үні,
Қанында бар аздаған аңқаулығы.
Пысықтығы ұстайды той дегенде,
Басқа кезде дес бермес жалқаулығы.

Құрметтейді салт-дәстүр, ырымын да,
Білсеңіз, нағыз өмір сыры мұнда.
Бейбіт өткен бір күнге тәуба дейді,
Құрметтеп қолға ұстаған құрығын да.

Үлкендерден айтылар төрелік көп,
Өспейміз жақсыларға неге еліктеп.

Асқа барса апамдар алақандай,
Алып келеді орамал теберік деп.

Ақсақалым, сен өмір пірімісің,
Әжелерім, әдемі тірі мүсін.
Жігіттері өнерлі сегіз қырлы,
Ал қыздары иранбақ гүлімісің.

Келіндері иіліп сәлем салады,
Салт-дәстүрі көп өмір сүру үшін.
Тойбастарды қалдырмай бөлшектейміз,
Той болсын деген елде ырым үшін.

ӘКЕНІ АҢСАУ

Көзден таса ете алмай отты күнді,
Ажал алып бастың ба тоқтығыңды.
Енді міне отырмын, тақырып қып
Сенің әке, қасыңда жоқ күнімді.

Жаның жайлау жан едің жасыл желек,
Сен басқан жолдар бөлек, ғасыр бөлек.
Сенің айтқан бір ауыз өсиетің,
Пәлсафа, ойдан да, әке, басым келеді.

Көбіне ұлы арманның жете алмадың,
Тағдырдан да бұрылып кете алмадың.
Алданыш тұтқанменен немереңді,
Жүгіртіп, соңыңнан көп ерте алмадың.

Соның бәрі, жан әке, бізге де арман,
Шығардай боп тұрасың іздеп алдан.
Ұлы өмірге сый етіп тапсырамыз,
Тәрбиенің барлығын сізден алған.

Ешкім бермес әкедей тәлімгерді,
Естімейтін болдық қой әніңді енді.
Әке деген командир өмірдегі,
Ел қорғауға үйретер жауынгерді.

Әке, сені сағынам, көп еске алам,
Сырларымды бар кезде неге ашпағам.
Айтқаныңды санама түйіп алдым,
Одан басқаның бәрі елес маған.

АНА

Қандай ұлы, қандай ыстық ана атың,
Құс боп ұшсам талмас менің қанатым.
Біреп күнге кете қалсам сапарға,
Таусылғанша тосасың-ау тағатың.

Мейірімің-ай, перзентіңе тым ыстық,
Айналана дарытатын ырыс, құт.
Кір жұқтырмай ақ жаулықтай арыңа,
Азамат боп өсуге тек тырыстық.

Өзің ғана жүректегі аңсарым,
Сыршыл жүрек қояр емес аңсауын.
Сипай қалса алақаның алады,
Өн бойыма жұға қалса қанша мұң.

Мынау көктем қандай ғажап, қарашы,
Қырдағы анау қызғалдақты санашы.
Қырдағы гүл, жердегі ару сіздермен,
Керемет қой жер мен көктің арасы.

АЗАМАТТАРЫ ҚАЗАҚТЫҢ

Ескісіз мәңгі бағасы болмас жаңаның,
Осыны ұқ деп ескерткен баба, қарағым.
Өмірдің өзі үйрену үшін берілген
Меңгерген дұрыс қоғамның қажет талабын.
Бәрін де біліп, азаматтары қазақтың,
Қадірлей білер еңбегін ата-ананың.

Жерін де сүйер, қасиетін ұғар халқының,
Байлығын шашпай, бағалай білер алтының.
Жарын да сүйіп, қамқор боп бала-шағаға,
Әдебиеті мен құлы ғой ғұрып, салтының.
Еңбекқор келеді Азаматтары қазақтың
Мәнді өмір үшін меже деп ұғар әр күнін.

Солардай мен де азаматтардың бірімін,
Халқыммен өсем, халқыммен мәңгі тірімін.
Ертеңгі елді бастайтын көсем бізде бар,
Табынбас бөгде ұрпақтарына ірінің.
Қадірлеп ұлтын, намысты нанға сатпайтын,
Ел азаматтары, баянды болсын ғұмырың...

ӨМІРГЕ СЫР

Қанша тірлік, менде қанша ғұмыр бар,
Кейде ашты боп сезілердей шырын бал.
Ақиқатты жақындатам десеңдер,
Азаматтар, сөздерінде тұрыңдар!

Талай қырғын соғысты да жеңіпсің,
Қыран құстай дұшпаныңа төніпсің.
Сөздерінде тұра алмаса ерлері,
Өсер ұрпақ сенен, қалқам, не күтсін.

Біздер үшін тұрақтылық ортақ бақ,
Ол болмаса ертеңгі ұрпақ сор таппақ.
Сенімділік танытпаса үлкені,
Жастары да өмір сүрер қорқақтап.

Жетісуым – өлеңді өлкем, өр өлкем,
Көсегенді қалай сенің көгертем?
Қауқарымды бір көрсетіп қалмасам,
Сәл кештеу боп қалатындай тек ертең.

Бөрікті ұлдар өсе берсін тұлғалы,
Көрікті қыз болашақтың гүл бағы.
Батырлықты, ақындықты, ерлікті
Тал бойына сіңірсін ел ұрпағы.

АЙТЫС

Танымас ұлтты шырқалмаса егер төрде өлең,
Басынар жұртты арғымақ кетсе кермеден.
Бәйгесін көріп көкпарын тартып бой жазып,
Айтысын тыңдап жүрегін елім емдеген.

Емдеген елді ақын тілі еді ақ алмас,
Қасиетті елім қалайша мұны тән алмас.
Алланың берген ерекше сыйы бұл айтыс,
Тегіннен-тегін қасиетті өнер жаралмас.

Тапқырлық пенен теңіздей терең ой деген,
Алақан соғып тыңдарман қауым болды елең.
Бәйгесі тілдің өнердің аламаны бұл,
Ешкім де бәйге әпере алмас қолменен.

Тұлпардай терлеп ақынды ұғам булыққан,
Себебі олар айтылмай жүрген мұнды ұққан.

Құдайдың өзі түңіліп кетті кей кезде,
Көздерін жұмып пендеде жүрген қулықтан.

Жеңіліс тауып қулықты ұқпай жатқандар,
Көпшілік күйіп реніш айтып аттандар.
Шындықтың туын итжейде етіп жамылған,
Айтысты, халқым, арам ойлардан сақтандар.

Сақтайық оны жалғайық әрі бағалап,
Ақындар деген «Алаш» деп шабар қазанат.
Елінің мұңын тілімен шешіп беретін,
Айтыстың білсең атының өзі ғажап ат.

ТІЛ

Ана тіл – мәңгіліксің, бір ғанасың,
Әлі-ақ көктеп, көгеріп бүр жарасың.
Бар аурудың емдері табылғанда,
Жазу қиын болып тұр тіл жарасын.

Алла берген аузыма сиың ба еді,
Сыйды күтіп ұстау да қиын ба еді.
Ана тілін баламыз сүймейді деп,
Әкелердің қабағы түйіледі.

Себебі онда жоқ білем ұлтқа сенім,
Қазақ тілі ұлы өмір тұтқасы едің..
Тіл-дініңмен алдыға қадамыңды,
Ұрпағыңа үйретіп нық бас, елім.

Тіл дегенің нақты сөз, ел ертеңі,
Көсегеңді тіл ғана көгертеді.
Ана тіл ар-ұятың бетіңдегі,
Ұлттық қара күшің ол денеңдегі.

Боп жатқанмен қоғамда бүгін егес,
Тілсіз адам өсуі мүмкін емес.
Ертеңгі ұрпақ биікте болам десен,
Ана сүтімен енген тіліңе көш.

Тіліңе көш, әспетте ана тілін,
Сонда бақыт бар адам табатұғын.
Тіл үйретсін бар адам баласына,
Қатаюын тілесе қанатының.

АСТАНА

Астана сен ата-баба арысын,
Алатаудың көрсін әлем барысын.
Арман қуған ұрпағына қазақтың —
Азаматтық Астанамнан дарысын.

Ата-баба арпалысқан ар үшін,
Ата қоныс мол-ау сенің табысың.
Ақ таяқпен қой қайырған қазақты
Ақ сарайдың ішінде әлем танысын.

Ақша бұлттың көріп көкте ағысын,
Адамзаттың оят ием намысын...
Ары мықты, рухы биік ел ғой деп,
Әлем солай естіп жатсын дабысын.

Алға қадам елмен, тәубе, аттадық,
Көзін тікті бізге неше жат халық,
Кең даладай пейілі бар елденбіз
Болмашыға есептесіп жатпадық.

Астанасың күнде неше жаңарған,
Төліміңді қазақ елі тән алған.

Әлемдегі барша жұртты қарсы алып,
Биіктей бер, берекелі ақ ордам.

Сен Астана – адамзаттың арысын,
Бірге болсын Есілменен ағысын.
Қазағымның жүрегісің бүгінгі –
Сарыарқаның төріндегі сәнісің...

50 деген алда үлкен талап тұр,
Тайбурылдай елім оған жарап тұр
Биіктіктің не екенін, бауырлар,
Астанада Бәйтерекке қарап біл!

Астанамнан қанша үкілі жетті үміт,
Тілеулеспін тағдырыңа шет жүріп.
Астанада жүғып қайтсын бойыңа
Абай ата бойындағы тектілік.

Мақтанатын, шаттанатын күн бүгін,
10 жылдық деп Астана ашты түңдігін.
Мойынына тұмар етіп тақсын ел
Үш биімнің бойындағы бірлігін.

Той шаттығы арналмаған бір күнге,
Тоқтау бар ма көңіл деген шіркінге?
Туған күнді үш күн жатып тойлайтын
10 жылдықтың тойланбауы мүмкін бе?

Адамзатқа жаратушым ар берсін,
Тіл мен дінін жалқыламай пар берсін!
Көкте күн мен жерде адамзат мейірімі
Астанама неше ғасыр нәр берсін...

АСТАНА – АРУ ҚАЛАМ

Астана деп қанша жүрек толқыды,
Толықтадың тарихтағы олқыны.
Ару қала, арудан да керімсің,
Күнде неше сәндеп таққан шолпыны.

Әлем саған қызғанышпен тұр қарап,
Ақ сарайлар күн көзімен нұрланад.
Бірлікті бер, би аталар мүсіні,
Биіктік бер Бәйтеректей ғимарат.

Сұлу көше Сарыарқаны сәндеген,
Сымбатты боп сыланады бар денең.
Орамды ойлар омырауыңды кернесе,
Санамызға сәуле енгізді сәнді өлең.

Сенде ғана жаңа өмірдің бастауы,
Мүмкін емес ешкім оны жасқауы.
Алты алаштың арманына айналды,
Сыңғырлаған Сарыарқаның шашбауы.

Көркем ойлар, кемелдене түйілген,
Сәулетіңе сансыз қала сүйінген.
Арман қала Ару қала – Астана
Ақ тілекпен ардан көйлек киінген.

Төрле мәңгі Астанама атта бақ,
Дос сүйініп, күйінсінші жат қарап.
Астанадай ару қалам атыңды,
Ар-намыс деп жүрекке ұл-қыз сақтамақ.

Сеніменен өсер ойым, мерейім,
Ару қалам, ару қызға теңейін.

Жылдан-жылға құлпыра бер, жайнай бер,
Шұғылалы жырымменен демейін...

ӘЗ АҒАЛАР

Әз ағалар,
Көңілдері көктем мен жаз ағалар,
Алатау, ақ қарындай таза ағалар,
Інілердің көрсеткен ізетіне,
Ханнан атақ алғандай мәз ағалар,
Әрқайсың ұлы бір шыңсың бізге,
Болғаннан соң өмірде әз ағалар.

Сіздерден жетеді бізге сүйікті леп,
Айтатын да сіздерсіз биік тілек.
Артымыздан өсетін келер ұрпақ,
Аралассын еңбекке түріп білек
Қазағымның қамалы құламайды,
Бір-біріне өссе ерлер иық тіреп.

Күштің бәрі иықта қашаннан да,
Жүрек сенім артпаған осалдарға.
Екі иығың болмаса екі қолда,
Кеуде алдында құр бекер шошандарда.
Не жетсін інілерін ертіп жүріп,
Үлгі беріп және де жасарғанға.

Жол бермеген тағдырдың тарлығына,
Жасымаған заманның жарлығына.
Жоқты тауып жыртығын бүтіндейтін,
Аға тілеймін бауырлар барлығыңа.
Бөрілердің ұрпағы емеспіз бе,
Бөлтірігін қалдырған қалдығына.

ОЙ ЕЛЕК..

Ел бүлініп, бөлінсе егер жік-жікке,
Қайда көсем шақыратын бірлікке?
Ала ауыздық жойылмаса бұл күнде,
Ие болу қиын барлық тірлікке.

Бабалар-ай қорғап қалған даланы,
Бұзылып тұр бұл заманның адамы.
Бастық бола қалса бірден наданы,
Жақсы болып шыға келед жаманы.

Жақсы тұрып, жаман ие билікке,
Көргені аз ерден халқым сый күтпе.
Көңілі соқыр, ойы төмен бастықты,
Құрметтейді сол секунд, минутте.

Өсіп бүгін өркендеуде ғалам мың,
Қағып жүрек, мазасы жоқ санамның.
Біздің билік елдің емес беделін
Көтерумен шектеліп жүр жаманның.

Жаңа өмірге бастық біз де нық қадам,
Елің осы хан жарлығын құптаған.
Бабалар-ай, бас жарылып жатса да,
Бір ауыз сөз сыртқы елге шықпаған...

Оу, жаратқан, бүтін берші бақ берсең,
Ол да бақыт, көп қиналмай сәтті өлсең.
Елдігіңе ешбір баға жетпейді,
Тарихыңды таразыға сап көрсең...

КӨҢІЛ

Көңіл — көктем, жап-жасыл боп көктеген,
Өмір мәнді жараса алсаң көппенен.
Жаяу жүріп өтпесем де әлемді,
Сырын білем мен өмірдің ептеген.

Көңіл жаз ба жазылатын бар денем,
Оны өткізіп алғамын жоқ па әлде мен.
Өмір деген өте береді екен ғой,
Түнің — тәуба, ал күндізін шаруамен.

Көңіл күз бе, сарғайтатын жаныңды,
Сарғайтса да тауыспасын дәміңді.
Өмір деген бір сүріну, бір құлау,
Өзі беріп, өзі алады әріңді.

Көңіл қыс па, қысылатын барша жұрт,
Мұндай кезде жүре алмайсың ән салып.
Сары аязы тоңдырса егер бойыңды,
Ақ боранда адасты елің қаншалық.

Міне осындай төрт мезгілде тән бізге,
Көңілді үзбе, ұлы өмірден әнді үзбе.
Бәрін жеңген ұрпағымыз ұлы елдің,
Түсіп алсақ адаспаймыз мәнді ізге.

ӨМІР-ӨЗЕН

Бұйра толқын кезектесіп легімен,
Ән салғандай ел жұртының көгінен.
Бір- бірінді жұтып, сірә, қоймасаң,
Көрінесің көк теңіздің төрінен.

Тым асығыс, қатты тегі екпіні,
Текке өтіп кеткенде-ақ көп күні.
Көз талдырған көк теңізді сақтауға,
Өзеннің көп тиіп жатыр септігі.

Тау басынан бастау алған бұл ағыс,
Керзі етікпен кешіп өту, сірә, күш.
Асау өзен ағысыңды алғыс деп,
Самал желден сәлем алып тұрамыз.

Табиғатта тату өзен ағысы,
Адамзаттың сонда үлкен табысы.
Мисыз бастың кесірінен кей сәтте,
Байқалып жүр екі аяқтың шалысы.

Әсем бақ та, таза ауа да түрлі өңдер,
Нұрлан аспан, шуақ шаш күн, түрлен жер.
Бұл қоғамды бүлдіреді тексіздер,
Не болмаса төмен қарап жүргендер.

Өсу керек, қарқын алып тегінде ел,
Қоғам ортақ, заңға төрден орын бер.
Адам болып ақыл-ойың жетпесе,
Табиғаттың сырын аңдып көріңдер.

ТАБЫНУ...

Жүректе тұнған жырым – бар байлығым,
Жалын шашса сәулесін алмайды кім.
Пайдасы бола ма деп ел-жұртыма,
Қазынасын жыр кеннің арнайды ұлын.

Қорғаштап, қол бұлғайды шыңдар маған,
Сәтін берсе, сәнді өлкем кім бармаған.
Өкініштің оты да лап-лап етіп,
Жүзді қарпып, жыландай мыңды арбаған.

Көрдік біздер жеңіп те, жеңіліп те,
Бізден қалған өрлік те, серілік те.
Жалғыз өзім шыққым жоқ шыңырауға,
Жалғыз ойым болса екен ел биікте.

Ел бақыты менің де бағым білем,
Қаныңда рух, жүрекке әнің бір ем.
Тірліктегі жұмағым сол деп білем,
Айтып берсем жүрекпен бір күн өлең.

Өтсе екен ел ғұмыры күлкіменен,
Қарамасын дұшпанда сыртыменен.
Өлеңге сараңдығым менің де жоқ,
Шеңгелдей өз жерінде дүркіреген..

Міне осындай, мендегі алғы мақсат,
Алға ұмтылып қоймайды арғымақ сәт.
Бағың артар саналы ұл өсіріп,
Ақылдары алтындай шалды бақсақ.

Арманым сен туған ел, сенерім сен,
Өнер өспес, өлеңнен мен ерінсем.
Перзентім деп басарсың жүрегіңе,
Қиындықты сен үшін жеңе білсем.

ҚАЗАҚ АРУЛАРЫ

Текті арулар тақырып боп ақынға,
Ана болдың би мен көсем, батырға.
Ұрпағыңның жетістігін көргенде
Көңіл толқып, жүрек тулап жатыр ма?

Ана деген – жарық күні әлемнің,
Артық айтып ешбір басты қатырма.
Сенен шықты дана, шешен, шаруа да,
Өмір атты сыйың көп қой пақырға.

Бұзық, тентек, қандай адам болса да,
Парасатпен тез саласың ақылға.
Шаңырақтың берекесі атандың
Жаға біліп, құда-жекжат, жақынға.
Анасыз үй – панасыз үй деген сөз
Ұран болып таралуда халқымда...

Қонақтармен келеді деп құт кіріп,
Керектісін балаларға ұқтырып.
Киім, тамақ, ешқайсысын еркекке
Қабағымен артпаған ғой жүк қылып.
Ал қонаққа барам деген сәтінде
Еркелейді біраз уақыт күттіріп.
Түн жарымда келген жанның бәріне
Қызметін атқаратын тік тұрып.
Сөйте жүріп жұмысынан қалмайтын
Әйелдерде екен нағыз мықтылық...

Әз арулар, неткен жаны асыл еді,
Ана атына барлық әлем бас иеді.
Алыстама аруынан қазақтың
Ұрпағымды ұлы ететін қасиеті...

ЖҮРЕКТЕГІ ҮН

Халқым куә менде де бар көп өнер,
Сөз бағасы таразыда еленер.
Сөз тыңдаймын, ән тыңдаймын дегенің,
Жатырқамай жақынырақ келе бер.

Халқым куә, менде бар ел арманы,
Ақыл сөзге толы ақын жан-жағы.
Тіршіліктің тақымына басылып,
Мазалайды жарқырамай қалғаны.

Жүрегімнен кетер емес жаннат жыр,
Сөйлететін кезі де жоқ алдап құр.
Ақындардың жүрегіне бұл күнде
Саясаттың сарбаздары жол сап тұр.

Осы топта білікті де кемеңгер,
Қалай тыныш жата алады өлеңді ел?
Қазақтығы шамалы ма деп қалам
Ақын жыры ел бұзады дегендер.

Ел тілегін ақындарға жолдаттыр,
Ерлік істі барша халық қолдап тұр.
Батпақта өскен балалармен бұл күнде
Егемендік алла жар боп орнап тұр...

Жалпы жұртқа жалын шашар жанған бақ,
Ер есімі еленбейді елді алдап.
Әкіміңнен ақыныңды қой биік,
Риза болсын бақи болған бар аруақ...

Қалай тыныш жатады жүректегі үн,
Қанатынан кім қиған түлектерін?
Ақындарын тыңдаған сан мың елдің
Алла алдынан берген ғой тілектерін...

СЫЙЛАСАЙЫҚ, АҒАЙЫН!

Өмір деген белгілі жол дер едім,
Жинайтұғын тірліктің мол дерегін.
Қайда дәстүр жасы үлкен келе жатса,
Әдебімен иіліп қол беретін?

Ұмытпаңдар сәлемді – сөз анасын,
Сонда сен ықыласты сезе аласың.
Ақ батасын ала алсаң жамағаттың,
Қиындықтың бәрін де жеңе аласың.

Сыйла үлкенді, кішіні – болмас айып,
Мәңгілік сыйласатын жол жасайық.
Сыйласқанды ұнатқан ата-бабам,
Келешегі боп соның жалғасайық.

Сыйласудан тұрады бар адамдық,
Біз солай өстік, өндік, дараландық.
Тілін тап мылқаудың да, ыңғай келсе,
Көпшіл бол, шамаң келсе бар адамды ұқ.

Сыйласайық, ағайын, бұл өмірде,
Сыйласудан тұрады бар адамдық.

БАТЫР БАБАМ

Қаракерей Қабанбай батыр рухына

Батыр бабам қанға малып қылышын,
Қорғап қалды қазағымның ырысын.
Ерлігіңді ұмытпайды ұрпағың,
Оны ұмыту қазақ үшін ұлы сын.

Батыр бабам, жаның сенің асылдан,
Есіміңді сұм саясат жасырған.
Жақұттайын жеті қабат жерден де,
Жарқылыңыз жетті-ау бізге ғасырдан.

Батыр бабам, ерлігіңді ел білер,
Ерлікпенен есіміңіз тең жүрер.
Егемендік алған бүгін ұрпағың,
Ерлігіңе енді әлемді сендірер.

Батыр бабам, арыстан жүрек, сом білек,
Келешекке кеттіңіз-ау жол тілеп.
Мақтанады, марқаяды ұрпағың,
Ата-бабам сондай мықты болды деп.

Батыр бабам, дала маңдай тау мүсін,
Жолатпадың елге жаудың қарғысын.
Алты алашың ардақ тұтып атыңды,
Қазақ елің жолдауда мың алғысын.

Батыр бабам жау жүрексің бұқпаған,
Ат үстінде алаш туын жықпаған.
Ерлігіңді ұран еткен қалың ел,
Елулікке басып барад нық қадам.

Батыр бабам, ат үстінде мызғыған,
Қарыздармыз, парыздармыз біз бұған.

Адалдықты аңыз етіп көрсеткен,
Шіркін, мына заман қалай ызғыған?!

Батыр бабам, елемей күн суығын,
Ат үстінде босамады-ау буының.
Қайтпас-қайсар мінезін сан көрсеттің,
Қартайсаң да қайтпас қазақ ұлының.

Батыр бабам, ақ алмастың жүзіндей,
Ардақтысың арғымақтың ізіндей.
Сіздердегі елге деген махаббат,
Кейінгіге жетсе кәні үзілмей.

Батыр бабам, ерлікке елді ғашық ет,
Атағыңа жетуге елді асық ет.
Бабасына басын иген пендеге,
Жаратқаным, жарқын күнді нәсіп ет!

Ж. ЖАБАЕВТЫҢ 160 ЖЫЛДЫҒЫНА

160-қа келдің бе, жыр алыбым,
Тарих сырын ашады-ау, сірә, бүгін.
Әлемге сөзбен мүсін тұрғыздыңыз,
Қалдырар бізге сіздей мұраны кім?

160-қа келдің бе, жыр алыбым,
Есімің жүрек тербеп тұрар ұғым.
Қасиетіңе қашан да бас иеміз,
Естігендей мешіттен құран үнін.

160-қа келдің бе, жыр алыбым,
Керек қой барша ағайын, қуануың.
Қазақстан өзіңнің құт мекенің,
Қазақстан – туылған ұлы ауылың.

160-қа келдің бе, жыр алыбым,
Елдің жырлап еңселі ер, гүл аруын.
Күн қып көкке шығарған өлеңдегі,
Бір шашағы деп ұқ ел шуағының.

160-қа келдің бе, жыр алыбым,
Әлі де елде ерекше сұранымың.
Өздеріндей алыптың есімімен,
Өсіп келеді өмірде мың ауылың.

160-қа келдің бе, жыр алыбым,
Өнер деген сырын ұқ сыңарыңның.
Қанша ғасыр өтсе де ұрпағыңа,
Ұран етіп атыңды тұрады ұлың.

160-қа келдің бе, жыр алыбым,
Қаламадың қара өлең қуаруын.
Ерен ерлік деп біздер мақтанамыз,
Қара өлеңмен халқыңды суаруың.

160-қа келдің бе, жыр алыбым,
Қаладың егемен боп ту алуын,
Соған қадам бастадың отты жырмен,
Бірі едің от ауызды дуалының .
Теңіздей буырқанған бабамыздың,
Бірі болсақ жарады бұлағының.
Құтты болсын бұл тойың, жыр алыбым!

АБАЙ АТАҒА СЫР

Данышпан десем жетеді оған дәлел де,
Қиудан шауып, қисынын тапқан әр елде.
Мыңменен жалғыз алысып өткен ғұламам,
Есімің бүгін жаңғырып жатыр әлемде.

Ақылға толы әр сөзіндегі мән бөлек,
Заманыңдағы арайлап атқан таң бөлек.
Бүгінгі күнде оқуға сені, ғұламам,
Төзімдік пенен ақ қардан аппақ ар керек.

Ұрандай болып шыққанда сөзің күнде алдан,
Қашарын қайда білместен көбі жынданған.
Заңнан да мықты жүрекке қайрат беретін,
Сөздерің бүгін болып тұр, бабам,
мыңға арман.

Көбейді ұрпақ оқуға ары жетпеген,
Бүгінгі ғылым сіздерден, баба, көп төмен.
Қоғамның отын тұтатып әлі келеміз,
Қоламта болып сіздерден қалған шоқпенен.

Азайды бүгін келісті бейне, кесім сөз,
Таба алмай жүр-ау қоғамға қажет иесін сөз.
Кедейдің әлі кеңесі, аға, бітпей жүр,
Есілден бастап елімді кезген есіл сөз.

Байлықпен бірақ бағалы болдың баршаға,
Сол дәулетпенен бөлістік елмен қаншама.
Қазағым бүгін азабын серік етіп жүр,
Күнінде неше өзгенің бағы жанса да...

ЕЛГЕ СӘЛЕМ

Сөнбес сәуле

ЖАҢАЛЫҚТАҒЫ АРЫСТАР

Егемен алып, әлемге бүгін мақтанды ел,
Сендермен биік, тау мен құздар аптал бел.
Бүгінгі күнді аңсағанменен жете алмай,
Балалар осы, даналар ұлы жатқан жер.

Азаматтар ғой ақылдарымен айға ұшқан,
Қиды екен қалай қаралы түн мен байғұс таң.
Өресі биік тұлғалы елдің ұлына,
Оқ атқан заман, көздеген оны қай дұшпан.

Жігерлі ерлер биік еді ғой шоқтығы,
Мойындағаннан ардақтайды әлі көп мұны.
Білініп тұр-ау бүгінгі мына қоғамға,
Қанжардың жүзі секілді ұлдың жоқтығы.

Табылды мүрден, тәңірім елді жарылқап,
Бағыштап құран жатырмыз, алғай қабылдап.
Есімдеріңді жүректе мәңгі сақтайды,
Салауатты елде саналы туған бар ұрпақ.

Сендермен кетті азаматтағы тектілік,
Кешірер ме екен осы істі бізден көк түрік?
Су аққанменен тас қалушы еді түбінде,
Арман ғой бізге үзілмесе екен текке үміт.

Егемен елміз жасандық әлі жас үміт,
Келеміз ұлы асуға белден асығып.
Қасиеттерің жұғысты болсын бізге деп,
Келеміз жиі мүрдеңе біздер бас иіп.

АНАМА

Амандығың мәңгі қымбат, жан анам,
Біздер үшін көңілің де сан алаң.
Дүниенің бар асылы жетпейді,
«Құлыным» деп келбетіме қараған.

Амандығың мәңгі қымбат, жан анам,
Биік сені өзгелерден санағам.
Нұры да сен, жыры да сен өмірдің,
Ана атында барлық дала, бар алаң.

Амандығың мәңгі қымбат, жан анам,
Мәңгі ұмытпас өз анасын бар адам.
Ұлылық та, жылылық та өзіңде,
Хауа анадан бар әлемге тараған.

Аман жүрші қымбатсың-ау, анашым,
Анам үшін, әке, сен де баласың.
Өз басыңа тілейсің де жүресің,
Ұл-қызыңның тиесілі жарасын.

Адам үшін анасың сен, данасың,
Перзент үшін жеке жиған әр асын.
Мен ержетіп қызық сыйлар кезімде,
Әттең, ана, сен қартайып барасың.

ҰЛЫММЕН СЫРЛАСУ

Бізде, қалқам, басқаша еді бәрі де,
Жүгінбеген ауырса да дәріге.
Балаларды жұмсап әбден жұмысқа,
Құрметпенен қараушы еді кәріге.

Бізде, қалқам, еш өкпелеу болмаған,
Маңайыңның бәрі күлкі, толған ән.
Әйелдерін тыңдамаған еркекпен,
Елімізде егемендік орнаған.

Жол болмаған несие мен қарызға,
Қол жетпеген балмұздақ пен сағызға.
Дәл осындай әңгімелер, ал бүгін,
Айналды ғой ел естімес аңызға.

Жалаң аяқ батпақ кешіп, су кешіп,
Қыр самалы маңдайлардан тұрды есіп.
Тамырымыз табиғатта болған соң,
Маңдайымнан қашқан емес бір несіп.

Қолмен ашып бұлағыңды, тұмаңды,
Шырқағанбыз елім үшін ұлы әнді.
Бұрынғының адамы да, заты да,
Ұнамды да шыдамды ғой, шыдамды.

Жұмыспенен ұққан өмір ретін,
Епсіздерге «шикіөкпе» деп күлетін.
Аяқ киім алып берсе ата-анаң,
Сенен кейін барлық інің киетін.

Бала өретін шаңырақтан ондаған,
Қараша үйде, қараша айда тоңбаған.

Бүгінгі күн әлсіреп тұр бұл қоғам,
Бәрінен де қайғы боп тұр сол маған.

Білімі де, ғылымы да мықты еді,
Коммунизм болған мәңгі күткені.
Өткен күннің бәрі бақыт екен деп,
Бұл өмірге кім қояды нүктені?

Міне осылай, қалқам, менің заманым,
Тылсым сырын танып өстім даланың.
Әр заманның өз қызығы өзінде,
Өмірлерің жарқын болсын, қарағым...

ЗАМАНҒА НАЗ

Ойнайтұғын бала емеспін отпенен,
Көкейімді күйдіреді шоқты өлең.
Тоңсаң жылу, күйсең демеу болатын,
Бар арманым бірге болу көппенен.

Ей, Әріптес, бұл да арман сендегі,
Құр бекерге жаратпаған пендені.
Қуатты сөз жүректерге нұр құйса,
Рухтардың мүмкін емес сөнбегі.

Ең бірінші адамшылық болса ойда,
Соныменен шешіледі бар шаруа.
Кеңескенмен келісімін ала алмай,
Өгіз өліп, сынып жатыр қанша арба.

Ат өлгені азаматтық атқа сын,
Басқарғысы келеді әркім көп басын.
Қызметті қызық көріп жүретін,
Елімізді басшылардан сақтасын.

Басшы деген көсем болса көреген,
Баяғыда-ақ кеңір еді кереген.
Өңкей қиқым ел басқарып жүр ғой деп,
Айтқан, Абай, данышпан ең не деген!

Бізде де әлі қиындықтар мол алда,
Елім үшін басым менің садаға.
Ақылы жоқ, ақшасы көп адамдар
Басшы болу бүгінгі күні «модада».

Керіледі күлімсіреп наздана,
Соның көбі бай баласы, бозбала.
Өңі – қазақ, ойы – орыс, ал істе
Әйелдерден айырмасы аз ғана.

РАЙЫМБЕК БАБАҒА
(300 жылдығына орай)

Тәңір бізге ұлан-асыр жер берді,
Жер бетінде талай боздақ тербелді,
Жерін, елін қорғасын деп дұшпаннан
Райымбектей жүрегі үлкен ер берді.

Қадым жерді қазақ үшін қорғаған,
егемендік сол ерлермен орнаған.
Алатауын алақандай ардақтап,
Алашыңа арта түседі зор баған.

Кең далаға келгізбеген кесірді,
Адалдыққа баулып елін өсірді.
Жетімдерін қамқорлыққа ап сол шақта,
Жылатпаған бүтін түгіл, жесірді.

Қалқан еткен қазақ үшін денесін,
Батырлықпен жаулап дұшпан өресін.
300 жылдай уақыт өтіп кетсе де,
Ер есімін ту қып халқым келесің.

Батыр баба, мәңгі үлгі боп тұрасың,
Қадірлі елім, қабыл болсын бұл асың.
Қаратаудың қабыланы секілді,
Алаш үшін айбынды үлкен мұрасың.

Ерліктерің ел ішінде мол аңыз,
Атыңды атап, алға жүйткіп барамыз.
Қылышымен ырысыңды қорғаған,
Неткен ұлы біздің ата- бабамыз.

КӨКТЕМ КЕЛДІ

Көктем келіп бітеді көпке желік,
Мал да қырға шығады, көкке жерік.
Еккен оран дегендей көктөбеге,
Болашақтың дәндерін көп себелік.

Бой жылынып, құлпырып дала мына,
Бойың балқып жер-ана барады ма,
Болашағын болжауға бар адамзат,
Көз салады келген құс қанатына.

Көктем келіп бұралса жағада қыз,
Асығамыз ес-түссіз жағаға біз.
Табиғатта көгерер көктемменен,
Ей, адамдар, өткенді жаңалаңыз.

Жерін жыртып, біреуі малын айдап,
Күншуаққа жылқылар жалын жаймақ

Көкжуа деп үйдегі жас балалар,
Көктем келіп дүрлігер қалың аймақ.

Бар әуенге базар қып салар құсын,
Мұндай шіркін байлықтан қалармысын.
Өткендерін әкелер көз алдына.
Қара жерге айтқандай бар алғысын.

Табиғат бір тамаша өз алдына,
Барлық пенде осыны сезе алды ма?
Көктем келсе, біз түгіл кемпір-шал да,
Көк аспанда көгілдір бұлттарынан,

Көктем келіп көктетсе тақырыңды,
Көкке бірге жолдайық тату үнді.
Туған күні секілді тіршіліктің,
Көктем келіп оятар ақылыңды.
Құтты болсын, бастауы тіршіліктің,
Аластайық санадан жат ұғымды.

СҮЙІНБАЙ атамыздың

190 жылдық тойында оқылған жыр

Армысың, Мұсылманның үмбеттері,
Сізге ұшты ақыныңның жыр кептері.
Ақтарайын сырымды ішімдегі,
Жарамайды ақынның құр кеткені.
Ресми болмаса да жалғасуда,
Ақындардың ел іші жыр мектебі.
Сүйінбай, Жамбыл баба заманында,
Ақын деген халыққа құрметті еді.
Тар жол тайғақ кешсе де Ілиястар,
Азаматтың намысын кірлетпеді.
Аяулы ел алақанда ұстағасың, ақын

Жамбыл да 100 жыл өмір сүрмеп пе еді?
 Қасымдай қара нары қазағымның,
 Баспанасыз ортада жүрмеп пе еді?
 Төлеген, Мұқағали, Жұматайлар
 Жалынды ер еді ғой дүрмектегі.
 Бақтыбай, Қуат, Қалқа, Сараларын
 Өз елін өлеңменен өрнектеді.
 Айтысты қазағыма енші қылған,
 Көрсенші құдіретті жөргектегі.
 Осындай асылдардың арқасында,
 Жер байып, ырыс толып ел көктеді.
 Сүйінбай баба тойы құтты болсын,
 Ақынның риза болсын құрметті елі!
 Ақындардың атасы Сүйінбай деп,
 Әуезов жазып бізге бермеп пе еді.
 Ақындардың әндері сүйінші боп,
 Тарасын мұсылманға жер-көктегі.

Сүйінбай жырын елге төккен екен,
 Бір сөзі жаз, бір сөзі көктем екен.
 Бармақты сөзі балдай дәмді болса,
 Салмақты сөзі ауыр кетпен екен.
 Жел сөзбен жарысқанда талай ақын,
 Желмаяға жете алмай шөккен екен.
 Осындай құдіретті күш атасы,
 Қырғызды да біршама сөккен екен.
 Қатағанды қалдырып жарым жолда,
 Арманына Сүйекем жеткен екен.
 Жүректі жарып шыққан сөз дәнегін,
 Біздердей ұрпақ үшін еккен екен.
 Сол дәннен қуат алған барлық ақын,
 Осы жерге дәм айдап жеткен екен.
 Айтыс болған ақ сарай сізбен бізге,
 Бір сағат болып қайтқан Меккеге тең.

Азаматтың намысын шын оятып,
Аруларын бұрымнан өпкен екен.
Жетісу – жерұйығым, әнді өлкем,
Ақындарға болмапсың текке мекен.

ЕЛ СӘНІ

Астың дәмі тұз болар,
Елдің сәні қыз болар.
Жасыл желек жаздың да,
Сәнін алар күз болар.
Адамзаттың бағасы,
Артқа алған із болар.
Ертеңгі күннің иесі,
Сізбенен осы біз болар.
Ауыздан шыққан суық сөз,
Жүрекке барып мұз болар.
Қазақ деген ел болды,
Көңілі дала кең болды.
Жері тоғай, зәулім тау,
Бақша бау мен көл болды.
Жұтқаны таза ауамен,
Шырын шекер сөл болды.
Тау етегін жайлаған,
Мыңғырып өскен төл болды.
Қыздары сұлу көрікті,
Жігіті нағыз ер болды.
Қарсыласқан дұшпаны,
Табанға түсіп жер болды.
Арғымағының сауыры,
Күнде неше тер болды.
Досына ашық құшағы,
Дұшпанға қазған көр болды.
Еңкейгенге еңкейер,

Шалқайғанға өр болды.
Сыйласа білген адамның,
Отырған орны төр болды.
Сыйласа алмас жаманның,
Сапары бітпес шөл болды.
Көңілі бықсық адамның,
Өмірі өшіп нөл болды.
Айтылған сөзі ерінің,
Қағазға басқан мөр болды.
Міне, осындай халықтың,
Істері қалай кер болды...

МУҚАҒАЛИ РУХЫНА

Хантәңірдей сенің бізге нұр тұлған,
Шалкөдедей, жырың қандай құлпырған.
Сөзің – семсер, Райымбек қылышы,
Тиіскен жан қанатынан қырқылған.

Құшақ – дала, бәрін түгел сидырған,
Көңіл – бала, қылықты жыр сый тұнған.
Шабыт анау, тау өзендей тасқынды,
Қасиетті етіп сені өмірге кім туған?

Сіздей ұлмен исі қазақ мақтанар,
Бүгінгі ұрпақ әр сөзіңнен бақ табар.
Өрлікті де өрнектедің өлеңде,
Әдепті де ұмытпадың салтта бар.

Қиналдың да ел ішінде мұздадың,
Өткір тілдің жүзін сонда бұзбадың.
Қарсы тұрып адам түгіл ажалға,
Міне осылай бітті-ау, аға, тұз-дәмің.

Қазіргі ақын, ұқсын сенің еркінді,
Сезе алмайды-ау сенің тартқан дертіңді.
Қоян жүрек болып кетті қасқырлар,
Жетектегі жаман иттер секілді.

Қыс та өтер, келер елге көктемдер,
Ұмытылмас тегін сатпай кеткендер.
Сөзіңізге шыдай алмас шыбындар,
Бүгін сізге жүргізуде зерттеулер.

Ай, пенделер, оңбас сенің айналаң,
Көзі жоққа жасаумен жүр байбалаң.
Әлі келеді, күндестікпен біздің ел,
Оянсаңшы ел, мына заман қай заман?

Пайдақорлар, көп қой сенің, көп кемің,
Басқа жаққа шашылуда от демің.
Дәл осындай қиянатқа жолықпай,
Дұрыс болды, аға, өмірден кеткенің.

КЕНЕНБАЙ ЖАЙЛАУЫН АРАЛАУ

Өзі бауыр, өзі тәуір, ісі нық,
Санасында тек қазақы түсінік.
Жабайханның денесі үлкен болғанмен,
Күн жағынан бар бойында кішілік.

Ашық-жарқын қажет кезде мінезі,
Досқа ашық ауырса да жүрегі.
Ерте басқа түскеннен соң жетімдік,
Әке-шеше, ата-ана да бір өзі.

Жетімдіктен жасқа толған етегі,
Тағдыр сонша қинамасаң не етеді.

Бастан өткен хикаясын тыңдасаң,
Қосылып ап жылағың кеп кетеді.

Ауызда Алла, жүрегінде иманы,
Тойға ғана бұйырсын тек жиғаны.
Қан қысымы тым жоғары болғасын,
Көп ішпейді арақ-шарап, пиваны.

Малшы қауым жаз жайлауды шаңдатқан,
Осыларға тауда ататын арнап таң.
Қарын, қарын май жинаса шешелер,
Таба нанмен май кетпеуші ед бармақтан.

Қанша байлық тапты елім отардан,
Қалдырмады төрт түлік мал қатардан.
Аю сай мен суық сай мен шыққан жер,
Кененбайдың жайлауы деп аталған.

Әркім сыйлы, жарасымда теңіне,
Әзіл-күлкі көп сияды реңіне.
Атқа мініп ата мекен жайлауды,
Көрсетемін деп ертіп алды мені де.

Биқасымнан қозы сойып ет жедік,
Біз бұл жерге ет жеуге тек кеп пе едік?
Лепсіге машинамен бардық та,
Сол ауылдан бір-бір атты ерттедік.

Тау баласы тауды аңсап өседі,
Мұздамайсың жауса да көп нөсері.
Аралатты атпен қос күн жайлауды,
Жетпегені маған енді осы еді.

Жол-жөнекей бауыр, құрдас, бажа боп,
Бәрінен де осы біздер таза боп.

Бие мінемін деп қағынған Жабайда,
Бір мінеді, бір түседі маза жоқ.

Ат үстінде таңқурайға таласып,
Әңгіме де, әзіл кетті жарасып.
Асқар құрдас обал дейді жануар,
Жабай мінген атқа іштен жан ашып.

Аттар әбден жаратылған таң асып,
Жепек бар деп Биқас келеді бал ашып.
Жылқы ауылда Жепек те жоқ, жын да жоқ,
Алты сағат барған кезде тау асып.

Атқа міну үшін де үлкен күш керек,
Жайлауда ұйқы, көретұғын түс бөлек.
Түнгі он бірде жетіп біз де құладық,
Қара қосқа қалған нанды тістелеп.

Таңнан ерте тұра қондық атқа біз,
Қолдап баба жол кесірден сақтаңыз.
Жабай ғана сөйлеп келеді арада
Анда отырып, мұнда көкпар тартқамыз.

Бәйге төбе дейді осында күрескем,
Талай-талай сатқақтармен тірескем.
Жабайханның адам жыққан жеріне,
Бүгіндері жеңіс атты гүл өскен.

Жайлау төрі жатыр әлі малды аңсап,
Қандай өлке, артта қалды арман шақ.
Ауылда жүр қанша біздің жігіттер
Жайлауды аңсап, қазы-қарта, жалды аңсап.

Көру арман іс жоқ еді басқа тым,
Тебінеді, қамшылайды қасқа атын.

Нағашының жұртына да жеттік біз,
Жабайхан деп қалдырыпты тасқа атын.

Шаттық кернеп бара жатты жас жанды,
Қан қысым да құрметтеді асқарды.
Жатырқамай қарсы алғаны жайлаудың,
Тасырқатпай қайтарғаны-ай тастардың.

Бәрін тартып сурет пенен видікке,
Табиғат-ай табынбайтын билікке.
Жасылкөлдiң жағасына бір барсаң,
Мінгенмен тең жел жетпеген жүйрікке.

Қасиеті көл саған берер баға мол,
Саған бастап апарды ғой қара жол
Жасылдығын асылдығың деп ұқтық,
Мәңгі сондай ел таңданар дара бол!

Шыңға шығып, ән де арнадық сен үшін,
Ән бітпейді ақын үшін, сері үшін.
Қайта-қайта әңгіме етіп қоямыз,
Жиырма бес сом ұтқан Жабай жеңісін.

Артқа салып оралғандай ғасырды,
Тау алғысы бізге күнмен шашылды.
Жақпар тасты жеке сүйіп Жабайдың,
Сағынышы әрең-әрең басылды.

Баба жұрты бізге мәңгі мекен ғой,
Орнында жүр бөтен адам, бөтен қой.
Біз болмасақ мұны көріп Жабайхан,
Сағыныштан жарылады екен ғой.

Биік таулар сырласатын көкпенен,
Қасиеттісің, саған баға жетпеген.
Апа басы киелісің қашаннан,
Тағзым етпей сенен ешкім өтпеген.

Қасиетті апа бойындағы сырды ұғам,
Тәу етеміз, кемімейміз біз бұдан.
Мұсылманның перзенттері болғасын,
Қолдай жүр деп бағыштадық бір құран.

Жасыл жайлау, түкті кілем, нұрлы арай,
Жанмен, малмен думанды еді бұл маңай.
Мал тұяғы аздау болып төріңде,
Сәл де болса сәні кетіп тұрғаны-ай.

Араладық әбден құмар қанғанша,
Көп көрінбейді көңіл бөлер жан да онша.
Екі аяқтан түк қалмады, әйтеуір,
Етектегі машинаға барғанша.

Ақын қозды, тақым тозды, шаршады,
Ал Жабайхан өткен күнін аңсады.
Дәл осындай кереметті жердегі,
Сезе алмайтын жандар бізде қанша әлі...

Қайран жайлау мал толтырса еселеп,
Бүлдіргенін бала терсе кеселеп.
Майысып тұр көк балдыр мен түйе жүн,
Келіп мені бұйырғаны жесе деп.

Қайран баба, темірден бе тақымы,
Осалдықтың тиді бізге зақымы.
Түйе-мойын асуында түстік те,
Жаяуладық төмен қарай ақыры.

Ата кәсіп дамып таяқ майланса,
Жайлау малды, көріп көңіл жайланса
Ендігі арман Кенебайдың қонысы,
Жабайханның жайлауына айналса...

БАЛҚАШ КӨЛІ

Жаз айы жазылатын керемет шақ,
Болмасын неге арман, неге мақсат?
Перзенттерін табиғат шақырады,
Саясына гүлденген текемет сап.

Табиғат керемет қой, сиың әлі,
Келіндер деп жаз сайын қиылады.
Балқаш деп Жетісудың жеті өзені
Аңсап барып арнаңа құйылады.

Балқаш суы жанға ем тұнық тағы,
Белгілі бұдан мыңның сыр ұққаны.
Жаз бойы жағалаймыз жағасын біз,
Құрмет сынды кәдімгі ғұрыптағы.

Балқашым – ырысы елдің бағы да сен,
Самал желің ән салады жаныңа әсем.
Ақ толқыны сүйеді, аймалайды,
Қарсы емеспін дейтіндей тағы келсен.

Батпағыңа орап ап бар денені,
Күш алып сенен бәрі әлденеді.
Құмыңа қыздырын деп құшақтайсың,
Жаныңнан шықпайды білем жан керегі.

Табиғаттан жаралдық тәлім көріп,
Құмыңа, суыңа да жаным жерік.
Әлемде мақтанатын Балқышымның,
Тағдырыма бас ием таңын көріп.

Мен де жырмен қойныңа бірге енейін,
Бүлкілдеп тұр өзің деп жыр көмейім.

Сағынышы сарқылмас сары құмын,
Шығарып сап жатады үйге дейін.

Сары құммен сырласып үйге дейін,
Сайрайын сөзден несін күрмелейін.
Балқашым – бағысың сен бар халықтың,
Қазағыңның көтерген бір мерейін.

ЕСКЕЛДІ АТА БАР ҚАЗАҚҚА МАҚТАУЛЫ

Атыңды алып мақтаныш кернеп кеудені,
Көкке бір шығып жатқандай әлем жердегі.
Аруағың болар есімің елмен табысса,
Ескелді ата, қолдай көр біздей пендені.

Есіміңді алып, Ескелді болды бұл аудан,
Есіміңізбен алланың елге нұры ауған.
Даланды ұлдар маңдай термен жүр суарып,
Қыздарың әні бұлақтан кәусар су алған.

Шаттанып халық, ескерткіш қойды мүсіндеп,
Рухы мықты ел мәңгілік ел деп түсінбек.
Атасын танып, батасын алып өскенді
Өмірде мына қарамас ешкім мүсіркеп.

Өнеге тұтып, құрметтеп ұрпақ тарихын,
Парасаттық пен данышпандық көп даритын.
Қасиетті баба, мәңгілік қорға еліңді,
Қазақты әлем болса екен сізбен танитын.

Дәстүрің, салтың жаңарып бүгін сақтаулы,
Сұңқарың тауда, тұлпары елде баптаулы.
Еліне қарай ері жаралған бұл аудан,
Бірліктің елі болсын қазаққа мақтаулы.

ІНІЛЕРГЕ

Ей, інім, сенде елдегі алғашқы үміт,
Ел риза жүрсең төрде малдас құрып.
Біз сенеміз өзіндей інілерге,
Жүреді деп жақсы істі жалғастырып.

Ей, інім, сенде елдегі алғашқы арман,
Әлемді де өзіндей жан басқарған.
Салиқалы-салмақты болып өспі,
Сақта тәңір кеудесін нан басқаннан.

Болу керек көп арман, көп талабың,
Құрсағынан шыққан соң текті ананың.
Өмір асау толқынмен құрықтаса,
Аға ақ желкен құр дағы өт, қарағым.

Інілерім, өсіңдер, қымсынбандар,
Қызығумен артыңда жүрсін жандар.
Сендер биік болсаңдар, мен биікпін,
Ұлылыққа жетеді ұмтылғандар.

Сүрін мейлі, жығылып, құла мейлі,
Көк тәңірден көп көмек сұра мейлі.
Өз еңбегің жеткізер бақ, мұратқа,
Нағыз еңбек өлмеске мұра дейді.

Көлік жөнін қашан да көшкен білер,
Кеме жайын ескегін ескен білер.
Ар-намыстың Адамы болыңыздар,
Көлеңкесі көп елді сескендірер.

Жыр сүйетін қазақ деген елденмін,
Қызғалдағын бөктерінің тергенмін.
Балапан боп айтқанға да сенгенмін,
Көз алартса кіші де боп көнгенмін.

Бірлігінен хабардармын өлгеннің,
Күлін көрдім ошақтары сөнгеннің.
Бұл тірлікте басқа бағы жоқ білем,
Ұлы өмірді сүру үшін келгеннің.

* * *

Білмеймін өмір қайда бастарыңды,
Шыңда әлі, бойдағы аш дарыңды.
Риза ет өмірдегі достарымды,
Жабықтырма тағы да қастарымды.

Өткізейін өкінбей жас шағымды,
Ашулансаң үйесің басқа мұңды.
Елімді аман сақтасаң, жерімді аман,
Қолдағаның менің де жоспарымды.

* * *

Замана қансонары қандай ғажап,
Адамына келеді із кестіріп.
Біз келеміз айланы асыра алмай,
Күнде өлмеудің амалын іздестіріп.

* * *

Бәйгілі болсын атың деп,
Жарқылдап жатқан қабақтар.
Жарысқа түскен қазақтар,
Бәйгі алып жатқан арабтар...

БҮГІНГІ ӨМІР

Бүгінгі өмір ұқсамайды басқаға,
Сенбесеңдер терезені аш, қара.
Заман тыныш, қарыны тоқ, киім көк,
Ойда дым жоқ ойынмен жүр жас бала.

Бүгінгі жас ертеңгі өмір адамы,
Егеменді еліміздің маманы.
Біліп өссін шыққан тегін, тіл, дінін,
Әйтпесе оны кешірмейді заманы.

Ес білгесін берсін елге қол ұшын,
Солай болған бабалардың жолы шын.
Жылай қалса берекеңді қашырып,
Ұрыспандар ата-аналар сол үшін.

Кім бастаса сол бір сәтте ұрысты,
Дей беріңіз көңіл содан суысты.
Өмір өзі жылау үшін берілген,
Тек күлкімен көре алмайсың ырысты.

Адам жасар әдемі етіп қоғамды,
Тәрбиеле азамат қып балаңды.
Бәрі бекер бұл өмірдің кей сәтте,
Жақсылыққа үйретпесең жаманды.

ҚАРА ӨНЕР

О,Қара өнер қасиеттім!
Мені өзіңе өмірлік ғашық еттің.
Маған біткен қауырсын қанатыңмен,
40-тың да қырқасын асып өттім.

О,Қара өнер қасиеттім!
Сенсің ғой жүрек тербер қасиетті үн.
Сенің ұлы мәртебең арқасында
Бірін сезбей келіпін қасіреттің...

О,Қара өнер қасиеттім!
Сені өзгеге келмейді масыл еткім.
Төрдегі орыныңды төмендетіп,
Төбеге шыға қоймас тасы көптің.

О,Қара өнер қасиеттім!
Сені сүйіп, туған жер тасын өптім.
Жүректерге жатасың шуақ сыйлап,
Қосыла қалған кезде басы көптің.

О,Қара өнер қасиеттім!
Жақұтыңды жаныма жасын еттім.
Қан майданда қазақтың жанын емдеп,
Қасиетіңмен халқыңды асыл еттің.

О,Қара өнер қасиеттім!
Түсірмесін саған жыл, ғасыр екпін.
Батыс деп басын иген балалардың,
Барлығын бір өзіңе ғашық еткін...

ЕРЛІКПЕН КЕЛГЕН ЕЛДІК

Құстардың мамық мекенін,
Көреміз айыр бұтақтан
Бабаның мықты екенін,
Білеміз оқып кітаптан...

Танимын десең ерлігін
Куә ғой жылдар, ғасырлар...
Құшағында жер-ана
Қаншама құнды асыл бар.

Атылған көкке оқтың да,
Белгілі төмен түсері...
Егемендікке жеткізген
Бабаның білек күші еді.

Көтерген бүгін бірлікпен,
Көгіңде тұр ғой көк туың...
Ел көңілінен өшпейтін
Көрегендерім жоқ бүгін.

Шүкірлік деймін еліме,
Қандай да еді күн кеше?...
Егемендіктің мәні не
Көктегі көк ту кірлесе?!

Жерің бар, тәубә, елің бар,
Байлығыңменен, туың бар.
Ұға алмағандар, жүректі
Көз жастарыңмен жуыңдар...

ҚЫМЫЗМҰРЫНДЫҚ

Бабамнан қалған асыл дәм,
Балаға жетіп бұйырған.
Күбіде жүріп ғасырдан,
Күнін-ай бүгін құйылған.

Сусыны болдың елімнің,
Қандыра білген шөлігін.
Биелер сәні жерімнің,
Толтырған сүтке шелегін.

Мыңғыртып малын айдаған,
Жайлауда құлын желілеп.
Себепсіз серттен таймаған,
Дәстүрің қандай керім еді!

Қартыңнан алып ақ бата,
Қымызмұрындық жасадық.
Дастарханыңнан дәм татып,
Ғұрпыңнан қайтіп асалық?

Құнарлы сөзі халқымның,
Құранмен барып шектелген.
Ұранды сөзі халқымның,
Біздерге жетті текті елден.

Ойлап ел бедел, мұратын,
Дәстүрің жүрсін жаныңда.
Қымызды ішсең көп болар,
Қазақы қасиет қаныңда.

Қымызбен жал мен жаясын,
Өмірлік серік санаған.
Қазысын құрметтей жүріп,
Халқыңды сүйсін бар адам.

АЗАМАТТАР

Қанша тірлік, менде қанша ғұмыр бар,
Кейде ашты боп сезілердей шырын бал.
Ақиқатты жақындатам десеңдер,
Азаматтар, сөздерінде тұрыңдар!

Талай қырғын соғысты да жеңіпсің,
Қыран құстай дұшпаныңа төніпсің.
Сөздерінде тұра алмаса ерлері,
Ертең жұртың сенен, қалқам, не күтсін?

Біздер үшін тұрақтылық ортақ бақ,
Ол болмаса ертеңгі ұрпақ сор таппақ.
Сенімділік танытпаса үлкені,
Жастары да өмір сүред қорқақтап.

Жетісуым – өлеңді өлкем, өр өлкем,
Көсегенді қалай сенің көгертем?
Білімнің нық, ойың ұшқыр боп тұрса,
Өзгелерді сескендіред көлеңкең.

Ерлері көп болсын елдің тұлғалы,
Біздің халық батырлардың жұрнағы.
Ұлылардан алған ұлы қасиетті,
Тек аялап, сақтаса елдің ұрпағы.

АҚ ЖАУЫН

Тәңірім көктен өзіңмен беріп,
Жеткізді-ау бүгін алғысын.
Ақша бұлттар мен самал жел келіп,
Биледі жерде тал мүсін.

Жер-ана бүгін өзіңнен нәр ап,
Табиғат ана көктесін.
Жаратқан ием мейірімін төгіп,
Біздерден алыс кетпесін.

Жауа бер жерге, тоқтама тағы,
Сырласым болған ақ жауын.
Өзіңмен елдің асқан ғой бағы,
Тамаша боп тұр таңдауың.

Тамырластардың тағдыры сенде,
Және де жау, жер нұрлансын.
Барша ғаламның сүйіктісің,
Арада сондай сыр қалсын.

Жауа бер жауын, жауа бер ләйім,
Алтыннан қымбат бір тамшың.

ДОМБЫРА

Қос ішекті домбырам менің,
Бабамнан қалған мұрасың.
Рухы биік шаңырақтарда,
Қас белгім болып тұрасың.

Күмбірлі күйін берейін төгіп,
Арасын ғасыр жалғаған.

Тыңдаған сайын мерейің тасып,
Құмарың әсте қанбаған.

Әуезді әнді берейін айтып,
Үніңді біреу сағынса.
Әділдікті де келесің ертіп,
Серіктес батыр табылса.

Халқыңмен бірге қуаныш көріп,
Түрін де көрдің қайғының.
Шетелдерден де сұраныс келіп,
Асырдың елдің айбынын.

Өзің бар жерде жадырап көңіл,
Жүрекке шаттық орнаған.
Кеткенде неше қаңырап өмір,
Халқымды сенсің қорғаған.

Қос ішегіңнен төгіліп әуен,
Әлемді жаула қоңыр үн.
Самғаған көкте қыранды көріп,
Болашағыңа жорыдым.

ҚҰР ҚИЯЛ

Көрініп бірде, көрінбей кейде,
Алдап жүр бізді бір бейне.
Егіліп тұрып, Елім дейтіндер,
Аңғармай соны жүр дей ме?

Арамза адам алданышқа еріп,
Арсызбен өмір сүре алмақ.
Адал жандарда армандар осал,
Адамды жүр ғой құр алдап.

Жемқорлық мынау заманы болды,
Иесіз қалған ел сияқты.
Мына заманда түлкі болмасаң,
Айналаңнан тым ұят-ты.

Бақтарын қоғам аштырмай жатыр,
Ақылды менен мықтының.
Ақымақтарың билікте жүрсе,
Ойлайды дейсің ұлтты кім?

Байлығы тасқан туған елімнен,
Кетпесе екен ұшып бақ.
Тасынып жүрген таскеуделерді
Кез келді қояр ұшықтап.

Ақылды менен ақымақ қалай
Билікке оймен таласпақ?
Ақшалыларды ақылдылардың
Ойымен қойса ұшықтап.

ПАРЫЗ

Отанға деген сезімдер
Ақында мүлде бөлек қой.
Айғайлап емес, Отанды –
Аялап сүю керек қой.

Қарыздармыз бәріміз,
Көктегі күлген күн үшін.
Парыздармыз бәріміз,
Қырларда өскен гүл үшін.

Қарыздармыз бәріміз,
Арайлап атқан тандарға.

Мүсіркей кейде қараймыз,
Отансыз жүрген жандарға.

Қарыздармыз бәріміз,
Көк аспан, жұлдыз, айға да,
Достықтың туы биік тұр,
Не деген ғажап айнала!

50 ел деген межемен,
Қоғамда атын қамшылар.
Жат сыйлау ұлы жол деген
Қазақта ғана бар шығар.

Егемендікті бұйыртты,
Жаратқан ием текті елге.
Болашақ үшін еңбек ет,
Өкінбеу үшін өткенге.

ЖАЙ АҚЫЛ

Бауырым, саған айтарым,
Өзіңе сен мәңгілік.
Сенімділік дегенің
Адамға ғана тән қылық.

Бауырым, саған айтарым,
Құрметте ата-анаңды.
Шын түсініп, аяла
Осылар береді бағанды.

Бауырым, саған айтарым,
Туған ел – алтын тұғырың.
Теріңді төксең осы елге,
Құлпырар өткен ғұмырың.

Бауырым, саған айтарым,
Үйленер сәтте бол ширақ.
Әдепті келін таңдасан,
Өмірің жатар жол сыйлап.

Бауырым, саған айтарым,
Дос табу деген ұлылық.
Өзгеге де өзіңнен
Көп болу керек жылылық.

Бауырым, саған айтарым,
Еңбек етсең өнерсің.
Ақылдан тегін дүние жоқ,
Қалғанын байқап көрерсің.

АДАЛДЫҚТЫ ҚАЛАЙМЫН

Жаным қалап тұрады адалдықты,
Адалдық ұлы екенін адам да ұқты.
Соның бәрі біріксе жұдырықтай,
Арамдық сенің онда шамаң бітті.

Бітті шамаң жеңбейсің, жеңілесің,
Сен ұлы өмір жайында не білесің?
Өзіне-өзі өлім тілейтұғын
Тойған маса секілді көрінесің.

Адалдықтың өмірде бағы басым,
Арпалысып онымен неғыласың?
Адалдық адамзаттың жүрегінде,
Сен болсаң сәлден кейін жарыласың.

Арам пиғыл жинаған арам адам,
Пенделіктен әріге бара алмаған.

Ей, пенде, өз жолыңды құраннан тап,
Бұл жаңа елдің заңында қаралмаған.

Таза қара өзіңе, жарыңа да,
Қоғамға да, отырған тағыңа да.
Сонда ғана адамзат сені сүйіп,
Өмірің толы болар мағынаға.

ҚАНАҒАТ

Адалдық пенен тазалық
Атадан қалған аманат.
Атқарар істі күшіңе,
Таңдаған дұрыс шамалап.

Парасаттық пен адамдық
Адамға бітер дара бақ.
Көп білем десең ел ішін,
Көрген де дұрыс аралап.

Кішілік пенен кісілік,
Ұстайтын қасиет бағалап.
Ораза ашсаң үйіңнен,
Оған да болсын қанағат.

Қанағат қарын тойғызып,
Сақтаған елдің бірлігін.
Аста-төк деген көбейіп,
Рәсуа артқан күн бүгін.

Байлыққа елім кенеліп,
Еселеп артты несібе.
Аллаңды естен шығарсаң,
Қасірет келер кешіге.

Өмірдің ұлы екенін,
Иманды жандар мойындар.
Бір баланың есімін,
Қанағат деп қойындар.

ҮНДЕУ

Бүгінгі күннің қамымен,
Түспеген аттан тақымы.
Айбынды ерлік ісіңмен,
Естілмейді бізге жат үні.

Даңқты бабаларымның,
Ғасырлық азық ақылы.
Бүгінгі ұрпақ бас иіп,
Тануға сені хақылы.

Үш жүздің басын қосқаның,
Жеткізді түбі жеңіске.
Елімнің бағын тіледі,
Жәрдемші болып періште...

Жомарттық, мәрттік, адалдық
Аспан мен жердің арасы.
Адасып жүрген солардан,
Пендеңді мына қарашы.

Байлық пен билік, тақ талас,
Бүгінгі елдің арасы.
Осындай сәтте көрінеді
Адамның нақты аласы.

Тойынды елің бүгінде,
Таусылар емес тәтті үміт.

Дарақтап жүрген күніме,
Табаламасын жат күліп.

Бірлікті елдің баласын,
Тегінде елден еректе.
Бөлінбес үшін қазаққа,
Соғыс боп тұру керек пе?

ЖҮРЕКПЕН СЫРЛАСУ

Сырыңды түгел ақтаршы,
Жүректің үнсіз пернесі.
Бесікте жатқан сәбиді,
Аймалап сүйіп тербеші.

Жеріңмен бірге шаттанып,
Еліңмен бірге өрлеші.
Өтінем, бірақ өзіңнен,
Имансыздарға ермеші.

Ақтаршы барлық сырыңды,
Пендеңе сонша түйілмей.
Өзіңе елің құмартар
Періштелердің үйіндей.

Адасар елің өмірден,
Ашылмай қалса сыр сандық.
Асылын өзге әкетер,
Сыртыңнан біреу тұрса аңдып.

Сыбырлап қана айтарсың,
Ұрпақтарыңа тек мұны.
Өмірді былғай қоймайды,
Өнерлі жанның көптігі.

Тайраңдатады бұл өмір,
Рухсызбенен жемірді.
Сүйкімсіз билеп кетпесін,
Сүйкімді мына өмірді..

ТӘУЕЛСІЗДІККЕ ТАҒЫМ

Жүрегімде тұтанып жанса жалын,
Туған халқым өзіңді аңсағаным.
Көргенде тәуелсіздік ақ тандарын
Ұмытылды 70 жыл шаршағаным.

Сол жылдар ғой бүгінге болған үміт,
Шаршама ел тәуелсіз жолда жүріп.
Талайларды артына қалдырады,
Қазақстан астына жорға мініп.

Бірлігіңді ту етіп көтергенде,
Қызғаныш ұялады шет елдерде.
Туған жерін қадірлеп тер төкпесе,
Перзентіңнің борышы өтелген бе?

Міне осындай бірлікті, қуатты елміз,
Барша жұртқа жансая, жұмақ төрміз.
Әлемнің көз жанарын аударып тұр,
Қазынасы қайнаған, бірақ, теңіз...

Байлығы мол, толысқан өзен көлі,
Бұл мақтаныш тәуелсіз кезеңдегі.
Осының бәрі егер жатта болса,
Қандай күн кешерін ел сезер ме еді?..

Хан арқасы, халқым-ау, тойынғаның,
Елдікке елші болсын ойың, дәйім...
Тыныштыққа шүкірлік етіңіздер,
Қанша жуан болса да мойындарың.

АППАҚ ҚАР

Аппақ қар жауса аспаннан,
Ағарып көңіл, түледі.
Сол кезде қатты қамығар
Қарабеттердің жүрегі.

Аппақ қар жердің жыл бойы
Жеміске берер нәрісің.
Сенімен ауыл-аймағым
Бітіріп алад бар ісін.

Аппақ қар ағаш біткеннің,
Ақ көйлек сынды сәнісің.
Ақ жейде киіп жүреміз,
Ақ қарға ұқсап сән үшін.

Аппақ қар жерді ораған,
Алтыннан құнды ақ көрпем.
Алашым аралайтұғын
Айналар жерім баққа ертең.

Аппақ қар ғана байлыққа
Толтырар елдің даласын.
Ақ қарсыз шатастырармыз,
Ақ пенен қара арасын.

Аппақ қар елге аспаннан
Ағылып құт боп, жауа бер.
Жүректеріне адамның
Ағару үшін дауа бер...

АДАМДЫҚ ЖОЛЫ

Өнеге керек өмірге, өсейін десең қымсынбай,
Бірлік те керек бір басқа,
 бекерге алға ұмтылмай.
Парасат керек алдымен,
 пайымда істі құр тұрмай,
Адалдық керек адамға, апаңның жайған
 құртындай...

Білім де керек біз үшін, бір адамдарды жығуға,
Сана да керек сәуле боп,
шапағын шашып тұруға.
Айла да керек адамға, алдымен торды құруға,
Адамдық керек бәрінің алдынан іздеп шығуға.

Келеңсіз адам кемедей, күн асты қалып күйрейді,
Тойымы жоқ патшаны тоқпейіл халқы сүймейді.
Тағдырың тұман болса да, ақылың алға сүйрейді,
Үрлеп ішкен тамақтан ешқашан ерін күймейді.

Сыйластық керек қоғамның,
сән кіру үшін сәніне,
Топырақ қорек береді, өсейін деген дәніне.
Кім жете берер дейсіндер, өмірдің осы мәніне,
Алланың берген бақыты,
кешікпей жетсін бәріңе...

Сөңбес сәуле

Өмірдің өз жолы бар, жаратқан дейсің тең нені,
Жақсылық пенен жамандық, өмірдің
 үлкен өрнегі.
Жамандық өшіп, жақсылық – төреміз
 болғай төрдегі,
Осылай сырын жаяды, сезімшіл жүрек мендегі.

БАБАЛАР ЖОЛЫ

Бабалар істі алдымен аңдаған,
Ұлағаттың бұлағына қанбаған.
Тектілікті үлгі тұтқан біздің ел,
Таңдап жүріп кіндік шеше таңдаған.

Үміт күтіп қыздан әрі ұлдан да,
Той жасаған перзенті туғанда.
Ақын, әнші, палуан мен би, шешен,
Бата беріп, жиылады бұл маңға.

Ақтарылып қуанышқа аптап жыр,
Бірін-бірі дәстүрсіздер мақтап жүр.
Роддомда орыс кесіп, кіндігін –
Шүлдірлеген шала қазақ қаптап жүр.

Алдыменен оқып дұға-аятын,
Ақсақалдар кеңге қанат жаятын.
Заманына сай азамат болсын деп,
Періштенің атын арнап қоятын.

Қонақтары сыймай төрден есікке,
Үлес қосып перзенттік несіпке.
«Тыштымасын» таласып ап барша жұрт,
Аластаумен жатқызушы ед бесікке.

Бесік деген қазақ үшін қадірлі,
Түзу әрі, таза етеді жаныңды.
Тал бесікте тербетіліп өскен ұл,
Байсалды да болып өсед сабырлы.

Санамызды батыс барад ноқталап,
Жастарымыз жүрген жандай жоқ қарап,
Салтыменен, дәстүрінен әр адам
Өміріне азық етер бақ табады.

ӨМІР ӨЗГЕРІСІ

Мына қоғам қай қоғам,
Құлашын ел жайды оған.
Ардан ақша биік тұр
Байлықсыз да той болған.

Бағалы еді өткен күн,
Шуағындай көктемнің.
Байлыққа басты идірген
Бүгінгі күн неткен күн?!

Кешегі қыз бен ұл қандай,
Елі үшін белін буғандай.
Жатырқап жүрмін өмірді
Басқа анадан туғандай.

Ханы берік тағына,
Қарасы мығым малына.
Қолыңа қалам аласың
Өткеніңді сағына.

Дақ түсірмеген арыңа,
Сөзінде терең мағына
Бас иесің иіліп,
Кешегі қазақ шалына.

Бірлігі мықты ел еді,
Білімсіз ұлы өссе де.
Біріне-бірі қарайтын
Бір түнде бәрі көшсе де...

Ойлағандары қастандық.
Айтпаймын бәрі жауыз деп,

Қаһарланса ұлы аллам
Мекенің жалғыз қауыз тек.

Жақсы сөз айтсаң біреуге,
Ол адам нұры емес пе...
Рухсыз өскен ұл-қызың
Ол адам міні емес пе?

АҢСАУ

Күн де орнында, ай да орнында,
Байқалмайды өзгеріс.
Кедейлер де сол баяғы,
Күйкі тірлік күнкөріс.

Баяғы түн,
баяғы таң
Алмасады кезекпен.
Баяғы сол ауыл елі,
От жағып жүр тезекпен.

Баяғы жыл, баяғы күн,
Бірін -бірі сақтайды.
Баяғыдан бірақ ел-жұрт,
Артық бірін мақтайды.

Баяғы айлар, баяғы апта,
Баяғылар мәнді еді.
Бүгінгі күн аңсап отыр,
Абайлар мен Дантені.

Бүгінгі күн баяғыдай,
Болады деп сенеміз.
Жаңа қоғам орнағанмен,
Өткенді аңсап келеміз.

КЕЛІНШЕКТЕР...

Келін, келін кел ен деп кеткен бабам,
Содан бері биікте неткен бағаң.
Бір келінің болмаса бұл өмірде,
Бар болсын сан биікке жеткен бағаң.

Қызысың, қыр асырған құба белден,
Қымыз артып күн кеше құда келген.
Бір күнде келін болып, ал бір жылда,
Кермаралдай келіншек боп шыға келген.

Келін болып жүрейік, келінбіз бе,
Іздемеңдер жүрсе де ерің түзде.
Телефонмен алатын мазаларын,
Күйеулерің немене сенімсіз бе?

Іздемеңдер, алмаңдар мазаларын,
Құрметтесін достарын, бажаларын.
Ұмытпаңдар келіндер, ұмытпаңдар,
Той күнгі махаббаттың ғажап әнін.

Ұмытпа, махаббаттың ғажап әнін,
Оралады мұнтаздай тазаларың.
Мазаларын алсаңдар еркектердің,
Тынымсыз боп өседі балаларың.

ШАТТЫҒЫМ...

Қайдасың, қайда Шаттығым,
Құшаққа енші, кел бері.
Қуалап бойдан шығаршы,
Мұң менен шерді мендегі.

Қайдасың, қайда Шаттығым,
Көрсетші маған төбеңді.
Қаламның майын тауысып,
Төгейін мен де өлеңді.

Қайдасың, қайда Шаттығым,
Кеткенің қалай алыстап.
Жібермеп пе еді, Жаратқан
Өзіңе мені табыстап.

Қайдасың, қайда Шаттығым,
Асаулық қайда тулаған?
Сені де алдап кетті ме,
Түлкідей болған бұл заман?

Қайдасың, қайда Шаттығым,
Жетсеңші желіп желменен.
Өзіңсіз ұзақ жасайтын,
Адамзат бізде кемде-кем.

Қайдасың, қайда Шаттығым,
Келсеңші бір сәт, бір күнге.
Өмірдің мәнін ұғыну,
Өзіңсіз, сірә, мүмкін бе?

Қайдасың, қайда Шаттығым,
Думанға бөле даламды.

Өзіңсіз күнім өмірде,
Түннен де бетер қараңғы.

Қайдасың, қайда Шаттығым,
Пенденің сенсің күткені.
Қойып бір кетсең жөн болар,
Өзің бір соңғы нүктені...

ГҮЛДЕР

Қырмызы гүлдер, көп гүлдер,
Жерімнің көркем сәнісің.
Сендерден ғана білеміз
Сұлулықтың мәнісін.

Қуанту үшін ананы,
Ең нәзік затты іздейміз.
Қадірі артық болғасын
Тамырын гүлдің үзбейміз.

Әлі де өсіп-өнесін
Әлемге мынау таңырқап,
Қуантады бір-бірін
Алдыда білсем сан ұрпақ.

Көзді жаулап алатын,
Бар сұлулық өзінде.
Себепші болып жүрсің ғой,
Не түрлі сұлу сезімге.

Сенімен ерлер жар қылды,
Көп көнбей жүрген сүйгенін.
Шаттыққа бөлеп жатыр көп,
Өзіңмен білсең үйлерін.

Қырмызы гүлдер, көп гүлдер,
Жерімде көптеп өне бер,
Адамнан да, Алладан
Ырыздығың төленер.

Өзіңе деген маххабат,
Ықылас бөлек мүлде елде.
Таңырқап мәңгі өтеміз
Табиғат берген гүлдерге.

КӨРІКТІ КӨКТЕМ

Көктем келіп көктесе жер,
Көңілге нұр себеді.
Адамзат пен табиғат та,
Тамырлас қой себебі.

Ару көктем әнші құстар,
Саған еріп келеді.
Тәңірімнің бір өзіңе,
Көп болса екен берері.

Шөгердің-ау кең далама,
Шабыт жырдың керуенін.
Қандай ғажап мал басы артып,
Төрт түлігім төлдеуін.

Көктем келді кең далама,
Терезені аш, қара
Гүл көктемді сезінбесең,
Адам саған масқара.

ӘЖЕМЕ

Әже, сенің асыл бейнең,
Аспандағы айдайын.
Сіз сүйгесін тәуба бүгін,
Жарқырап жүр маңдайым!

Әже, сенің асыл үнің,
Жүрегімде жүр әлі.
Өкпелетсе немерелер,
Өмір-бақи кінәлі.

Әже, сенің көзқарасың,
Адал еді сенеміз.
Сіз көрсеткен сол жолдармен,
Әлі адаспай келеміз.

Әже, сенің мейірімің,
Таусылмайтын қазына.
Сабырлы сол пейіліңді,
Жүрміз әлі сағына.

Әже, сенің шипалы еді,
Алақаның, қолың да.
Сіздер айтқан сол өсиет
Жүректегі орында.

Сіздей әже таба алмаймын,
Осы жерден, осы елден.
Ақ батаңыз сақтап келеді,
Бізді не бір кеселден.

Әже, сенің асыл бейнең,
Аспандағы айдайын.
Әжесі жоқ балалардың,
Түсінемін жағдайын...

ДАЛАҒА СЫР

Туған елді жарасар анам десем,
Сенсіз өткен күн рас, қараң десем.
Бар дүние кетеді ұмытылып,
Сағынышпен сарғайып саған келсем.

Қанша батыр туылды, қанша көсем,
Жерді қорғап кетті екен қаншаға есең.
Қанмен келген кең байтақ гүл даламда
Арман болмас құлың боп шарлап өлсем.

О, туған жер, сен менің тұғырлы өлкем,
Ағылсыншы өзіңе жырым көркем!
Бабалардай сүйетін далаларын
Дарабоздар көбірек туылса екен.

Басқа бізді басынбас барында ұрпақ,
Жер де ортақ, елің де ортақ, дарын да ортақ
Бірлігіңе бекем бол, ұлтыңды сүй,
Тілін үйрен, жүр әркез әнін шырқап.

Дәл қазақтың жеріндей болмас мекен,
Дін мен тілдің керуені орнаса екен.
Мыңмен жалғыз алысқан Абайлардай
Адамдарды әулием қолдаса екен...

Сондай жандар, қорғайтын жерін жаудан
Кеше солар қорғаған елін даудан.
О, жаратқан, өзіңнен сұрайтыным
Тыныштық пен бере көр сенімді алдан.

ӨТКЕН КҮН

Өткен күнге өкпе артып керегі не?
Тұрмағасын көз жетіп дерегіне...
Мезгілінде түспеген топыраққа
Дән де, ағайын, жайқалып өнеді ме?

Өткен күнге өкпе айтып керегі не?
Қол жеткіз жақсылықтың желегіне.
Жанған шырақ секілді біздің өмір,
Көзің жетіп тұрады сөнеріне...

Өткен күнге өкпе артып керегі не?
Еңбек ет, біреу байлық береді ме?
Маңдай терді бағалап дәулет берген
Қайранмын жаратқанның шеберіне.

Өткен күн, ең алыс күн, пендем, білсең
Ерсің сен, ел жарасын емдеп жүрсең.
Өмірдің қайығынан құламайсың
Қос аяқты өмірде теңдеп жүрсең.

Біреулердің жанады жастан бағы,
Біреуі айды алам дер аспандағы.
Адамның ой-өрісі ауысқанмен,
Ауыспайды өмірдің баспалдағы...

ӘКЕНІ АҢСАУ

Сағыныш деген сезімнің,
Иесі сенсің, әкешім.
Өмірде асыл сөзімнің,
Киесі сенсің, әкешім.

Талпынсам шынар биікке,
Қанатым болып демедің.
Ескегі болдың, жан әке,
Дарияда жүзсем кеменің.

Жарқырап жүрсің түсімде,
«Жабықпай жүрші, балам», – деп.
Жаратқан ием жар болсын,
Сағынады екен адам тек.

Ұлы едім, әке, өзіңнің,
Бағыңнан тал боп тараған.
Адал бол деген әр сөзің,
Өшетін емес санадан.

Өзіңе деген махаббат,
Ұлыңда жүр-ау жалындап.
Өмірде маған жол ашты,
Өзіңнен алған тәлім бақ.

Ойласам, әке, өзіңді,
Жабырқап қалад жан денем.
Бір саған деген сезімді,
Жеткізе алмаспын әнменен.

ӨМІРДЕГІ СЕРІГІМ СЕНСІҢ ӨЛЕҢ

Қасиетті қара өлеңім,
Қадірлеп өтем мен сені.
Зіл қара батпан қайғыдан,
Көтеріп жүрсің еңсені.

Қасиетті қара өлеңім,
Ардақтап өтем мен сені...
Аластап кейде бересің
Арамдар жүрген кеңсені...

Қасиетті қара өлеңім,
Сағынып өтем мен сені.
Өзіңсің қулық, сұмдықтың
Басын алатын семсері.

Қасиетті қара өлеңім,
Аялап өтем мен сені.
Сенімен ғана салмақты,
Мендегі жүрек өлшемі...

АҚЫН ОЙЫ

Ақын елдің ақылы, жүйрігі де,
Жол сілтеген батыр мен билігіне.
Таза алтынға қосылған қоспа сынды,
Саясат кеп дәл бүгін килігуде.

Қайда барып, білмеймін, тоқтар қадам,
Күймей түсу мүмкін бе отты арбадан?
Бұрындары ақынның тілдерінен,
Артық біздің елдерде сот болмаған.

Ақын елдің еркесі, серкесі де,
Көсілер әркім қарап көрпесіне.
Еркелетіп жіберсең ақындарды,
Алғыс алып жүресің ертесіне.

Ақын әр кез жырлаған тамам елді,
Жоғары деп әкімнен баға берді.
Сыйлағаның ақынды сыйлағаның –
Қазағыңды, ұлтыңды, қара өнерді.

Кесуге еш болмайды кестелі үнді,
Бабалардан бүгінге ол өскен үлгі.
Қызыққаның – құрметпен қарағаның,
Қазағымнан көрсетер өскеніңді.

Шабыт іздеп сан ақын бауға барды,
Батырлықты жырлаймын деп
жауға барды.
Бүгінгі ақын шықпайды әкімдіктен,
Саясат кеп өнерді жаулап алды.

Шындықты айтсаң жанбайды
отым да анық,
Көндіреді билік кеп тақымға алып.
Елге араша түсетін азаматтың,
Кеткенін-ай өмірде қоқымданып.

Ақын атым қазақтық затым ғана,
Сөйлегенім шығар бұл батылдана.
Елдің мұңын жүк етіп жүрегіне,
Жүретіндер өмірде ақын ғана...

ӨНЕР МҰҢЫ – ӨМІР МҰҢЫ

Кетті ме құның түсіп есіл өлең,
Қасиетті ең бұрыннан, несібелі ең.
Ата дәстүр ғұрыпқа сай болмасам,
Көрмей бәрін көз жұмып кешірер ем.

Сенде рух, сенде білсем – жан сауабы,
Дала дауысы халқымның аңсағаны.
Өнер деген өмірдің өрнегі еді,
Болашақты қандай күн қарсы алады?

Өскен қорлық әлдидей әнді білмей,
Кеткенмен тең өмірден мәңгі күлмей.
Өміріңнің тұтанбас жан шырағы
Ұлттық өнер бойына қан жүгірмей.

Демендер ақын неткен өкпелі еді,
Қандай адам мұңымды көп көреді?
Зәулім сарай салынған ән, жыр үшін,
Жиналыс өткізумен шектеледі.

Қарайды қара халық хан сарайға,
Мәдениетті әлде олар ар санай ма?
Күмбірлі күй, ән-биді әспеттесе,
Жүрегіне ұрпақтың жол салмай ма?

Мәдениет, сен менің – жан-жүрегім,
Көк аспаннан төгілген жаңбыр едің.
Жұмсарып барасың-ау күннен-күнге,
Ақ бүркіттей шыңдағы алғыр едің.

Тапса екен уақыт – уәжін, тағдыр – емін,
Аздырмағай, иншалла, ән-жыр елін.
Бабадан бағалы боп қалған өнер,
Жоғалтпасын ел барда мәңгі реңін.

САЯСАТ САХНАСЫ

Қойындаршы саясат пен билікті,
Момын елім содан қашан сый күтті?
Жалғандық кеп ақиқатты бауыздауда,
Орындауым керек қой деп бұйрықты.

Қойындаршы саясат пен билікті,
Оппозиция оған келіп килікті.
Ақ лақ пен көк лақ боп екеуі,
Суға ағызып тынды ақыры бірлікті.

Қойындаршы саясат пен билікті,
Соларсыз-ақ жасар елім тірлікті.
Адалдықты ту көтерген адамдар,
Қанша мәрте көтерілді, дүрлікті.

Қойындаршы саясат пен билікті,
Ақиқатқа ашқызбаған түңлікті.
Өз-өзінді байлап-матап өлтірдің,
Кәне, кімнің жолына одан гүл бітті?

Билік – ақыл, болу керек күш – халық,
Қасымханнан қалған артта нұсқаны ұқ.
Алыптардан қалған Алаш атымыз,
Кетпесе екен кесірткедей қысқарып.

Бірлігіңді елдігіңе негізде,
Рухыңды неткен осал дегізбе.
Оның бәрін табу қиын, бауырлар,
Құйып кетсе Құрдым атты теңізге...

ҚАСИЕТ

Жылдарым жүйрік жұлдыздай аққан,
Ғасырды озып басып өт.
Өмірдің мәнін келтіріп тұрар,
Адамдық асыл қасиет.

Жалаңаш келіп, жалаңаш кетер,
Бағындық өмір заңына.
Адалдық туын ұстасаң биік,
Жуымас қатер маңыңа.

Кірпияз көңіл жақтыра бермес,
Кірлеген сенің арыңды.
Қадірің, қалқам, ханнан да артар,
Тік тұрып берсең тағыңды.

Батпаққа батып былғанып әбден,
Табанға небір тапталдың.
Тазалық деген дара сезімнен,
Адасуға да шақ қалдың.

Адалдық пенен тазалық қана,
Қол жетпес адам бақыты.
Осыдан қашып осал жандардың,
Өтуде текке уақыты.

Сол үшін, қалқам, ойланып көргін,
Алдана берме сезімге еш.
Жастығыңменен, мастығың үшін,
Екінші өмір берілмес.

СЫН

Кең даладағы самал жел сынды,
Есіліп туған халықпыз.
Сабырлылықпен несібесінен,
Кешігіп туған халықпыз.

Күмбірлі күй мен әсем әуенді
Аңғарып өскен халықпыз.
Шетелдің әрбір дүниесіне
Таңқалып өскен халықпыз.

Бағалай білмей уақыт мәнін,
Кешігіп жүрген халықпыз.
Даңғазалық пен сауатсыз ұрпақ,
Өсіріп жүрген халықпыз.

Той дегенінді дария тұтып,
Кемедей жүзген халықпыз.
Ой дегенінді ысырып кейде,
Елемей жүрген халықпыз.

Далаға толған төрт түліктің де,
Білмеген жайын халықпыз.
Қызарған шоғын ру мен елдің,
Үрлеген дәйім халықпыз.

Ұлыдан қалған ұлағат сырды,
Майдалап жүрген халықпыз.
Атадан қалған аталы сөзді,
Қайталап жүрген халықпыз.

Батылым жетіп, батырып айтсам,
Туған ел сені сүйгенім.
Ойланып қана көрерсіз біраз,
Көңілде болса түйгенің.

АБАЙҒА ТАҒЗЫМ

Асылыңды жатады ел жиып төрден,
Бабам қолын бұлғайды биіктерден.
Ұрпағым, өміріңе азық ет деп,
Қамбасына асыл дән құйып берген.

Атағы күллі әлемге асқан Абай,
Өнерде өр туған ғой бастан Абай.
Көктегі күнмен бүгін қатарласып,
Жыр шуағын еліне шашқан Абай.

Оқып бар өлеңдерін талай адам,
Желде пана, жан қорғап саялаған.
Қараңғыға жарық боп жағылатын,
Сөзіңе қасиетті тоя ма адам?

ЕГЕМЕНДІГІМ – ЕЛДІГІМ (Егемендікке 10 жыл толғанда)

Егеменді елімнен
Бастайын бүгін жыр басын.
Тапсырып қойдың тарихқа
Таланттардың тұлғасын.

Әлемге шықты даңқымыз,
Оңаша отау құрғасын.
10 жылдық отау тойында,
Ақындар ашық жырласын.

Көкте – тәңір, жерде – ана
Елімді менің нұрласын.
Қадірі артар ханның да,
Халық деп тапса сырласын.

Мал қашан екеу болып еді,
Құралмай жатып бір басың.
Тілің, дінің, салт-санан
Бар ғаламды шарласын.

Ата заң алмас қылыштың,
Қайырылып жүзі қалмасын.
Қорқаулар қазақ қорына
Тойымсыз көзін салмасын.

Ертеңгі елдің жастары
Ардақтап өссін Алласын.
Ұлы адамда ұлт болмас,
Бір соқсақ бірлік балғасын.

Төрде отырған төрелер
Елімнің қамын ойласын.
Орманында қазақтың
Төл бұлбұлы сайрасын.

Егемендіктен не пайда,
Ел көрмесе пайдасын?
Халқына қалқан болатын
Қаһарман ерлер қайдасын?

10 жылдық Отан тойында
Орданда қазан қайнасын
Жаңа ғасыр жолында
Табаның тастан таймасын.

Баянды болып 10 жылдық,
Қазағым, елім жайнасын.
Ақынның жырлау парызы –
Атадан ұл болып туғасын...

КЕЙІНГІГЕ!!!

Ұлы адамның руы жоқ, ұлты бар,
Жақсылардың жаны ашитын жұрты бар.
Керек десең баба сөзі, балалар,
Саңылаусыз санаңа әкеп түртіп ал.

Болам деген азаматқа жол ашық,
Бодан болған ел де алдыға ұмтылар.
Қазағына бостандықты әперген,
Осы өмірден өтті арыстар бір туар.

Егеменді елдікті алған қазаққа,
Арман болған арайлы алдан күн туар,
Өз елінің жыртқызбайтын жағасын,
Ерді де осы ел болмаса кім туар?

ҰЛЫМА

Үлгі еткен ата-бабаң тектілікті,
Өнеге еткен кішілік, ептілікті.
Қазақтың нағыз ұлы танылуға,
Деп ойлама осылар жеткілікті.

Болсын бойда батырлық, адалдық та,
Ақылыңмен үлгі бол тамам жұртқа.
Егеменнің ұлы бол еркін өскен,
Әкең сені қимайды надандыққа.

Өнер үйрен, білім ал, шыңда жанды,
Еңбекті сүй, аласың бір бағанды.
Кекшіл адам батады тұңғыыққа,
Көпшіл адам қорғайды бұл қоғамды.

Жүрегі адал дос тауып, сыйла бәрін,
Ұлындай көрнекті әке, сыйлы ананың.
Осыған сай болмасаң, менде өткен,
Өмірім бәріне қиналамын.

Сен енесің ұл болып шежіреге,
Жетерсің қанат қағар кезіңе де.
Ұлым саған сенемін тек абай бол,
Сөзіңе де, құлыным, өзіңе де...

ЖАРЫМА

Түсініксіз қыс па, әлде көктем бе,
Алып ұшқан сезімдер көп тек менде.
Оралмайтын құстай болып көріндің,
Сен ауылдан төркін жаққа кеткенде.

Аласартпай ұлы өмірдің асқағын,
Аулақ кетсін, кім тілейді басқа мұң.
Сенде кетіп жүрегімнің бөлшегі,
Сағыныштан өлең жаза бастадым.

Ұзақ болып ататындай таңдарым,
Қасымда жоқ іздегенмен жан-жарым.
Бір сен үшін аттап өтіп барар ем,
Тау мен құзын, өзен-суын, заңғарын.

Күнде, жаным, неге сені құшпағам?
Мұның бәрі болып отыр түс маған.
Әйел кетіп ораза айы кезінде,
Міне осылай, мен де ораза ұстағам.

АРМАН-АРУ

Арманым болған Ару-қыз,
Арналсын айтар өлеңім.
Ақ саусақтарын сүп-сүйрік,
Ұшындай екен жебенің.
Қара шаштарын құйылған,
Қытықтар жанын дененің.
Қос кірпігің-ай қағылған,
Сарқытындай боп көненің.
Ақ көңіліңнен айналдым,
Алтыным, саған сенемін.
Қара көзіңнен айналдым,
Орындататын дегенін.
Қос бұрымыңның сәнін-ай,
Қос ескегіндей кемеңің.
Жүрегім сен деп соғуда,
Жырларын аңсап Шегенің.
Төлеген болып ән салсам,
Жібегім болып кеп едің.
Жабыққан менің жанымды,
Баяным болып демедің.
Естай боп есім шыққанда,
Қорландай болды көмегің.
Мәжнүн боп жыным қысқанда
Ләйлім де болған сен едің.
Алмадай аппақ бетіңнен,
Алтыным, қашан өбемін?
Өзім де аң-таң боп жүрмін,
Сезімнің таппай себебін.

ҚИМАЙМЫН...

Бір сен едің сүйенерім, сүйгенім,
Қолың жетсе, аймала да сүй дедің.
Соның бәрі сағым болды жел қуған,
Әлі күнге мүлде өзгеше күйдемін.

Бір сен едің алданышым, арманым,
Бола алмадым, әттең, сенің жан-жарың.
Өмір сырын кім бағалай береді,
Ұлы болып түсірмесе салмағын.

Бір сен едің қалаулым да қымбаттым,
Енді қалай мен адам боп тұрмақпын?
Махаббаттың татып көрмей ащысын,
Бұл өмірде сән-салтанат құрмақ кім?

Бір сен едің баға жетпес аруым,
Күйдірді ғой талай ыстық жалының.
Сен арқылы алғаш рет өмірде,
Махаббаттың не екенін таныдым.

Аман болшы, жанымды ұққан жан құрбым,
Шырмауына түспей қиын тағдырдың.
Бақытты боп мен отыра беремін,
Құлағыма жеткен сайын сән күлкің.

Өтті бәрі, енді бізге кеш білем,
Бұл махаббат қалды бізге ескіден.
Өміріңе азық болады екен ғой,
Сүйіктіңнен сәулелі сөз естіген...

СЕН ДЕГЕНДЕ...

Сен дегенде шабыт келді шалқыған,
Көктемімсің жұпар исі аңқыған.
Елестейді бар сұлулық сан қилы,
Ағылады жүрегімнен балқып ән.

Сен дегенде құлпырады түрлі әлем,
Осынша жыл ұлы сезім жүрді әрең.
Сенің сұлу жанарыңда аяулым,
Маған деген жылылық бар, нұр бар ем.

Махаббатта бір бақыт қой бастағы,
Көп жырламас ешкім мұнан басқаны.
Талшыбықтай болған ғана сүйіктім,
Тау елігі секілдісің тастағы.

СЕЗІМ СЫРЫ

Бір арусың мәңгі жүрер естегі,
Әурелесем, аяулым, сен кеш мені.
Бір қайықта тербелгенмен ғашық боп,
Есілмеді-ау әрі қарай ескегі.

Қос аққудай еркін көлде жүзбедік,
Асыл сезім беріп жатыр бізге ерік.
Ай менен жыл қанша өтіп жатса да,
Сол үміттің нәзік жібін үзбедік.

Сұлулықты көре алмадық көлдегі,
Көрінбеді-ау бізге өмір өрнегі.
Ғашықтармен мәңгі екен ғой махаббат,
Жаратқанмен өмірге көп пендені...

Ғашықтық та бола бермес ұдайы,
Ол дегенің ұлы сезім шырайы.
Ғашық болып жоғары оны бағалау,
Жүректерден көрінеді шынайы...

Адам бар ма махабатты даттаған,
Азамат көп оны әспеттеп сақтаған.
Ал мен болсам бағалайтын сезімді,
Жүрегімнің барына тек мақтанам...

НАЗ

Ауыл деп бізге күледі,
Қаланың кейбір қазағы.
Орыспен оның бір болған,
Бақ тауып жүрген базары.

«Ауыл» деп бізге күледі,
Қаланың кейбір қазағы.
Үйінде қайғы боп жатса,
Молдаға барады ғажабы.

«Ауыл» деп бізге күледі,
Қаланың кейбір қазағы.
Сендерге ырыс боп келді,
Қазақтың қанша азабы.

«Ауыл» деп бізге күледі,
Қаланың кейбір қазағы.
Ауылдан ғана табасың,
Тапсаңыз бүгін тазаны.

«Ауыл» деп бізге күледі,
Қаланың кейбір қазағы.

Құрметтеп жатады бірақ та,
Құда-жекжат пен бажаны.

Оларға бүгін не дейсің,
Ұғар-ау дейсің өскесін.
Өкпе де жоқ қой оларға,
Кіндігін орыс кескесін....

АУЫЛ ҰЛЫ

Біз боламыз мәрт мінез қыр қазағы,
Шаттығы мен жүретін бірге азабы.
Ақырзаман адасып келсе-дағы,
Туған елін сатпайды бір ғажабы.

Перзенттері елім деп жыр жаттаған,
Арулары сәбиін құндақтаған.
Әжелердің жаулығы ақ түтін боп
Көк аспанның көгіне будақтаған.

Кішісі, үлкен алдын кесе өтпеген,
Шатақтары болмаған өсекпенен,
Уәде, Алла сөзін берік ұстап,
Жағымпаз, жалтақтарды дос етпеген.

Ауылдан шықты ғалым, білгіріңіз,
Амандық-саулық сұрап үлгіріңіз.
Бар кімді кигесін тозғанынша,
Мықты болып қалған-ау бірлігіміз.

Мәйегін-ай ауылда салт-сананың,
Аңыздатып, айтушы еді қарттар әнін.
Жаз ортасы болса да шебер шешей,
Сорпалатып беруші еді сақтағанын.

Тәрбиеден, тамаша күнім кеше,
Жер қадірін кім білсін бүгілмесе?
Жаны ауырып, алаңдап отырады,
Түңілігі бір үйдін түрілмесе.

Көңілі пәк елміз ғой қазаны бір,
Өркениеттен жүрегім наз алып жүр.
Абыройын ауылдың асқақтатып,
Кел, әріптес, бірлесіп жазайық жыр.

Біз боламыз мәрт мінез қыр қазағы,
Шаттығы мен жүретін бірге азабы.
Ақырзаман адасып келсе-дағы,
Туған елін сатпайды, бір ғажабы.

ҚАЛА ШЫНЫ

Биікке бойын сермеген,
Үйлерін көрші қаланың.
Алланың аяқтарына,
Тимесін төбең, қарағым.

Ай менен жылға жабылып,
Ашылмай жатқан есіктер.
Өз иесін таба алмай,
Қамалып жатқан несіптер.

Қаланың заңы қатал-ақ,
Сан қилы, шіркін, есебі.
Есеппен жүрген пенденің,
Тірлігі қайтіп өседі?

Орындалған бірі жоқ,
Жасалғанменен шарт неше.

Тиісті шаруа бітуші еді,
Қиқар шал шығып тәйт десе.

Ауылда тірлік тоқтаған,
Далада – ырыс, дала – бақ.
Қалада туған балаға,
Қарасаң ойлап обал-ақ.

ЖАҚСЫ СӨЗ

Жақсы сөз жаса, күнде жаңғыр тағы,
Бақыттың басын қосшы бар қырдағы.
Жүректерге аяла, нұрыңды құй,
Жеңілдеп қалсын елдің тағдырлары.

Жақсы сөз шарла бүгін әр қырқаны,
Ақтар кәне, көкейде ән тұр тағы...
Көктетіп жіберсеңші жер әлемді
Көркем мінез секілді жаңбырдағы...

Жақсы сөз, жарылқайды, жаңғыртады,
Естілмесін жастардың мәңгүрт әні.
Еркелеуге тиісті өз жерінде,
Қазақ деген халықтың мәңгі ұрпағы.

АҚЫНДАР, ҚАНДАЙ ЖАНБЫЗ?

Ақындар, біздер осы қандай жанбыз?
Кетпейді ойыңнан қар, маңдайдан мұз.
Өмірді жырлаймыз деп, күні-түні
Ой деген бағанаға байланғанбыз...

Ақындар, біздер осы қандай жанбыз?
Байларға, басқаға да таңданбаймыз.
Байқасаң, байлық деген керуеннен,
Көшкенде жолда түсіп қалғандаймыз.

Ақындар біздер осы қандай жанбыз?
Саясат сайқалына алданбаймыз.
Шайтандар түрткілесе періштені,
Тыныш қарап, оған да таңданбаймыз.

Ақындар, осы біз қандай жанбыз?
Ел үшін ойда жоқты армандаймыз.
Отаулардың бәрінде от жансын деп,
Тамыздық боп қосыла жанғандаймыз.

Ақындар, біздер осы қандай жанбыз?
Күні ертең не боларын аңғармаймыз.
Өлең үшін өмірді қиюға да
Ел алдында, ол рас, арланбаймыз.

Ақындар, біздер осы қандай жанбыз?
Ел алды, тайлақ болып тайраңдаймыз.
Халқын сеніп өзіне қарап отыр,
Табан асты басқаға айналмаңыз.

Әріптес, бір-біріңе құрмет жаса,
Бәріміз Өнер деген майданнанбыз!

ЕЛ МҰҢЫ

Мән кетпесін өмірден, өлеңнен де,
Келгеннен соң өмірден кетем мен де.
Жаратушым өмірге әкелді рас,
Бірақ пенде қарызы өтелген бе?
Кей-кезде жақын досың қас болады,
Дұшпаннан да асады, бөтеннен де...
Өз жерінің қасиетін ұға алмайтын
Талайлар тайрандап жүр шет елдерде.
Су басында отырған сабырлы жұрт
Сумен лай жібермес төменгі елге.
Ақындардың арманы жақсы сөзбен
Шуақ шашу емес пе көрерменге?
Биігірек отырған бай-сұлтандар
Көздерін жеткізсінші төмен жерге.
Кезінде ел көңілін көтеруші ең,
Өсекші болып барасың өлең сен де!
Балалар батыс деп ән салмас еді,
Тал бесікке тамаша бөленсе елде.

ШӘМШІ АҒА

Жүректі фортепиано етіп,
Әлемді әнмен әрлеген.
Аруақты Шәмші есімі,
Егіздей маған әнменен.

«Арыстың жағалауында»,
Табысты қанша үміттер.
«Қайықта» әнін қызға айтып,
Бақытын тапты жігіттер.

Сағындым ғой деп, сарғайып,
Кештете келді армандар.

«Қайдасың?» деп те мұң кешті,
Адасып қыздан қалғандар.

Шын сұлу болып көрінді,
Қасиетті сырдың бар елі,
Қалдырған артта әндерің –
Қазаққа сый ғой кәделі.

Жүректен шыққан асыл үн,
Жүрекке жетті дін-аман.
Әніңді сенің тыңдамай,
Өмірге келмейді бір адам.

Алтын күн елдің аспанын,
Өрнектеп кеттің өлеңмен.
Әнұран етті әніңді,
Көңілі жомарт көрермен.

Әніңмен қазақ еліне,
Күншуақ болып тарайсың.
Шәмшісі жоқ халықты,
Біртүрлі қатты аясың...

ТАБИҒАТ СЫРЫ

Әр атқан таңның арайы бөлек,
Берердей мыңға несібе.
Оларға қарап таусылма мүлде,
Келеді саған кешіге.

Әр шыққан күннің шуағы бөлек,
Бұлттардан болар кедергі.
Жақсы жандардың тұрағы болар,
Жамандар елге не берді?

Әр соққан самал өзінше бөлек,
Әкелер сүйінші хабарын.
Қырсықты кейде қуалап кетер,
Тигізбей жерге табанын.

Әр жауған жауын – өсімдік бағы,
Ылғалдың бітпес қоры ғой.
Бірақ та, қалқам, шопандар үшін,
Сәл ғана болса соры ғой.

Әр туған айда құбылыс бөлек,
Ұрыға зиян жарығы.
Бірақ та, қалқам, қараңғы түнде,
Әсерлі болар жар үні.

Жасаған ием тең жаратқасын,
Өмірде соғар дауыл да.
Жақсы жақтары жолыға берсін,
Ағайын, туыс, бауырға...

АРҚАДАҒЫ АҚ ОРДА

Ақ ордам аманбысың Арқадағы,
Күмбезді үйлер көркімен көк тіреген.
Бауырыңа бас бауыр деп бар қаланы,
Алаштың арманы осы көп тілеген.

Өзіңсің бағыт берер бұлақ басы,
Баурап ал бар әлемді рухыңменен.
Аманаттың алауын қуатташы,
Елулікке ен еншілес жұртыңменен.

Әлемнің көзі сенде бұл күндегі,
Кімнің көші қонды деп Сарыарқаға.

Күн кешу бас қаласыз мүмкін бе еді,
Қалсаң атты қамшыла таңырқа да.

Ұқсадық құмырсқаның илеуіне,
Бас қаланың қаласып іргелерін.
Ұлтың сені мүмкін бе сүймеуі де,
Сезгендей көк тәңірдің нұр берерін.

Сар дала көк күмбезді үйге айналып,
Бірліктің туын тіктік бас қала деп.
Сары жел сыртта соққан күйге айналды,
Ат бердік алтын орда Астана деп.

Бүгінде сол Астана әлемде жүр,
Көзбен көрді қойшы ұлдың парасатын.
Күн нұры беріп жатыр сәлем де бір,
Қазағымнан аямай махаббатын.

АСАБАМЫН, АҒАЙЫН!

Ақынмын, топ алдында асабамын,
Бәріңді де әніме қоса аламын.
Шаттықтарын бөлісіп әкелердің,
Қуанышын бөлісем қос ананың.

Әншімін, топ алдында асабамын,
Жасандылық еш жерде жасамадым.
Салтпенен ұзатылған қыздарына,
Көп көрдім көңілдердің босағанын...

Шешенмін, ел алдында асабамын,
Шаш ал десе, жоқ менің бас аларым.
Биіктігін тілеймін шаңырақтың,
Беріктігін тілеймін босағаның.

Көсеммін, көп алдында асабамын,
Көпшілік көп сөзімнен хош аларың.
Қабыл болсын ақ ниет баталарың,
Пейіліңнен туған ел аса алмадың...

Атқарған талай тойды асабамын,
Көппен бірге түрегеп тост аламын.
Қызметіне жарасам ел-жұртымның,
Ризамын өзіңе жасағаным...

ҚЫРЫҚПЕН СЫРЛАСУ

Жігіттерге бір сәлем қырықтағы,
Қырықтан да керек қой сыр ұққаны.
Жиырма жастан танитын қыз жігіттер,
Қырықта да сол сыйды ұмытпады.

Жігіттерге бір сәлем қырықтағы,
Қиқар сөзді тияр кез жуықтады.
Жүрегіміз жиырмада деген жанның,
Бой көрсетіп қойса екен тұрып бәрі.

Шынымен қырық бізге келгені ме,
Қасиетін шынымен бергені ме?
Қасіретін көрсетіп бізге бұл жас,
Айналмайық жын-шайтан ермегіне.

Шынымен қырық бізге келгені ме,
Шүкір, Алла бұл жасты бергеніңе.
Қырық деген жазуды, биікке іліп,
Шығып жатыр жігіттер төрге міне.

Ал, қырық, кел сенімен танысалық,
Қандай айлаң бар кәні, алысалық.

Алланың не жазғанын адам білмес,
Тәуекел, кел жылдарым, жарысалық.

Жазбасын тағдыр бізге басқа сынды,
Тәуекелге тігіппін жас басымды.
Талай жандар елуден асып жатыр,
Ал қырық білем сенің аспасыңды.

Одан да кел, қырығым, достасалық,
Артық нәсіп жаратқан қоспасы анық.
Рахмет айтысып, құшақтасып,
Елуге жетіп бір-ақ қоштасалық...

ҚОС ЕЛУГЕ ТІЛЕК

Жарты ғасыр қатар келді екі елу,
Тілек айтып, бокалдарды көтеру.
Алыс-жақын, ағайын-жұрт жиылып,
Әлемде жоқ, қуанышқа кенелу.

Аға дейміз, асқар тауға теңеп шын,
Ағайынға жапырақты терексің.
Ағамыздың ашып жүрген ажарын,
Асыл жеңге, сен де бізге бөлексің.

Қабыл болып көпшіліктен бұл тілек,
100 жастың да көпірінен тең өтсін.
Халқы сүйіп қадірлеген адам боп
Ел-жұртпен тең сүргенге өмір, не жетсін?!

Асыл ағам, құйылғандай құрыштан,
Алтын жеңгем жаралғандай ырыстан.
Алладан соң, аялайтын өзінді,
Ақ тілекті қабыл алшы туыстан...

ДӘРІГЕРЛЕРГЕ

Сырқатқа қолданатын кезінде ем,
Сіздерде неткен мықты сезім деген.
Күзетіп қас-қабағын отандастың,
Ұзақ таңда Сіздерсіз көз ілмеген.

Адалдықтың киіп ап ақ халатын,
Ем бұйырар жерлерге ап баратын.
Құтты болсын мереке, айтулы күн,
Сіздер үшін әндер көп жатталатын.

Таусылмайды сіздерге жыр кеніміз,
Алақанды соғып та үлгеріңіз.
Сіздердің еңбектерің деп білеміз,
Біздердің де ән салып жүргеніміз.

Шаршамандар ұлы еңбек дүрмегінде,
Сіздердей қамқоршы аз жер көгінде.
Әрбір адам сізбенен танысады,
Құрсақтан түскен алғаш жөргегінде.

Ақ төсек, жайлы бөлме кім кірмеген,
Жаныңды ұғып, жайсыздық төндірмеген.
Көз жанары жүректі жаулап алып,
Иненің де ауырын білдірмеген...

Ақ халатты абзал жан, арда артың,
Жан саулығы сенімен жалғанатын.
Ел-жұртымның сақтап қал денсаулығын,
Байлығы да, бағы да сол болатын.

ТАБИҒАТ СЫРЫ

Өмірде аққан мың бұлақ,
Басыңнан ғана тұнасың.
Көгімде күлген сұлу күн,
Жұптасып аймен тұрасың.

Күн көзін келіп бұлт жапса,
Тақпайды-ау, бірақ, кінәсін.
Ақ мақта сынды ақ бұлтты,
Самал жел келіп қуасың.

Ашуы келсе желдің де,
Шеттетіп қояр жуасын.
Өмірдің желі соққанда,
Белінді бекем буасың.

Әркімдер артқа қалдырар,
Қоғамға берер мұрасын.
Зымырап жатқан жүйрік күн,
Сен елдің бағы шығарсың.

Жарты күн жарық көрген соң,
Өлгенше соған құмарсың.
Қадірін білгін уақыттың,
Қалғанын өзің ұғарсың...

МЕКТЕППЕН ҚОШТАСУ

Қасиеттерін ұғынып қарт бабаның,
Мектебім мен сенімен мақтанамын.
Әлі есімде бүлдіршін бала кезім,
Баспалдағын білімнің аттағаным.

Отырған соң білімнің партасына,
Білім алдық ұстаздар арқасында.
Кейін бізбен мақтанып жүріңіздер
Үңіліп әлемнің бар картасына.

Ұстазымнан үйреніп ана тілді,
Қатайтқаным шындығым қанатымды.
Өздеріңнен үйренген ақыл, білім,
Жарық етті әркезде қара түнді.

Өмірдің бір белесі бұл күн маған,
Кімді қайда тартасың, шіркін, ғалам?
Мектеп деген ұяның түлегіміз,
Жүрегінде қоңырау сыңғырлаған.

Хош енді, ораламын, хош мектебім!
Мен сенен білім алдым, бос кетпедім.
Болашаққа көп азық тасып жүрсін
Тәрбие, білім деген қос кептерің...

СӨЗ ҚҰДІРЕТІ

Жүрекке жұмсақ тисе жыр,
Біреулер балғын құрақ дер.
Аптапта шөлді басатын,
Бірлері мөлдір бұлақ дер.

Арманды алда қуалап,
Жететін бірі мұрат дер.
Не болса да, тәңірім,
Еліме жырдан шуақ бер!

Мал-жанымен тең өсер
Сарқылмас байлық, суат бер!
Теңізге құйған тамшыдай
Жүрекке жырым қуат бер!

Жүрегіне халқымның
Рухани тұрақ бер...
Көсемдердің қолына
Өшпейтін мәңгі шырақ бер...

Елекке салып сөзімді,
Ойымды тағы сынап көр.
Ақынын сүйген алашқа
Ақылың асып ұнап көр...

СОҢҒЫ ҚОҢЫРАУ

Арналып бата, айтылар тілек баққа арнай,
Қоңырау соңғы, тұрарсың қалай шаттанбай.
Қимаймын мен де түлеген алтын ұямды,
Асығып ауылым көшіп бір бара жатқандай.

Баспалдақ аттап, қуаныш бойын билеген,
Жүгіріп сәби аяғы жерге тимеген.
Ұстаздар алда жол тілеп жатыр біздерге,
Ұстаз да болмас шәкіртін шындап сүймеген.

Мерейің өсіп, азамат бол, — деп — аспандап,
Мәні бар өмір, кездессін дейді асқан бақ.
Ақырын жүріп, айқаймен ақыл сыйлаған,
Қасиетің қандай, қадірлі дара баспалдақ.

Қуаныш билеп, қимастық билеп тек кейде,
Осылай егіз сезіммен адам көктей ме?
Жолдарың болсын, дегендей қолмен біздерді,
Нұсқады ұстаз таулы бір күнгеі беткейге.

АМАНДАСУ

Өз ұлыңмын, ағайын, емес бөтен,
Өнерімді несіне көмескі етем?
Биік, биік тауларға қарап тұрып,
Бабаларым мен сізді елестетем.

Ат тұяғын талдырған даласы мың,
Жаныма жақын өлкем жарасымын.
Өнерінен қазақтың өте қоймас,
Өзге елдің үйсең де бар асылын.

Біреуге жиен, әлде нағашымын,
Құда-жегжат, іні не ағасымын.

Нүсіпжан – әкем аты, өзім – Төлеу,
Қазақтың қарапайым баласымын.

Қуантып көкке өрлетсең көп тілегін,
Қайралған ақ алмастай өткір едім.
Уа, жігіттер, бәріңе өр халықтың,
Еншісіне байлансақ тек тілегім.

40 ЖАСҚА әзіл

Бас иіп өскен халықпыз,
Ата-салт пен ғұрыпқа.
Ағайыннан араңды,
Азамат болсаң, суытпа,
Баладан ер жеткеніңді,
Ата-ана барда ұмытпа.

Ойна да күл өмірде,
Екі рет адам туып па?
Бағалай біл барыңды,
Бас ие бермей ұлыққа.

Сыйлағанның құнын біл,
Басыңда дәурен тұрып па!
Кешегі өскен бала едің,
Міңгесіп шапқан шыбыққа.

Бүгінгі жігіт тұлпарың,
Көндірмей жүр ме ырыққа?
Отыз деп ойлап жүргенде,
Келіп те қаппыз кырыққа.

Ауылдан алыс кеткенде,
Табамыз сылтау сыныққа.

ТУҒАН КҮН КЕШІНЕ

Туған күнің құтты болсын,
өлең жаздым таң тұрып,
Өмірлі бол, қызық көру – адамзатқа тән қылық.
Ал бақытты қолдан келсе, берер едім алдырып,
Әдемі де ақылды бол, қызға сол ғой заңдылық.

Туғаныңнан тыңдап өстің ата-ананың нәрлі үнін,
Махаббаттың сақтай біл,
тек ешкім бұзбас жарлығын.
Шаттана біл, мақтана біл айналаңа қарап бақ,
Қылығыңмен, қызығыңмен қуант
елдің барлығын.

Отбасыңа бақыт білем, сол дауысың
шыр еткен,
Сол адамдар сенің өмір бақшаңа кеп гүл еккен.
Ал жаныңда жүрген мына біз секілді
жолдастар,
Тек тілекші әрбір сөзін жеткізетін жүректен.

ДОСҚА ТІЛЕК

Досқа тілек: зор денсаулық, ашық күн,
Мен – ақынмын, ашық күнге ғашықпын.
Алтын беріп, ат мінгізіп жатса да,
Білдірместен жүрер біреу тасып мұң.

Қуанышың, тілектес қой саған ел,
Өнеріңе, өміріңе баға бер.
Әкең – аспан, ана – алақанындай,
Тек әлпештеп өтсін сені қара жер.

Біреу досын қуантады гүл беріп,
Гүлдей болып жүр дегені түрленіп.
Өзің гүлсің көретұғын көз болса,
Одан бетер кеттің бүгін гүлденіп.

Бұрыннан-ақ тілектеспіз, бірге едік,
Мұндай қызық болатынын білмедік.
Бақытыңа адаспай жет, айтарым,
Соны тілеп кеудеме тұр жыр келіп

Гүл де солар, алтын тозар қолдағы,
Оңай емес қара өлеңнің толғағы.
Мәңгілікке бұл естелік деп білем,
Сен өзгеріп, жоғалтпасаң болғаны.

АНАҒА ТАБЫНУ

Ана деген бәрінен асыл адам,
Жүрсең екен өмірде басың аман.
Түн ұйысын төрт бөліп, бесік тербеп,
Әлдіңмен өзіңсің асыраған.
Сен алдымда жүргенде, киелі анам,
Бар мен жоқты сезбегем, жасымағам.
Әрбір үйдің арттырар берекесін,
Күнсіздер ғой әлемге шашыраған.
Төгесіздер ұрпақ деп шуақ нұрын,
Ана сүті қастерлеу тұрақты ұғым.
Мен де сәби сүйгізіп өзіңізге,
Сен арылы әлі де қуаттымын.
Елуте кеп еліме танылсам да,
Еркелер саған бала сияқтымын.
Арқалап жүрген жандар ғалам жүгін,
Қадірлі де қасиетті-ау маған бүгін.
Төрімізді толтырып жүру үшін,
Маған қымбат, жан ана, амандығың...

АҚЫН ЖӘНЕ АҚҚУ

Түрлі әлем, түрлі қоғам, түрлі алып,
Көкте күнмен тұрады ылғи нұрланып.
Ал адамдар – сол қоғамның иесі,
Жүретұғын бір-бірінен сыр бағып.

Оның бірі батыр жаумен алысқан,
Енді бірі ғалым, шаруа, данышпан.
Арасында ақын бірі тым жүйрік,
Өткір сөзбен желмен ғана жарысқан.

Міне, осындай бақыт табар жер-көктен,
Қандай ғана бақытты едің ел неткен!
Ойы биік, сөзі құнды бір ақын,
Аққу көрді айдын көлі тербеткен.

Сол аққуға қарап тұрып мұңлы ақын,
Жасырмады жадында көп жыр барын.
Қос аққудай паш етті ғой адамның,
Жарасымды оңаша отау құрғанын.

Көзін алмай қарап тұрып аққуға,
Деп ойлады мәңгі болар бақ мұнда.
Ақындардың арқау болған жырына,
Айдын көлден бақытыңды таптың ба?

Содан аққу махаббаттың белгісі,
Оны айтқан ақын деген өр кісі.
Ақын, аққу төрт-ақ әріп болғанмен,
Екеуі де ұлы өмірдің тектісі.

НАУРЫЗ

Құтты болсын бұл наурыз елімізге,
Байлық даулет әкелсін жерімізге.
Наурыз тойын жасаған думанды елім,
Қыдыр ата жайғассын төріңізге.

Бұл да біздің көп күткен мерекеміз,
Ән шырқайық кел, қалқа, сен екеуміз.
Ырыс жылы болсын тек келген жылың,
Арта берсін, ағайын, берекеміз.

Ұлыс күні, ағайын, күн бүгінгі,
Алла күтер көктемгі тірлігіңді.
Шаңырағың шаттыққа толсын десең,
Шуақ түссін, аш есік, түңлігіңді...

Наурыз көже қайнасын қазанында,
Сонда бақыт орнайды қазағымда.
Ұлттық тағам толып бұл дастарханға,
Айтайық ән біткеннің ғажабын да.

ЖАҢА ЖЫЛ

Келді міне, келді міне жыл басы,
Биле, досым, бекер қарап тұрмашы.
Бұл жаңа жыл – ырысты жыл, құтты жыл,
Берекелі өткен жылдың жалғасы.

Алға қойған арман, тілек көп елде,
Төрле, төрле, кел жаңа жыл бөгелме!
Менің халқым өркендейді, өседі
Тыныштықты берсең бізге егерде.

Елге келсін үлкен ырыс, ұлы күш,
Жерімізді баспасын де ібіліс.
Ұрыс-керіс – жат қылық қой қазаққа,
Аулақ жүрсін бізден ондай құбылыс.

Жабырқатып алмаңыздар жас жанды,
Шаттық, думан паналасын аспанды.
Келіңіздер, жақынырақ бәріңіз,
Осы думан сіздер үшін басталды.

АЛАКӨЛ

Армысың, Алакөлім, адуынды,
Биікке аттандырдың сан ұлыңды.
Ортақ мекен мен білсем қазақ үшін,
Ұққан болса сенің ел қадіріңді,
Елі – құт, жері – ырыс, көгі – нұрлы
Жалпы жұртқа жеткіздің жалыныңды.
Өзіңдей мол байлықты бере салған,
Бағалап, құрметтеймін тәңірімді.
Ақ толқын, шалқар шабыт, асау мінез,
Жүргізесің қалаған әміріңді.
Қысық көзбен болсаң да шекаралас,
Білдірмедің еш шаршап, жабығуды.
Ақ көңілің жатады көрініп бір,
Кеме толы көргенде балығыңды,
Берекелі Алакөл осы ісіңмен,
Аман сақтап келесің халығыңды.
Өр мінез, өткір тілді етіп бүгін,
Өсірдің қазағыма тән ұлыңды.
Досқа ашық құшағы, ал дұшпанға
Білмедіндер бас иіп жалынуды.
Кейінгі ұрпақ бойына дарытса екен,
Осындай ер тұлғалы тәліміңді.

Тік мінез, би тұлғалы ерлерің бар,
 Бетіңе ашып берер айыбыңды.
 Айдынды, ақ желкенді — Алакөлім,
 Ашуланса аударар қайығыңды.
 Ақжарқын ардақты елім аман болсын,
 Ақ дастархан алдында жайылулы.
 Өсіріп, өркендетіп жеткізе бер,
 Көрікті қыз, ақылға бай ұлыңды.

ШАҒАН

Бір сәлем жігіттерге Шағандағы
 Сендерді іздеп қу көңіл алаңдады.
 Орындарың бөлек қой бір мен үшін,
 Қасиет бар киелі даламдағы.
 Ізеттік бар, кісілік кішілік бар,
 Қасиетке байсыңдар адамдағы.
 Шаған деген жазулар көз тартады,
 Іскер ұжым өзіңсің қаламдағы.
 Бағдаттай бағалы ағам бәріңізді,
 Үйретті бұл ықпалға замандағы.
 Міне, 10 жыл өтіпті содан бері
 Іргетасы Шағанның қаланғалы.
 Басқалар үлгі етіп алмай ма екен,
 Береке мен бірлікті араңдағы.
 Ықыласың болмаса ұлы еңбекке,
 Қой да қысыр қалады қораңдағы.
 Көшті бастап келесің, бәрін көріп,
 Тоқтамай соқса да өмір борандары.
 Халқыңа қызметіңді еш аямай,
 Орныңды айқындадың қоғамдағы.
 Ақынның ақ батасын алғаннан соң,
 Домаласын тастарың одан әрі...

ЕСКЕЛДІ ЕЛІ

Ескелді елі, сен маған бір мектеп ең,
Алақанға салып ең, құрметтеп ең.
Батырлардың ұясы өздерінде,
Ел өмірін сол жандар өрнектеген.
Дәм-тұзыңды татқасын бір-екі жыл,
Жарасады маған да құр кетпеген.
Академиктер ауылы Жетісуға,
Жарысып білімімен жер жетпеген.
Жасыл желек, тау-тасты киелі өлке,
Ғұмыр бекер бірер жыл сенде өтпеген.
Ескелді би атамыз кеткенімен,
Ел-жұртының ішінен сый кетпеген.
Ескелді елі, сен маған бір мектеп ең...

ҮЙЛЕНГЕН КҮНДІ ЕСКЕ АЛУ

Бүгінгі күн мен үшін,
Тарихи құнды мақтан күн.
Қосағымды — жарымды,
Адаспай ғана тапқан күн.
Дала да дарқан дүркіреп,
Қалада той боп жатқан күн.
«Құдалар келді» деп шулап,
Арқанды алдан тартқан күн.
Мешітке барып неке су,
Дәмін де алғаш татқан күн.
Достарым бірге қуанып,
Сенімін бізге артқан күн.
Беташар айтып жігіттер
Махаббат күйін тартқан күн.
13 жыл болды сол күнге,

Келіп тұр бүгін шаттанғым.
Қуаныш жасап жарыма,
Келіп тұр сыйлық ап барғым.
Үш құлыным ер жетіп,
Сәні болғай салттардың,
100 жасаған ғұмырын,
Біздерге берсін қарттардың.
Адалдық болсын арада,
Тазалығындай ақ қардың.
Елдің сәні болайық,
Гүліндей әсем бақтардың,
Таң атқанша келіп тұр,
Сырымды саған ақтарғым.
Осылай ыстық Мен үшін,
Ақ боран күні ақпанның.

НАҚЫЛ СӨЗДЕР

Тар заманда туғандар, бар заманда қамықпайды.
Бар заманның пендесін, тар заман анықтайды.

Әкім жаман болса, әркім бай,
Әкім жақсы болса, халқым бай.

Елім деп еңірегендер, теңге деп тентіреуде.

Алсаң айбатың өсер, қарызбен қайратың көшер.

Ақшасы көптің адамдығы санаулы,
Ақшасы жоқ адам көпшілікке қалаулы.

Алла деп атамағандар, құдайға да
құлдық етпейді.

❖ Төлеужан Ғұмар

Жауыр ат жалтақ.

Жөндеп күлмегендер, дұрыстап ауыра да
алмайды.

Төрдегі келеңсіз төреге, екiнiң бiрi өнеге.

Орнын бiлiп отырмаған, шай iшiп оңбайды.

Айтқанынан шықпасаң, асырайтын қатын көп.

Ақшаңды қызғанғандар, ақылыңа да
айбат жасайды.

Апараттан аю келсе, қасқырлар
коридорда жүредi.

Байлықты сүйген адам: ақшаның ағайыны,
теңгенiң туысқаны, доллардың досы.

Батылым жетiп, батырып айтып,
Туған ел сенi сүйгенiм.

Кекшiл адам батады тұңғиыққа,
Көпшiл адам қорғайды бұл қоғамды.

Қаладағы қазақтың баласынан орыстардың
итiнiң бiразы артық.

Сөзбес сәуле

Қой асығын құртып болғасын, қол салдық па
ойыншығына қытайдың.

Туған күн – әркімнің жекеменшік мерекесі.

БЕСІК ЖЫРЫ

Бал бөбегім, бөбегім,
Дәстүрі бұл көненің.
Арналады өзіңе,
тәрбиелі өлеңім.
Ақ бесікке бөлесем,
таза болсын дегенім.
Азамат боп өсерсің,
оған мен де сенемін.
Оу, бөпешім, бөпешім,
ақ бесікке жата ғой,
тәтті ұйқыға бата ғой.
Бұл бесікке өзіңнің,
ата бабаң жатыпты.
Әлди әнін тыңдаумен
таңы күліп атыпты.
Аялаумен өзіңді,
өткізіпті уақытты.
Ақ бесікте тербелген,
азаматтар көп бақытты.
Құлынысың анаңның,
қыранысың далаңның.
Қорғаушысы болып өс,
өскелең мына заманның.

ТАНЫМ

Өмірдің ұлы өрнегі,
ақыл-кеңес бергені.
Ата дейміз ардақтап,
ақсақалды төрдегі.

Сағынып әркез тосатын,
атыңды әнге қосатын,
жасырған барлық тәттісін
алдына ғана тосатын,
Маңдайдан сүйер апам-ау,
қымбат-ау маған осы атың.

Үйрететін өмірдің,
жақсы-жаман үлгісін.
Асыраушы адамның,
әке екенін кім білсін...

Күндей ыстық көңілі,
бала деп өтер өмірі.
Біз жақсы болсақ тек ана,
ақталар ана сенімі.

Қасына ертіп алатын,
қызықты жерге баратын.
Қамқор боп жүрген әркезде,
қадірлі бізге аға атың.

Інім деп беттен сүйетін,
сен үшін қатты күйетін.
Айтылған саған бар сөздер,
өзіне ғана тиетін.
Әпкені сыйлай білейік,
түсініп оның ниетін.

ТӨРТ ТҮЛІК

Төрт түлік мал елімнің,
білсең басты байлығы.
Көңіліңе түйіп ал,
айтқамын жоқ жай мұны.

Түйе төлдің төресі,
қос өркешпен көрікті.
Шыдамды жүкке, шөлге де
сабаз-ау білмес желікті.

Жылқы дала сәні екен,
бие сүті дәрі екен.
Тайбурыл мен Құлагер,
серілердің әні екен.

Сиыр үйге береке,
дәмді сүті, айраны.
Құрт, ірімшік, кілегей,
қандай шіркін, қаймағы!

Моп-момақан түліктің,
жүні асылы қой екен.
Қойы көптің қорада,
жүрген жері той екен.

Міне, осындай түлікпен,
сәнді қазақ даласы.
Білгені жөн ғой бұларды,
қазақтың әрбір баласы...

ШАТ ЗАМАН

Асқар тауым – қорғаным,
Өзен, көлім, орманым.
Жасыл желек далада,
Тарам-тарам жолдарым.
Мен жерім деп мақтанам,
Бізде осындай шат заман.

Ақ сақалды аталар,
Ақ жаулықты аналар.
Мейірімі мол інілер,
Ақ көңілді ағалар.
Мен елім деп мақтанам,
Бізде осындай шат заман.

Егеменді еліміз
Байлығы мол жеріміз.
Салт-дәстүр мен тегіміз,
Сарқылмайтын кеніміз.
Мен салтым деп мақтанам,
Бізде осындай шат заман.

АРНАУ ЖЫРЛАР, ЭН ӨЛӨНДӨР

ТАЛДЫҚОРҒАН – 50 ЖЫЛ

[illegible]

50 көктем шуақ беріп, құлпырады бел дала,
50 мәрте ұлдарының басына да келді ана.
Көркейеді туған өлке, Талдықорған қаласы,
Егеменді ел де болдың, «Елу жылда – ел жаңа».

Біз ұлымыз — ел қорғаған қазақ деген халық-
тың,
Ұрпағымыз Қабанбайдай жер қорғаған алып-
тың.

Өркендей бер, дархан өлкем, жарқырай бер,
жайнай бер,
Батылдықты, ақындықты өзің бойға дарыттың.

ТЕКЕЛІ ҚАЛАСЫНА – 50 ЖЫЛ

Армысың Текелідей ару қалам,
Өндірісі өрістеп, жалындаған.
Кезінде Москваның өзі-дағы,
Сені тұңғыш ұлындай қабылдаған.
Табиғаты көз тартар, тауың әсем,
Баурайында жемісі қалыңдаған.
Тойларың құтты болсын, ағайындар,
Ыстықсың осы бүгін бәрің маған.
Қойының толы қазына – елге ырыс,
Әлі қанша байлық бар табылмаған.
Сенде өскен адамның бар өмірі,
Арғымақтай көрінер арындаған.
Жүрегі жоқ адамдар болар мүмкін
Сені неше күніне сағынбаған.
Тойыңа елің-жұртың шашу етіп,
Қабыл ал арнап жатыр әнін саған...

ДӘНЕШ РАҚЫШЕВ КЕШІНЕ АРНАУ

Көп жыр бар көкейімде тармақтаған,
Ата-дәстүр мұраны жалғап бағам.
Хош келдің осы кешке, ағайындар,
Қара нарын өнердің ардақтаған.

Бастап бір алдарыңда маңызды өлең,
Адаспайық, ағайын, сан ізбенен.
Ардақты ағамыздың кеші бүгін,
Өнерден өлгенінше нәр іздеген.

Келгендей елге биыл суық көктем,
Жан еді бұл әлемге әнін төккен.
Әттең-ай, тағдыр неткен қатал едің,
Асылын халқымыздың жұлып кеткен.

Ашып кетті жастарға жыр бұлағын,
Құлагер боп шауып жүр дүлділ әнің.
Адам қонақ өмірден Дәнеш те өтті,
Білеміз сіздей жанның біртуарын.

Байқайсың өмір – тұлпар, өнер – таған,
Өнер қу, азаматтар, келсе шамаң.
Күміс көмей, жез таңдай асылымның,
Сынығы боп ән қалды қалықтаған.

Адамдық өмір жолын бастарыңда,
Аруақты адам болсын қастарыңда.
Жетісу – жерұйығың асқақтатқан,
Әнің мәңгі қалады аспанымда.

АРМИАЛ СЕКСЕНБАЕВТЫҢ 60 ЖЫЛДЫҒЫНА

Жақсы тілек көп қой бүгін халықта,
Тыңда, ағайын, тілектен еш жалықпа.
Балықтары тайдай болып тулаған,
Алакөлдің орыны бөлек тарихта.

Азаматы алып тұлға, мәрт үні –
Қабанбайдай батырлардың сарқыны.
Киелі елдің құрсағында жаралған,
Армиал – ер, Алакөлдің алтыны.

Құрметтеймін, қадірлеймін досымды,
Мәңгілікке ескірмейді осы үлгі.
Алакөлдің ақ көңілді жігіті,
Сарыөзекке сары алтын боп қосылды.

Жақсы азамат, өкпе айтпаған заманға,
Өнеріңе әлі қайран қалам да.

Есінде ме Кербұлақтың жерінде,
5+1 деген достық команда.

Өзіңменен әлі біз де біргеміз,
Өмір барда сөгілмейді іргеміз.
Мұндай күндер бізге арман болғанда,
Шат-шадыман болып өмір сүргеміз.

Қазағым-ау, неткен ұлы өнеген,
Қандай ыстық шашқан нұрың төбедең.
Сен сияқты өмір сүрсе бақытты,
Өсіп жатқан немерең мен шөберең.

60-тасың, әлі сенің күшің көп,
Ешбір адам қарамайды мүсіркеп.
Сенің ғана саулығыңды тілейтін,
Тост алайық бәйбішеңіз үшін деп...

АЯУЛЫ ЕЛ АНАСЫ

*(Зылиха Жанболатқызының
70 жылдық мерей тойына орай)*

Биязылық қасиеттер бар үніңде,
Адалдық бар, алғыр жүрек түбінде.
«Еңбекшінің» ел-жұртының еңбегін,
Қазақстан мойындады бүгінде.

Атақ та бар, данқ та бар, ерлік те,
Мұндай істен жаманшылық көрдік пе?
Құтты болсын 70 жасың мерейлі,
Туған елді бастай бер тек ерлікке.

Қызылша-мен қатар егіп егінді,
Көк кілемдей түрлендірдің жеріңді.

Өзіңіздей аналардың соңынан,
Азаматтар көп өсуде сенімді.

«Еңбекшім» деп еңбек еттің шаршамай,
Арман жоқ қой аймаласа қанша арай.
Еңбегіңнің өнбегі осы, жан ана,
Жетпіс деген сізге болсын жан сарай.

Бұл «Еңбекші» – бірлікті аймақ, гүлді аймақ,
Босағаңа Қыдыр атын жүр байлап.
Бұдан артық жеңіс болмас адамда,
Туған өлкең тұрса артыңда гүл жайнап.

Маңдайда ырыс, құшақ толы бақ-дәулет,
Киелі елден, жаманшылық әрмен кет.
Желден жүйрік ой-арманды адамды,
Бір көру де біздей жанға арман ед.

Тәлім де мол, бойыңызға бар кие,
Ұлы анасыз, әдеп пенен арға ие.
Елге ұсынған жүрегінің шуағын,
Сіздей ғана болған шығар әулие.

**БАҚЫТ АПАЙ,
ЖАНСЫЗ-АУ ЖАНҒА ЖАЙЛЫ,**
(Б.Иманқұлқызының туған күніне)

Бақыт апай, жансыз-ау жанға жайлы,
Жақсы, жаман өмір деп талғамайды.
Өнердегі өрендер өзіңізден,
Күнде тәлім алады шаруа жайлы.
Білімнің нық, ойың бар қасқараулық,
Өз сезімнің өзіңді алдамайды.

Зейнеткерлік келіпті жасқа жасың,
Мінезіңмен жаныңа дос табасың.
Облыспен көшіп кеп бұл қалаға,
Иелендің Шалбайдың баспанасын.
Сіз білесіз жақсыны өмір-өзен,
Өзегінен итеріп тастамасын.

Қайраткерсің, өнерде зор бағаңыз,
Біздер Сізден өмірлік жол бағамыз.
Адалдықты сүйесіз, тазалықты,
Содан бүгін Сіздің де мол бағаңыз.
Құтты болсын туған күн қуанышың,
Мәдениетті мәңгілік қолдаған қыз.

ӘКІМ КӘКІМҰЛЫНА...

Жан аға, әулетінде нар болдыңыз,
Жаратқанның бәріне жар болдыңыз.
Тәрбиелеп жеткізіп жалғасыңды,
Әке деген қасиетке пар болдыңыз.

Ол да болса бүтінгі несібіңіз,
Енді, ағасы, жазылып көсіліңіз.
Барлығына айтылған ақылдармен,
Шөберенің біразын өсіріңіз.

Өзі ақын, өзі әкім, өзі маман,
Сізді ұқпаған адамның өзі надан.
100-ге келіп жатсаң да артық емес,
Асыл аға, болса екен басың аман.

Қасыңызда бар байлық, жан-жарыңыз,
Бірге атты сол кісімен таңдарыңыз.
Зейнеткерлік жасқа да алып келді,
Арғымақтай ақ қанат арманыңыз.

Кімдер қалай ойлайды ұлы адамды,
Мен алыстан іздемеймін ғұламамды.
Бір ұжымда өткізген бар ғұмырын,
Бұл тірлікте көрмеппін бір адамды.

Құтты болсын мына той асқаралы,
Көрісіп жұрт, бірлері дос табады.
Зейнеткерлік кездегі нағыз жұмыс,
Той-тойлаумен осылай бсталады.

Хабардармын ағасы бағың жайлы,
Сіздердей ұл елден көп табылмайды.
Ел аралап, тойларды тойлай бергін,
Ол еңбек кітапшаға жазылмайды.

ҚИМАЙДЫ ҚАРА ЖЕРГЕ ХАЛҚЫҢ БҮГІН
(Б.Ниязбекұлының қазасына)

Жиылды күңіреніп халық мұнда,
Қорғаны олар би, патша, алыптың да.
Қандай ғашық болсаңыз осы өмірге,
Сезіледі қимастығы халықтың да.
Жігерінді бойдағы елге арнап,
Азаматтық ісінді таныттың да,
Мәңгі өмір жоқ, мәнді өмір күнде керек,
Тоқырар кезі болады шабыттың да.
Асыл аға, сен неге үндемейсің,
Әлде өмірді сүруден жалықтың ба?

Жоқ аға, орындадың тілегінді,
Жайнаттың Жетісудай ұлы елінді,
16 жыл директор бола жүріп,
Бердің елге сол жастық жігерінді.
Ұлы адамда ұлт болмайды дегендейін,
Бөлмеді біреуіңнен біреуінді.
Еңбектің арқасында 16 ел,
Және де көріп қайттың Кремльді.
Меккеге барамын деп жете алмадың,
Білмедің-ау қанша өмір сүрерінді.

Осындай аға сенімен өткен өмір,
Асылдың жаны ұшады көкке не бір.
Қара жер табаныңның иісін аңсап,
Көк аспан көздің жасын төккелі тұр.

Қимайды қара жерге халқың бүгін,
Қайда әзілің, ақылың, жарқын жүзің?
Қара жерде жатқанмен, тот баспайтын,
Дәлелде адамның да алтындығын.

Күнің қайда алдымнан құрақ ұшқан,
Қарсы алушы ең келгендей тым алыстан.
Адам түгіл аңдар да мұңаяды,
Тастан ұшып өлгенде аң, арыстан.

Әзіл айтып жүруші еді теңіменен,
Бажамын деп ойнаушы еді меніменен.
Осындай жақсыларды, асылдарды,
Алла алады екен ғой жөніменен.

Жаның болсын жаннатта, жарық бөрі,
Тәнің болсын рахатта, қалықта әрі.
Атадан жол қалдырған ұрпағына,
Жалғыз адам сен білем тарихтағы.

Бау-бақшаны сыйладың саялы деп,
Қызығына күні ертең тоямын деп.
Өзің кеттің көре алмай сол қызықты,
Немеремді ойнатып қоямын деп...

Жігіт едің паналы заманға гүл,
Жамандығың жоқ еді адамға бір.
Немересін жетектеп Анар тәтем,
Жеткізсін сіз ойлаған арманға бір.

АДАМ ЖАНЫНЫҢ АРАШАСЫ
(Сағат Әбілқызына)

Ақ халатты ардақты жан бұрыннан,
Кездері жоқ бұл жұмыстан суынған.
Еңбекқор жан Сағат Әбілқызы ғой,
Балқаш көлдің жағасында туылған.

Әрқашанда жұмыс дедің, ел дедің,
Қабақ шытып ешбір жанға көрмедің.
Басты орынға қойып осы жұмысты,
Қанша адамды бал бармақпен емдедің.

Салиқалы, салмақты әркез сөзіңіз,
Зейнеткерлік жасқа міне келдіңіз.
Немеремен, ұл-қыздармен, туыспен,
Тек ырысқа тола берсін төріңіз.

Бізден осы Сізге деген достық үн,
Қуанышта тұра алмаймыз бос бүгін.
Елдің туын ұстайтұғын жан болсын,
Сіз өсірген тәрбиелеп қос құлын.

Қуаттысыз, демалу да ойыңда,
Ол да керек, жүк жүрмесін мойыңда.
Біздің қыздар бақыт тілейді Сізге тек,
Кездесейік шөберенің тойыңда.

ЖЕТПІС ЖАС

Жасыңыздан таудай болды талабың,
Ұстаздықты ұлылық деп санадың.
Қаракөздер жақсы білім алсын деп,
Интернаттың ірге тасын қаладың.

Үлгі етеміз еңбегінді біз бүгін,
Сіздей еңбек айдынында жүзді кім?
Маңдай терің тегін кетпей еліңнен,
Иелендің білім беру үздігін.

Екі ұл, үш қыз тәрбиелеп өсірдің,
Қателігін даналықпен кешірдің.
Балдан тәтті немерелер әне жүр,
Сәні болып жетпіс жастық кешіңнің.

Ұстазым деп, мен де сізді сүйемін,
Сіз арқылы көп ақылға иемін.
Тойың тойға ұлассын тек тілегім:
Қуанышқа келіп тұрсын жиі елің!

ҚҰДАҒА

Бала ортақ, жатсын құда құрметтеп,
Құдалық – сын, ол да өзінше бір мектеп.
Қастерлеймін төбеме тік көтеріп,
Жатса егерде құда-жекжат іздеп кеп.

Екі бала бәрімізді сыйлы етсін,
күйеу демей, өз ұлым деп жүрмекпін.
Қызындай көр, Құдаға айтар қолқам сол,
Ал құдағи білмей жатса үйретсін.

Құлаққағыс айттым, құда, назым жәй,
Күй кернесін Құрманғазы сазындай.
Екі бала орта бізге, жетейік,
Мың жылдыққа құшағымыз жазылмай.

АҚ ТІЛЕК

Бауырым, досым Айдын Хасенұлына

Жарамас сөздің құрғағы,
Қырандай жігіт қырдағы.
Кішілеу жасы болса да,
Бізбенен бірге сырлары.
Қасиетті Қабанбай,
Батырдың қалған жұрнағы.
Ақ жауын болып төгілсін,
Ағаңның саған жырлары.
Көңілін аулап көп елдің,
Емдейсің ептеп тісті де,
Аылың бар жол бермес,
Ақымақтар мен күштіге.
Көкшеден тауып көрікті,
Келінді бізге сыйладың.
Аяулы ұл-қыз беріңдер,
Киелі жердің үстіне.
Қос иығын қомдаған,
Қос қыран болсын қос ұлың.
Бірлігің артсын әулетте
Үш бұтындай боп мосының,
Қызғалдақтай қыз келіп,
Сән қосылсын сәніңе.
Сәулешің тауып бір ару,
Той болсын соңы осының.

СӘЛЕМІМДІ ҚАБЫЛ АЛ
(Бауырым Нұрлан Шәкербековке)

Өзіңе қарап таңданам,
Инабатты арлы адам,
Кез келген өмір жібінің,
Үзілген жерін жалғаған.
Республиканың ішінде,
Жері жоқ еді бармаған.
Шыңдағы қыран секілді,
Қос иығын қомдаған.
Бас киімсіз жүрсе де,
Бұйра басы тоңбаған.
Шыдамас қазақ қызы деп,
Қаһаздан қатын таңдаған.
Кенжесі едің әулеттің,
Құмары сүйсе қанбаған.
Шаршаған жерің жоқ білем,
Туыстар үшін шаруадан.
Достарға да адалсың,
Ісінді аллам оңдаған.
Шыққан күндей жарықсың,
Келмесін бұлттар торлаған.
Жан жоқ білсем бір саған,
Жамандық сірә ойлаған.
Әртіске кейде ұқсайсың,
Дәу Пушкинді сомдаған.
Құлдығың күшті құдайға,
Аруақтар шығар қолдаған.
Сәлемімді қабыл ал,
Жүрегімнен жолдаған.
Қыздарың болсын төрт-бесеу,
Ұлдарың болсын ондаған.
Бала адамның бағы ғой,
Ғұмырлы болар сонда адам.

С. ШЫНЫБАЕВҚА ДОСТЫҚ ӘЗІЛ

Әр қылығы бөлек мүлде өзгеден,
Мақсатына жете білді көздеген.
Көңілі жомарт, көзі күліп жүретін,
Серікболдай жігіт жоғын сезген ем.

Айырмасын Алла берген бағыңнан,
Бақыт таптың Ләззат суан жарыңнан.
Мұғалім боп мыңғырған қыз ішінде,
Іздегенің табылды өзі алдыңнан.

Жұмыс деген адамзаттың айнасы,
Алға, досым, тұғырдан еш таймашы.
Жұмысыңның елге және бізге де,
Тиіп тұрар ара-кідік пайдасы.

Әдебінен ел-жұртының аспаған,
Қиындықтан өмірі бір саспаған.
Көргені көп, көрері көп бұл Досым,
Үйленуді бізден бұрын бастаған.

Бұл досыңның көңілдегі тілегі,
Өнер ғана Серікболдың тірегі.
Бәрін бұрын бастаған соң біздерден,
Бәрімізден биіктеусің бір елі.

Ләззат қалқа, мұндай жанды дұрыс күт,
Мұндай жігіт отбасына ырыс-құт.
Серікболдың арқасында орнап тұр,
Жатақхана барлығында тыныштық.

ФУТБОЛ ТӨРЕШІСІ

(Н.Қожабергеновке)

Дос болып біздер таныстық,
Кештерге бірге барыстық.
Спортзалдардың ішінде,
Доп қуып та жарыстық,
Достығымызды нығайтып,
Бажалыққа ауыстық.

Сыйластық болды арада,
Мұндайдан көңіл қала ма.
Ауылда танысқанменен,
Кездестік қайта қалада.

Жайылып талай дастархан,
Тыңдадық тілек достардан.
Шаңырағыңның кезі жоқ,
Туыс пен достан бос қалған.

Бойында өнер қазанат,
Шапқысы келеді мазалап.
Ысқырығыңмен аласың,
Тәртіпсіздерді жазалап.

Төреші болып алаңда,
Әлемді жүрсің аралап.
Үй салдың биыл, келер жыл
Не іс жүр тағы мазалап.

Сыйласып бірге жүрейік,
Өмірді мынау бағалап.
Еркелей де білейік,
Бас ауырғанда бажалап.

Ата--ана қаста, отбасың,
Бәрі де Нүке ғажап-ақ.
Алдағы сенің өмірің,
Бір аллаға аманат.

Бойдағы барлық дарының,
Шәкірттеріңе дарысын.
Қазақ деген халықтың,
Маңдайға біткен бағысын.

АҚЫЛЫҢ ДА, ЕЛЕКЕ, КӨРКІҢ ДЕ ӘСЕМ
(Елеухан Әділханұлына)

Этикетте бір бөлек сұлбасы да,
Ақылы мол әйтеуір бір басында.
Өзіне ып-ыңғайлы, сүйкімді етіп,
Тауып алыпты қасына Гулясын да.

Жол бастайтын бар сенде серке қылық,
Жіберді жұмыс сені ерке қылып.
Түнімен бізбен бірге жүресің де,
Жұмысыңа кетесің ерте тұрып.

Ақылың да, Елеке, көркің де әсем,
Өлең жазу жарасар сертім десем.
Құшақ жая досым-ау қарсы аласың,
Алматыға мінеки, келдім десем.

Қарсы алмау ұлға да сын, атаға сын,
Онда несін жігіт боп атанасың?
Моншадан шыққаннан соң ырым ғой деп,
Өзіңнің отауыңа апарасың.

Сыра ішеміз моншадан шөлдедік деп,

Мақтанамыз бәрін де ерледік деп.
Ел-жұрттың бәрі бізге таң қалып жүр,
Мұндай ырым еш жерден көрмедік деп.

Көңілің ғой ер мінез ескірмеген,
Еркектерді аяймын кеш кірмеген.
Немесе біздің ақыл толыспаған,
Болмаса оларға әлі ес кірмеген.

Білмейсің келген жанға тұщынуды,
Тәрбиелеп жатырсың үш ұлыңды.
Арман еттің өзіңе тау басынан,
Қанаттарын қатайтып ұшыруды.

Парасат бар, бойыңда даналық бар,
Барлық туыс өзіңдей пананы ықтар.
Елдің ұлы бола біл ал, Елеке,
Көп болсын біз қуанар жаңалықтар.

СЕРІК ТҰРЫСБЕКҰЛЫНА

Көңілі кең, ақжарқын қас қабағы,
Сауда деген кәсіптің бас маманы.
Көңілінде иманы, намысы мол,
Бар адамдық осыдан басталады.

Керім еді досым да, баталы еді,
Досым да, бауырым да қатарым еді.
Қырғыздардың қоямын деп шоу думанын,
Режиссер деген ол ат алып еді.

Бұл Секеннің өнерге сыйы бөлек,
Сол үшін де біздерге жиі келеді.
Сағынады достарды, жиі аңсайды,
Солармен де Секеннің күйі келеді.

Көңіл жүйрік, шіркін ол тоқтасын ба,
Жастық жігер дайын ғой от басуға.
Аман жүр тек ұлағат ұяласын,
Жарыңа, үш қызыңа, отбасыңа.

ЕРЛАН ДОСЫМА

Салмақтылық мінезге бай санасы,
Тапты екен қазағымның қайсы анасы.
Жану керек еңбегі Ерланның,
Періштеге толғасын айналасы.

Жүрсің білемін, жастардың бәрін баптап,
Олар сенен өмірде тәлім таппақ.
Жасыл алаң, теңбіл доп ойыншылар,
Арасында жүрсің сен заңын сақтап.

Спорт киім, аузыңда ысқырығың,
Бұлшық етің ойнайды күшті мығым.
Балаларың көрсетсе жақсы ойынды,
Сенің де онда, Ереке, мықтылығың...

Үйретіп доп тебудің бар аяласын,
Санассын әлем саған қарайласын.
Доп теңбіл болғанымен командаңыз,
Сақтап жүрсін бірліктің шарайнасын.

Дос болсын, намыс болсын жүрегінде,
Қысылмасын қазақтай ұлы елінде.
УЕФАда ойнаса жігіттерің,
Орындағаның елдің тілегін де.

ТУҒАН КҮН

Құтты болсын туған күнің,
Думан күнің қымбаттым.
Арасында жайқала бер,
Өмір деген гүл бақтың.

Денсаулығың мықты болып,
Орындалсын арманың.
Шапағатын алғайсың көп,
Жаратушы алланың.

Бақыт сыйла ата-анаңа,
Алып келген бұл күнге.
Мұң болмасын ешқашанда,
Сыңғырлаған күлкіңде.

Адам тойып көрген бе екен,
Өмір деген шіркінге.
Ән арнамау сен сияқты
Аруларға мүмкін бе?

Алла бақыт берсін,
Көретін шексіз уақыт берсін!

МҰҚАҒАЛИ АҒАҒА АРНАУ

Мұқағали дара тұлға дегенмен,
Ардақты ақын, осы сөзге сенем мен.
Хантәңірдей биік тұлға, мәрт ақын
Тұла бойы жаралғандай өлеңнен.

Өлеңдерің өткір еді не түрлі,
Бойымдағы бар шайтанды кетірді.
Батыр етіп жібереді өлеңің,
Оқығанда Райымбек баба секілді.

Әрбір сөзің рух береді жаныма,
Неткен ойлар, неткен терең мағына.
Сол ойларың ақ желкен боп айдында,
Өлең жаздым, ақын үнін сағына.

Мұқағали – поэзия тереңі,
Табылады бар жаныңа керегі.
Ұран болып айтылып жүр бүгінде,
Айтқан сөзі, жазып кеткен өлеңі.

Міне осындай, ағайындар мендегі үн,
Бағалайық хас ақынның еңбегін.
Таза, тұнық жырдан ләззат алыңдар
Армандары таусылған ба пенденің...

АСЫЛ ДОСТАР

Асыл достар, сендер менің,
Баға жетпес, базарым.
Өздеріңмен көңіл гүлдеп,
Ашылады ажарым.

Асыл достар, сендер менің,
Бітпес байлық, несібем.
Өздеріңмен жарым сырды,
Жара бөліп өсіп ем.

Асыл достар, сендер менің,
Бақытымсың бастағы.
Өздеріңсіз барша жанның,
Қызықты емес жас-жағы.

Асыл достар, сендер менің,
Арманымның шыңысың.
Менің жүрген жолдарымның,
Намыс деген туысың.

Асыл достар, сендер менің,
Теңіздегі кемемсің.
Өмір – теңіз, дауыл тұрса
Ақ желкен боп елеңсің.

Асыл достар, сендер менің,
Ағын судан өткелім.
Оқу оқып, еңбек етіп
Жігіт болдың көп көрім.

Асыл достар, сен болмасаң,
Кең дүние тар бүгін.

Кәп-кәдімгі мом-момақан,
Аға болдың ал бүгін.

Асыл достар, сендер менің,
Тамыр болсаң, нәрімсің.
Қастарыңнан қиналғанда
Төлеужан да табылсын.

* * *

Жана жыл жаңа іспен жаралғандай,
Жер ананың жылуын бәрі алғандай.
Қадамың құтты болсын ел-жұртыма,
Қара жер қар суынан нәр алғандай.

Көктемменен көңілің жарасады,
Көңілdestiң көзінен дәрі алғандай.
Олжалы жыл болсыншы осы жылы,
Омартаны ойып бір бал алғандай.

Мейірімділік кетпесін пендемізден,
Еміреніп немересін шал алғандай.
Адам деген атымыз бар емес пе,
Қоғамды гүлдеу үшін жаралғандай.

* * *

40 жас деген қазақта
Қылыштай екен қайраған.
Биікке өрлей беріңіз,
Тұлпардай табан таймаған.

Туылған күнің құтты боп,
Іске ассын ісің ойлаған.
Амандық беріп өзіңе,
Достарға толсын айналаң.

Бақытты ғұмыр кешеді,
Адал болғандар жарына.
50 жыл бірге өмірде,
10 бала берді бағына.
Немерелер мен шөбере,
Сіздерді жүреді сағына.
Ата-анам – Алатауларым,
Ұрпаққа берген мағына.
60 жыл отау тойларың,
Бұйырса болсын тағы да.

АРМЫСЫҢ, ЖҰРТЫМ!

Армысың жұртым киелі, жақсылар үшін
жан салар,
Ақының келді алдыңа, «Аллалап» бүгін
ән салар.
Алаштың текті ұлдары, ақынын әр кез
қарсы алар,
Айтылған сөзін құрметтеп, бал шырын сынды
тамсанар.
Алақан соғып атыңа, таңдайыңа бал салар,
Текті елдің ұлдары, тегін күлкіні ар санар.
Ақылы мол пендені, ақылды хан да пар санар,
Көңілі кем адамзат, кең дүниені тар санар.
Өмірі өтіп кеткен соң, өкініп күнде сан соғар,
Бай баласы қашанда, балпаңдап басып
заң соғар,
Кедейдің күні тынымсыз, күндегі өмір қансонар,
Тапқанын жиып үйіне, қысқа да жылы
там соғар.
Еңбекқор болсын ұрпағың, болмасын бекер
нан соғар,

❖ Төлеужан Ғұмар

Болса егер бекер нан соғар, ертеңгі күні
жар соғар.
Тойдан, шіркін, қалсаң да, деген бар ғой асқа бар,
Осы сөздің төркінін, түсіне бермес басқалар.
Ақылды, шіркін, адамдар, бірлесіп көпті басқарар,
Ақымақ болған басшының, халқы да күнде
аш қалар.
Көргенді елдің жігіті, құшақтап халқын
бас салар,
Көрікті үйдің келіні, мейманға тездеп ас салар.
Көрікті үйдің ұлынан, көркемді ойлар тасталар.
Келбетті үйдің қызында, тірсектен түскен
шаш болар,
Өсер елдің баласы, он үшінде бас болар.
Өшер елдің баласы, отызында жас болар,
Осының бәрін тергенмен, түсіне бермес қасқалар.

МИНИСТР Г. ҚАРАҚҰСОВА КЕЛГЕНДЕ

Бүгінде жаңа ғасыр жаңа әніміз,
Түрленіп күнде жатыр заманымыз.
Елбасы күні кеше Жолдауында,
Көркейтеміз деді әлеумет саланы біз.
«Жақсы сөз – жарым ырыс» дегендейін,
Ол сөзге кірді біздің ажарымыз.
Хан егер халқына көп қарайласа,
Тарқамайды дүние базарымыз.
Мінеки, министр де келді бізге,
Біздің елге ауып ой назарыңыз.
Жетісу бұл білімнің ордасына,
Жетті ғой жаңалық пен хабарыңыз.
Сіз келеді деген соң мына біздің,
Жайнап сала берді ғой жанарымыз.
Жетісу бұрыннан да жер жаннаты,

Оңды болсын бұл келген қадамыңыз.
 Қарсы алайық, қанеки,
 Қараұсова ханымды.
 Министрлердің ішінде,
 Азаматшасыз дарынды.
 Елің үшін аянбай,
 Қинау да керек жаныңды.
 Құрметтейміз ісінді,
 Көтеріп көкке заңымды.
 Өзіңнен алсын көпшілік
 Өмірге керек тәлімді.
 Осылай деп қайырам,
 Өмірі бітпес әнімді.
 Ал енді студенттерден,
 Қабыл ал сәлем жалынды...

МЕН МЕКТЕПКЕ БАРАМЫН

Әні: Ө. Араповтікі

Ұлы өмірге қадам бастым, сенемін,
 берген батаң қабыл болсын тек елім.
 Баспалдағын бастым үлкен ұяның,
 нәр аламын, сенде көктеп өнемін.

Оқып, оттай жанайын,
 қолға қалам алайын.
 Абай, Мұхтар секілді,
 ғұлама жан болайын.
 Қабыл болсын тілегі,
 ата менен ананың
 Бал-бұл жанып жанарым,
 мен мектепке барамын.

Атын мініп тағаланған талаптың,
Сол үшін де мені елім жараттың.
Бесігінде шыңдалайын білімнің,
Қатаюын тіле елім қанаттың.

Естімесем мұғалімнен қатал үн,
Қабыл болып жатқандығы батаның.
Ел намысын қорғайтұғын жігіт боп,
Көбейтейін азаматтар қатарын.

АЛЫСТАҒЫ АРУ

Аяулым-ау, алыстадың сен менен,
қайда қайық екеумізді тербеген?
Сағынышты қалай ғана тарқатам,
жұдырықтай жүрегімді кернеген.

Қайырмасы:

Алыстағы асылым,
сағындым сені, ғашығым.
Сенімен мәнді бір күнім,
сенімен құнды ғасырым.

Аяулым-ау, кезігетін күн қайда?
Сезім қиын болады екен мұндайда.
Сағындым ғой шыныменен өзінді,
жұлдыз санап серуендеген түн қайда?

Соның бәрі бүгін уайым, бүгін мұң,
құшағымда қанша менің жылындың.
Сыбырласқан сөз арқылы мен сонда,
махаббаттың мәңгі екенін ұғындым.

БАЛУАНДАР МАРШЫ

Ұрпағысың батырдың, білектісің.
Бұл боз кілем баулиды жүректісін.
Ел мен Жердің намысын қорғау үшін,
Білегіңе сай болсын жүрек күшің.

Қайырмасы:

Қажымұқан қазақта қара нар,
Әбілсейт солармен пара-пар.
Мәскеуде күрескен Жақсылық,
Әлемдік деңгейде саналар
Аманжол ағаңның еңбегін
Бұл күнде Мәуленмен тән алар.
Балалар, сендерге жол ашты,
Алдыңда осындай ағалар.

Ар мен намыс, адалдық – жігіт бағы,
Балуандық – ұлы өнер ғұрыптағы.
Төрешілер арына берік болса,
Жанкүйердің қолдайды тұрып бәрі.

Қайырмасы:

Барлығы жарысқа сайланды,
Асырып көр кәні, айлаңды.
Сай болса әдісің, сенімің
Қаңжыған, бауырым, майланды.
Мықты боп танылсаң тасыма,
Жеңілсең, кілемде жасыма.
Теріңді төкпесең, күреске
Бақыт кеп қонбайды басыңа.

Әртараптан жиылып бар балуан,
Желбіреп тұр жарыс ту алдарыңнан.
Шәміл, Дәулет, Асхат пен Айдындардай.
Көрініңдер Олимптің заңғарынан.

О, ФУТБОЛ!

Жасыл алаң, теңбіл доп, қос қақпаға,
Бас төреші барады бастап қана.
Шеберлігің, жігерің мол болмаса,
Жеңемін деп құр бекер асқақтама.

Футбол, Футбол –
Спорттың ғажабы.
Өзіңде мәңгі
Әлемнің ажары.
Футбол, футбол –
Көңілдің ажары.
Чемпион сенсің –
Азия қазағы.

Алға, алға ойынның мықтылары,
Жеңіс үшін алаңға шықты бәрі.
Жанкүйерлер жиылды сан мыңдаған,
Гол соққанда айғайлап тік тұрады.

Жеңіс, Жеңіс біздерге керегі сен,
Доп-домалақ гол болар тебе білсең.
Намысыңмен көрсетсең ойыныңды,
Өз ұлтыңды сүйгенің себебі сен.

БАЛА БАҚЫТ

(1-маусым – Балаларды қорғау күніне орай)

Ата-ананың қолқанат сүйенері,
Тал бойында ұлтының бар өнері.
Балдырғандар – елімнің болашағы,
Шат күлкі, тәтті ұйқының иелері.

Қайырмасы:

Балдырғандар бал қылықты,
Алдарыңнан таң күліпті.
Бала күнін атап өту,
Мереке ғой заңдылықты.
Балдырғандар бал қылықты,
Өзіңді елің ән қылыпты.
Ел мен жерге ие бол деп,
Өздеріңді қалдырыпты.

Болашақтың қамқоры, жанашыры,
Сендерден өсер елдің нақ асылы.
Келешектің тірегі сендерсіңдер,
Бізге қымбат сол үшін бала сыры.

Жетіліңдер туған ел әнін тыңдап,
Өсірейік ұрпақтың жанын шыңдап.
Жеріңді сүй, құрметте ата салтын,
Тіліңді сүй, бәрінен арың қымбат.

ӘУЕ ҚОРҒАНЫС КҮШТЕРІ САҚШЫЛАРЫНА

Биікте қанаты талмаған,
Ұшақтар көркі ғой көгіңнің.
Тыныштық сақшысы аспанда
Қорғауда өмірін елімнің.

Тәуелсіз ел болдық біз бүгін,
Жақсы өмір жерімде орнаған.
Ант берген біздердей жігіттер
Ел жұртын апаттан қорғаған.

Қайырмасы:

Міндетті орындау басты іс
Барша ел сенімін артқасын.
Ал әуе қорғаныс күштері
Отанын дұшпаннан сақтасын.

Ел сүйген ұланбыз біз деген
Жер қорғау адалдық мұрамыз.
Көкте күн шуағын шашсын деп
Қас қақпай күзетте тұрамыз

Шапағын таңның да көреміз
Ақ бұлттар алады қарсы алып
Көгіңде шекара күзетіп
Төріңде жүреміз ән салып

О, ӨМІР!

1.

Өткен күн бірі шаттық, бір мұңлы,
Есейіп сағынасың құлын үнді.
Бір күн жоқ, бір күн тоқ қып ержеткіздің,
Сенің осы сырыңды кім ұғынды.

О, өмір,
Сүйем сені жанымменен!
Әр таңнан
Жанға жайлы жалын көрем.
Шіркін-ай,
Неткен ғажап шапағатың,
Менің де саған шексіз махаббатым.

2.

Әндердің бірі думан, бірі қайғы,
Түнге қоса бергені-ай сұлу айды.
Адал жүрек бергеннен адамдарға,
Сол шіркінге көп пенде жуымайды.

3.

Сақтың бердің, оған сай қауіп бердің,
Қайғы бердің, екі есе сауық бердің.
Өмірден еш өкінбей өту үшін,
Жұмбағын дүниенің тауып бердің...

НАУРЫЗ ТОЙ

Сәлем бердім, бас иіп, таң нұрына,
Шуағынды шаш бар пенде тағдырына.
Ақ көрпеге оранған алып далам,
Кенелуде құстардың ән-жырына.

Қайырмасы:

Наурыз той, ағайын,
Жақсы әнге салайын.
Береке, бірлікке
Бөленсін маңайың!

Хош келдің Наурыз,
Жадырар жанымыз.
Арайлап атсыншы,
Әрқашан таңымыз

Міне, осылай, атады Наурыз таңы,
Тілек мыңға татиды Наурыздағы.
Көзі ашылып бұлақтың, сыңғырласа,
Самал желмен билейді Наурыз талы.

Селт еткізер, ұйқы ашар ырымдары,
Наурыз бата алушы ек бұрындары.
Құтты болсын Наурызың, шырқа әнді,
Ақ мол болсын, қазақтың қыз-ұлдары!

ТАЛДЫҚОРҒАН – СӘН ӨЛКЕМ

Әні, сөзі: Т. Ғұмар

1.

Талдықорған, Сен менің ақ арманым,
Өзіңменен менің де жанар бағым.
Жасыл желек оранған әсем қалам,
Бізге бақыт күн санап жаңарғаның.

Қайырмасы:

Талдықорған – гүл қалам, ару қалам,
Арналады мәңгілік әнім саған.
Ақ түйемен аралап Асан бабам
Сенен сұлу өлкені таба алмаған.

Жайна, жаса жарқыра ару қалам,
Жұмақ мекен деп бар ел таңырқаған.
Тоқсан ұлт келсе де тосырқамай,
Бәрін сенсің жүрекпен қабылдаған.

2.

Талдықорған, өзінде қанаттандым,
Мақтанышым, сен менің жаннат бағым.
Алыс кетсем ораламын сағынышпен,
Жеткенімше таусылады тағаттарым.

3.

Талдықорған – мәңгілік жасыл қалам,
Сыр шертеді, тауың мен тасың маған.
Махаббатым өзіңе шексіз менің,
Сарқылмайды ғасырға ғасырлардан

ЖІГІТТЕР

Сендерде өмір бақыты
Білімді, білікті ер,
Біздерде мәңгі мол сенім
Болмасын күдіктер.
Сендермен жетіп арманға,
Ақталған үміттер.
Намысын елінің бермейтін
Көп болсын нар жігіттер.

Өзіңмен өмір көрікті,
Өзіңмен мол бағым,
Арыстар аман жүрші деп,
Әнімді жолдадым.
Аққудай сәнді арулар,
Айдын көл орманың
Жеңісін елінің бермейтін,
Аман бол бас қорғаным.

Барлығың заман бағы бол,
Жүректен жыр түлеп,
Ел-жұртың өссін соныңнан,
Өзіңнен жыр тілеп.
Арғымақ көңіл жігітке,
Қыз түгіл күн күледі,
Жігіттер сендерге арналған,
Қыздардан бұл ақ тілек.

ҚЫРҒЫЗ ҚЫЗЫ

Қарындасым, ғашық болдым мен саған,
Бар бақытым өзің болдың аңсаған.
Тау самалы алып барсын сезімді,
Жетісудан саған арнап ән салам.

Қырғыз қызы, қырғыз қызы,
Ғашық болдым мен саған.

Қазақ, қырғыз құдандалы қашаннан,
Құшағы ашық, кетпеген ғой асы алдан.
Алатаудың таң самалын бір жұтып,
Сағынғанда көздеріне жас алған.

Береке мен бірлік мықты екі елде,
Сұлу сезім тозбасын тек бекерге.
Көз алдымнан кетер емес, аяулым,
Қол бұлғасын қалған сәттер кетерде.

АЗАТ ЕЛДІҢ АРМАНЫ

Егеменді ел айқара ашты түндігін,
Мақтанатын, шаттанатын күн бүгін.
Қиын сәттің бәрін жеңді туған ел,
Батылдығың, сенің ішкі бірлігің.

Қайырмасы:

Қазақ елім, қарышта алға,
Ақ алмас бол, жасыма.
Біртұтас тек татулықпен,
Шықшы шыңның басына.

❖ Төлеужан Ғұмар

Бақытты елге шуақ шашып таңғы арай,
Қасиетті елдің бақ жұлдызы жанғаны-ай.
Егемендік бабалардың арманы,
Жабырқатып алып жүрме аңдамай.

Бұл да, халқым, маңдайдағы несібең,
Толарсаққа толы қанды кешіп ең.
Күннен-күнге алға басып қадамды,
Көрінейік елу елдің көшінен.

ТОЙҒА ТІЛЕК

Бүгін нұрға малынғандай, қараңдаршы айнала
Ақ тілекті шашу етіп, келді ағайын жайлана.
Қанша жүрек алып ұшып, тауып жатыр аңсарын
Аулыңызда бола берсін, бола берсін той ғана.

Қуанышқа кел, ағайын,
Кел жақында, тосылма,
Бақыт нұрын төксін тәңір,
Осы қыз бен осы ұлға.

Той, қуаныш қазағынның
Маңдайдағы несібі.
Қонағыма төрім дайын,
Ашық үйдің есігі.

Сөңбес сәуле Бүгінгі күн жүректерді, әсем әуен тербесін,
Дәл басындар үлкен-кіші, сыйластықтың пернесін.
Әсем әуен, күмбірлі күй құдіретіне бөленіп,
Орта толы билер болсын, қуанышқа келгесін.

СҮНДЕТ ТОЙ

Өтсе де өмір, өссе де өмір қарыштап,
Дәстүрінен кетпейді ешкім алыстап.
Құтты болсын, құтты болсын Сүндет той
Қарт бабалар кеткен бізге табыстап...

Бір қуанып, бір жылап,
Жас жүрегі дүрсілдеп.
Кемпір-шалда маза жоқ,
Құрғыр қайда жүрсін деп.
Тиын-тебен беруде,
Немереміз күлсін деп.
Құрметтейік бәріміз
Бабадан қалған бұл сүндет.

Астында ат, қызыл жасыл маталы,
Көрімдіктер ағылып кеп жатады.
Мұсылманның қатарына қосылып,
Алып жатыр әне жігіт батаны.

Бәйге, көкпар, қыз қууға белсеніп,
Жеңеді деп ақынға тұр ел сеніп.
Міне осындай, сүндет тойы қазақтың
Көрем десең дос-жаранға келші еріп.

ҰЗАТУ

Қуыршақпен ойнаған қыз кешегі,
Бүгін міне, бойжетіпті деседі.
Өздеріндей арулардан елімді
Қорғайтұғын азаматтар өседі.

Барған жерде, құлыным,
Артсын бедел құрметің.
Орындауың керек қой,
Пайғамбардың міндетін.

Ерте тұрып жай жатсаң
Мақтап жүрер күнде енң
Сонда пенде болмайсың
Алғыс пенен жүлдеден

Ұзатылып бара жатқан, құлыным,
Шаңырақтың шаттығысың, шын ұғын.
Ел-жұртыңның мақтанышы бола біл,
Берік ұста жан-жарыңның тұғырын.

Ұлы өмірдің белесі бар не түрлі,
Жеңу үшін әкең сені өсірді.
Анашың да бақыт тілеп ұяңда
Қалып барады құс анасы секілді.

ДОСТАР СЕЗІМІ

Бөлісетін қуаныш пен қайғыны –
Достар деген азаматтың байлығы.
Тіршілкте сыйласайық, кел достар,
Мұндай болмас, ұлы өмірдің бар күні.

Келіндер, достарым,
Дастархан сен үшін.
Бір тойлау міндет қой
Досыңның жеңісін.
Келіндер, достарым,
Қонақсың мен үшін.
Бірге көрейік
Ұл-қыздың жемісін.

Жиын-тойдың көркі сендер жандырар,
Сұлуларды естерінен тандырар.
Билегісі келіп тұрған бикештің
Сендерсіңдер би құмарын қандырар.

Бірге жүрек, бірге тілек, бірге етің,
Дастарханда, бірге сенің құрметің.
Достық сезім, таңға дейін бір-бірін
Үйлеріне шығарып сап жүретін.

ҒАШЫҚТЫҚ ЖЫРЫ

Жаным, сенде жүрегімнің сыңары,
Сенсіз өмір жанбайтындай шырағы.
Көзді байлап көрсетпейді өзгені
Махаббаттың қалың түскен тұманы.

Қайдасың, ғашығым,
Қосылар күн бар ма?
Арман жоқ өзінмен,
Бір шықсам шыңдарға.

Сенде ғана бар тіршілік, бар бақыт,
Сені ойлаумен кетті қанша таң да атып,
Сені ойлаумен маза бермей жүрекке
Ауыр тұрам, төсегімнен сау жатып

О, махаббат, ғашықтардың мекені,
Қиындығың бір басыңда жетеді.
Сүйікті бол, сүйгеніне жете алмай,
Өмір деген тез-ақ бастан өтеді...

БАҚЫТ ЖОЛЫ

Сенде жаным өмірдің барлық мәні,
Өзіңді сағынамын.

Асау сезім аяншақ жанды ұқпады,
алысып не қыламын?

Қол жетпейтін болдың бір қиял құсы –
Тұғыры биіктегі,
Мендей сені аялап, басқа жандар
Дәл мендей сүйіп пе еді?

Жаным, жаным,
Мәңгілік бағым ба едің?
Жаным, жаным,
Таба ма уақыт емін?

Жаным, жаным,
Қалмайық жарым-жалғыз.
Кездесейік
Бақыттың жолында біз.

Айта алмаймын жүректе жатқан сырды
Көңілің қалатындай,
Бақыт таңы атқанда, бір самғайық
Құстың қос қанатындай.
Бірге болсам өзінмен арманым жоқ,
Бір көремін қайғы мұңды.
Жолыңызға арнасам арманым жоқ,
Бар бақыт, байлығымды.

Көңіліңнің көлінде аққуың боп,
Мәңгілік жүзіп өтемін.
Жүрегіңе менің де жаттығым жоқ,
Тек өмір қызық екен.
Бағалайық жастық шақ сезімдерін
Жаулаған жанарымен,
Бақыт жолы табылар күн болар ма
Жақсылық хабарымен.

ТОЙ-ДУМАН

Қазағымда той деген қазыналы,
Бәрі соның өтсе екен мағыналы.
Құда-жекжат, дос-жаран, бауыр-туыс
Той болмаса бір-бірін сағынады.

Қайырмасы:

Құдаларым төрімде,
Туысым өз елімде.
Шаттанайық, бауырлар
Той тойлауға ерінбе.
Аман болса, көпшілік,
Той таусылмас жерімде.

Барлық туыс бұл жерге жиылыпты,
Бәрі әдемі, қараңдар, киініпті,
Ағыл-тегіл, той жасап алғыс алу
Еншісіне қазақтың бұйырыпты.

Қонақтарым құрметті дара шындай,
Көңіл болсын бұл тойда жарасымды-ай!
Той қызығын, кел бірге бөлісейік,
Бір атаның туылған баласыңдай.

ҚЫРАҒЫЛЫҚ ЖЫРЫ

Сөзі: Ахмет Кендірбек

Тәуелсіздік ұландары,
Қырағылық қырандары.
Әрқашан да, әркезде де.
Күзет, күзет – ұрандары.

Қайырмасы:

Аяздарда тоңбаймыз,
Ұрыларға ордаймыз.
Ыстық аптап, шілде де,
Күндіз бенен түнде де,
Ел байлығын, ел байлығын,
Ел байлығын қорғаймыз.

Күзетеміз бар байлықты,
Жігеріміз нардай мықты.
Қас-қағымда жетеміз біз,
Елемейміз шалғайлықты.

Жігіттердің толы күшін,
Байқатады соны мүсін.
Күзетеміз кірпік қақпай,
Еліміздің мол ырысын.

АҢСАРЫМ

Бір өзінде бар бақыт, барлық арман,
Өмірде мен қалаған.
Сүйе алмаған адамның жаны жалған
Бақ таппас айналадан...

Өзіңе ауып аңсарым,
Тежеумен қалқан шаршадым.
Жүрегім маза бермейді,
Ғашықтың біреу салса әнін.

Бір сен деп жаным жаралы,
Сенімен сезім бағалы.
Жетсе екен менің жаныма
Жанымның жақсы хабары.

Аңсауменен өтуде барлық күндер,
Бақытым оралардай.
Жақын тартып барады жан жүрегім
Уақытпен саған қарай.

ЖАҢА ЖЫЛ (әнге арналған)

Ақ бораны, аппақ қары не түрлі,
Аяздары тоңдырар қол- бетінді.
Жапалақтап ұшқан ұлпа қарлары,
Аталардың ақ тілегі секілді.

Өткен жылға өзінше,
Берілетін баға бұл.
Ата-ана, дос, туыстың,
Көңілін де таба біл.
Жаңа жылмен келеді,

Жаңа бақыт, жаңа нұр.
Құтты болсын еліме,
Келген мына Жаңа жыл!

Ақ күмістей байлық келді далаға,
Шаттаныңдар, мұндайдан жан қала ма?
Асу асып, өткел өтіп біз үшін,
Ақшақар да келді міне араға.

Кеші болсын қуаныш пен күлкінің,
Есте қалсын құрбы-құрдас бұл күнің.
Би биленіп, ән салынған Жаңа жыл,
Бағы болсын бүкіл қазақ жұртының!

МӨЛДІР СЕЗІМ (әні бар)

Сендегі сұлу сезім,
Бақытқа бастағандай.
Кездесем өзіңменен,
Қуанам жас баладай.

Қайырмасы:

Бойымда ыстық сезім,
Сезбедім таңның лебін.
Өзіңе арналады,
Әндерім мәңгі менің.

Бақтарда сені күтіп,
Жүргенім аз ба менің.
Жұлып ап жүрегімді,
Ұсына жаздап едім.

Қайырмасы:

Бақ тілеп екеумізге,
Тұрушы еді ақ таңымыз.
Есімде мәңгі менің,
Ән айтып қайтқанымыз.

МЕКТЕБІМ

(әні бар)

Көңілге жыр шабыт берген мектебім,
Өмірге алғаш бағыт берген мектебім.
Еліміздің ертеңі үшін ұл-қызға,
Білім отын жағып берген мектебім.

Мектебім, мектебім!
Мен сенде көктедім.
Өзіңді қадірлеу –
Арманым тек менің...
Мектебім, мектебім!
Мен сенде көктедім.
Азамат боп өссем,
Арманым жоқ менің.

Адалдықты жиып берген мектебім,
Санаға ой құйып берген мектебім.
Бар асылын осы өмірдің қажетті,
Шәкіртіне үйіп берген мектебім.

Сенен шыққан кемеңгер де данышпан,
Кенде емессің ғұламадан, арыстан.
Алтын ұя қарсы аласың біздерді,
Азамат боп оралғанда алыстан.

(əni бар)

ШЫН БАЛ СЫРЫ,

О, махаббат, ойлы арман,

Сезімдердің тереңі.

О, махаббат, адамға,

Сенсің білем керегі.

өмірде аз ба адам?

Жете алмастан сүйгеніне қанша батыр,

ҚАНША АҚЫН,

Бұл өмірден шындығында өтіп кете жаздаған.

Жүректегі сезімдерді жүрейік те бағалап,

Өйткені олар қыз Жібек пен Баяндардан аманат.

Кір шалмасын сезімдерді, көтерейік көңілді,

Мәңгі өмірді мәнді өмірге жетелейді махаббат.

ГҮЛ АРУ

(әні бар)

Жақсы көремін қыздарды гүл ұстаған,
Келетіндей солардан ырыс маған.
Айдай сұлу арулар ағаларың,
Жолдарыңа тілейді дұрыс қадам.

Қызыл гүлде – дала сыры,
Ал өзінде – сұлулық.
Екеуіңді тең жаратқан,
Табиғатта ұлылық.
Ыстық сезім, іште тұнған,
Сыбырлай ма, не дейді?
Мұндай сәттер, аяулым-ау,
Енді қайтып келмейді.

Әй, білмеймін, кім мені жолықтырсын,
Туған айдай сен, еркем, толып тұрсын.
Қызғалдақтай құлпырған, аяулы ару,
Гүлден де әсем бүгін сен болып тұрсын.

Айдан да аппақ, аяулым, сен еркеле,
Ағанды ару сезімі көнерте ме?
Махаббатты жырлайық жастық шақта,
Келген кезде кәрілік көгерте ме?

БАЛАМА
(әнге арналған)

Құлыншағым, сен келгелі өмірге,
Шаттық-думан нұрын септі көңілге.
Сенсің, балам, өмірімнің жалғасы,
Бар байлығым жиған сенсің менің де.

Құлыным-ау, құлыным,
Тәтті ау сенің қылығың.
Өміріңе нәр берсін,
Менің осы ғұмырым.
Балапаным, қылықтым,
Туған жерден сыр ұққын.
Адал жігіт болып өс,
Суын ішіп тұнықтың.

Балапаным, қаз-қаз басқан қадамың,
Сәні боп тұр Жетісудай даланың.
Ел-жұртыңның пайдасына жарайтын,
Жігіт болсаң арманым жоқ, қарағым.

Ботақаным, басымдағы бақпысың?
Бағалайын басқа қонған бақ құсын.
Құшақтасам күннен бетер ыстықсың,
Аймаласам балдан еркем тәттісің.

АЛҒА, ЖАС ҰЛАН!

(әні бар)

Сен жас ұлан, егемен ел жалғасы,
Адымда алға, қатарыңнан қалмашы.
Ұраны да, қыраны да сен елдің,
Қағып қанат көк аспанда самғашы.

Бас, бас қадам, бас қадам
алға, жас ұлан.
Биік ұста ел туын,
шырқап асыл ән.
Қолыңдағы көк байрақ,
асыл бір арман.
Бабалардың жеңісі
ғасырдан қалған.

Ойда мәңгі тәуелсіздік үрдісі,
Бойда болсын бабалардың үлгі ісі.
Жүрегінде ұяласа ұлт үні,
Сонда артады туған елдің ырысы.

Сенсің, балам, иесі кең даланың,
Қорғайтын сен келер ұрпақ заманын.
Ұлым бар деп ұлтың саған сенеді,
Тигізбе жерге қас дұшпанның табанын...

ПЕРЗЕНТ ЖЫРЫ

(әнге арналған)

Еркін өскен, еркелеген
құлынымын бір елдің.
Туған елім болса аман,
мен шаттанып жүремін.

Қайырмасы:

Туған ел, туған жер,
тек біреу адамда.
Туған тіл, салт-санам
өсе бер ғаламға.

Егемендік елімізді,
сүйеміз біз сезіне.
Ержеткенде еңбегіміз,
арналады өзіңе.

Қайырмасы:

Бізде арман жоқ, биік болса
туған елдің шоқтығы.
Біздерменен тек биікте
желбіре елдің көк туы...

ТУҒАН ЖЕР

(әні бар)

Бұл өмірдің, гүл өңірдің
Қасиетті киесі.
Бал-бұл жанған бұл бақыттың
Біз боламыз иесі.

Қайырмасы:

Туған жерім, мені өсірген
Сенің нұрлы шуағың.
Перзенттік сезімменен
Арналады бұл әнім.

Туған жерім, сәнді өлкем,
Гүлді өлкем, өр өлкем.
Намысыңды қорғайтұғын
Ұрпағыңмын мен ертең.

Тауың заңғар, жерің дәнді,
Суың шекер бал сынды.
Мақтанышпен айтып тұрмын,
Естисің бе даусымды!

ТУҒАН ЖЕР
(әні бар)

1.

Асқар шың мен кең далам,
Бір жарасым тапқандай.
Қойны толған қазына,
Қалай жүрем мақтанбай?

Жерұйығым – Жетісу,
Суың бал да тасың дән.
Желбіресін ел туы,
Ғасырларға ғасырдан.

2.

Ұландарың бақытты,
Маңдайдағы бақ қандай.
Пенделердің өзегін,
Өзен жалғап жатқандай.

3.

Салиқалы қартымыз,
Сөйлейтін ел жасы қандай.
Сұлулықтың ордасын,
Тапқан бабам Асандай.

ЖЕТІСУ ЖҰЛДЫЗДАРЫ

(әні бар)

Жетісуым – гүл жайнаған мекенім,
Туған жерді мәңгі мақтан етемін.
Құрақтарын, бұлақтарын, тауларын
Көрген кезде шабыттанып кетемін. .

Жұлдыздары елімнің
Жарық болсын ертеңгі.
Ұл-қыздары елімнің
Алып болсын ертеңгі.
Жерұйығым – Жетісу,
Таңғажайып табиғат.
Перзентіңде өшпейді,
Саған деген махаббат.

Туған жерім жатқан бізді қарсы алып,
Сіздер барда біз жүреміз ән салып.
Бесігінде өскеннен соң тербеліп,
Жұлдыздары біз боп көкте жанса анық.

Жетісудың жұлдыздары жайнасын,
Халқым оның көре берсін пайдасын.
Өнерінді мәңгілікке жалғайтын
Біз сияқты өнерлі ұрпақ қайдасың?

АРДАГЕРЛЕР МАРШЫ

1.

Аттанды қару ап қан майданға,
Қазақтың ержүрек ерлері.
Жеңістің туы тұр қарсы алдында,
Қаһарман ұлдарың келмеді.

Құрбан боп ел үшін,
Кең байтақ жер үшін
Сыйлады ұрпаққа жеңісін.
Ардагер – мақтаным,
Абырой артқаның
Алдымда жүре бер, қарттарым!

2.

Болашақ үшін деп отқа түстің,
Қалқан қып намысты кеуденді.
Келешек мәңгілік ұмытпайды,
Отан деп от кешкен ерлерді.

Даңқына әрдайым бас иетін
Көбейсін намысты ұлдарың.
Егемен ұрпағы тік ұстасын
Қадірлеп жеңістің туларын.

ӘЗ НАУРЫЗ

Әз Наурыз, сен – берекенің бастауы,
Қандай ғажап адамға ой тастауы.
Жылғалардан аққан судай тынымсыз
Сыңғырлайды арулардың шашбауы

Наурыз, наурыз, кел, кел Наурыз төріме!
Байлық әкел Жетісудай жеріме.
Аққу қаздың әніменен шат заман.
Орнай берсін Қазақстан көгіне.

Ырыс, бақыт, бір өзіңнен басталған,
Тілек тілеп, жаюлы тұр дастархан.
Бейбітшілік, тыныштықтың жылы бол,
Жерден жылу, нұрыңды құй аспаннан.

СЫРЛАСУ

Сәулем-ау, түсінесің сен де мені,
Махаббат ең асыл зат пендедегі.
Өмірде қосылмаған ғашықтардай,
Жоғалып кетпейікші ең керегі.

Асылым, жаным,
Ғашығым, жарым,
Бақытым сенсің аңсаған.
Бақытым – барым,
Жүрегім жалын,
Жете алмай саған шаршаған.

Сәулем-ау, бір сен дейді ерке сезім,
Өзің де бір ауылдың еркесі едің.

Жүрегім қуаныштан жарылатын,
Шығар-ау, күн туғанда кезігетін.

Сәулем-ау, асылымсың, ардағымсың,
Өзіңмен жарық екен жан-жағым шын.
Көгімде қол жетпейтін ақша бұлттай,
Сен менің ең асыл бір арманымсың.

НАУРЫЗ ТОЙ

Табиғат адамзат сырласы,
Даланың үндерін тыңдашы.
Жеттің бе жеріме Жыл басы
Кел, төрлет, қасиетті Әз Наурыз

Кел Наурыз, Жеріме
Еліме, кел, төрлет қасиетті әз Наурыз.

Наурыз той, бәйшешектер құлпырған,
Наурыз той, елге жаңа күн туған.
Наурыз той, Тайқазандар қайнаған,
Наурыз той құлпырады айналаң.

Кең дала түрленер жаңаша,
Төрт түлік көктейді таласа.
Көз тоймас сурет қой қараса,
Кел, төрлет, қасиетті Әз Наурыз.

Адамзат көңілі шалқыған,
Көк шөптің иісі аңқыған,
Ән-күйге жүректер балқыған
Кел, төрлет, қасиетті Әз Наурыз!

ТУҒАН ЕЛІМ

Т. Ғұмаров

Т. Серік

Қазағым қайсарлығың а-хоу, аңыздан қалған
Туған елім тұғырлы,
Қыраным деп қалықтатшы ұлыңды.
Намысшыл бабаларым, а-хоу ел қорғау үшін
Айлық жерді алты күн,
Жүріп өтіп, кегін алған халқының.

Бүгінде ұрпағың бар а-хоу, Егемен алған,
Көк байрағын көтерген
Бір көруге құс боп ұшып жетер ме ең?

Бірліктің туы қолда, ахау бабадан қалған
Шат-шадыман көңілді,
Тектілікпен жалғауда ұлы өмірді...

ТӘУЕЛСІЗДІК ТАҢЫ

Тәуелсіздік атты таңы арайлы,
Жер жүзіне нұр шуағы тарайды.
Қазақстан – мекені ұлы достықтың,
Бейбітшілік әнін елі қалайды.

Қазақстан – ортақ мекенім,
Отаны адал жандардың.
Асығып саған жетемін,
Ақ желкені сен арманның.

Тәуелсіздік құшағында сан арман,
Астанамен ел келбеті жаңарған.

Достық туын биік ұста туған ел,
Бірлікті елді бүкіл әлем тән алған.

Тәуелсіздік, самға көкке әнұран,
Ұлттық рух кетпе елімнің жанынан.
Ел бейнесі ерекше бір нұрланды,
Шапағат ап Тәуелсіздік таңынан.

ЕЛІҢДІ ҚОРҒА

Арайлап атқан ақ таңдар
Әкелсін нұрлы шуағын.
Бірлікті мәңгі сақтаңдар,
Қазақ жері деп тұрағым.

Қайырмасы:

Жеріңді қорға, жеріңді
Ол – сенің атамекенің.
Еліңді қорға, еліңді,
Сезілсін перзент екенің.

Достыққа ашық құшағы,
Жайдарлы, жайсаң елденбіз.
Ерліктің сара жолдарын
Ерлерден өткен көргенбіз.

Тәуелсіз еліміз таң атқан,
Күн сүйген көкте байрағын.
Ерлердің ісі емес пе,
Қорғайтын туған аймағын?

АСЫЛ ЕРКЕМ

Асыл еркем – сен едің асқақ арман,
Орның бөлек әрқашан басқалардан.
Сәлемімді самал жел алып барсын,
Бір өзіңе арналады басталар ән.

Қайырмасы:

Бұлбұл болсаң орманыңмын,
Жалғыз қорғаныңмын.
Арман тауға алып барар жолдарыңмын.
Сенсің нәзік гүлім дейін
Көрген сайын күлімдейін,
Саған барар жолда менде сүрінбейін.

Елігім бол еркелер тау-тасына,
Серігім бол, қыдырар қыр басына.
Көрігім бол, жаныма жалын берер,
Сүйіктім өмір бақи бол қасымда.

Сенде ғана өмірдің бар ғажабы,
Махаббаттың жүректе маздағаны.
Сеніменен көңілім көкке жетіп,
Сеніменен жүрегім назданады.

АЛАКӨЛІМ

Алакөлім – тұғырлы туған мекен,
Ел шетінде қорған боп тұрған мекен.
Елінді, қасиетті жерді сүю,
Бабалардың қанынан қалған ба екен.

Қайырмасы:

Атыңды ел құрметтеген,
Өзіңде ержеткен ем.

Көлдегі құрағындай,
Желіңмен тербеткен ең.

Жүректе мәңгі есімін,
Тербелді тал бесігім.
Алакөл әсем ән боп,
Көркі бол ән кешінің.

Алакөлім, сен – жердің жұмағысың,
Сен – бақытым, сен – менің қуанышым.
Көріктенген күн сайын киелі өлкем,
Ғажап менің елімнің тұрағысың.

Алакөлім – байлық та баған биік,
Тау-тасында ойнаған арқар-киік.
Топырағыңды бір басу қандай ғажап,
Тағдырыңа тәу етем басымды иіп.

АСЫЛ АРМАН

Сен едің асыл еркем, асқақ арман,
Әрқашан орның бөлек басқалардан.
Жеткізсін сезімімді күмбірлі күй,
Арналсын саған ғана басталар ән.

Қайырмасы:

Бұлбұл болсаң арманыңмын,
Жалғыз қалсаң, қорғаныңмын.
Арман тауға алып барар
жолдарыңмын.

Сенсің нәзік гүлім дейін,
Көрген сайын күлімдейін.
Саған барар жолда мен де
сүрінбейін.

Еркелер елігім бол тау-тасына
Қыздырар серігім бол қыр басына,
Жанында көрігім бол жалын берер –
Сонда бақыт арнайды бір басына.

Өмірдің сенде ғана бар ғажабы,
Көңілім сеніменен назданады.
Көргенде сенің нәзік келбетіңді –
Жүректе махаббаттың маздағаны.

МАҒЖАН АТА МЕКТЕБІ ТҮЛЕКТЕРІНІҢ ӘНҰРАНЫ

Біз боламыз Мағжан ата ұланы,
Білім алу барша бала ұраны.
Жақсы оқып білім алсақ өзіңнен,
Ел қорғайтын азаматтар шығады.

Білім деген ұлы өмір өткелі,
Өс, өркенде тәуелсіздік текті елі.
Әрқашанда алда болады, сеніңдер,
Біз оқитын Мағжан ата мектебі.

Егеменмен жақындады алыс таң,
Ұрпағымен сәті қандай табысқан.
Қазақстан азаматы боламыз,
Білім, ғылым жолдарында жарысқан...

БАЛДЫРҒАНДАР ЖЫРЫ

Біз – тәуелсіз Қазақстан ұланы,
Жүрегімде бабалардың жыр-өні.
Алатаудың самал желі соққанда,
Жетісудың тербеледі құрағы.

Көк байрағым желбіреді көгімде,
Мәңгі бақи менің туған елімде.

Жерімізді мадақтаймыз сүйеміз,
Ерлікпенен жаралғандай ері егіз.
Туған жердің туын биік ұстайтын,
Ер азамат болып өсіп келеміз.

Бізде білім, бізде бірлік, бізде үміт,
Жүрек толы қуаныш пен ізгілік.
Білім атты ұлан-ғайыр теңізге,
Сен де, досым көр кемеңді жүздіріп...

ТӘУЕЛСІЗДІК ТАҢЫ

Тәуелсіздік атты таңы арайлы,
Жер жүзіне нұр шуағы тарайды.
Қазақстан – мекені ұлы достықтың,
Бейбітшілік әнін елі қалайды.

Қазақстан – ортақ мекенім,
Отаны адал жандардың.
Асығып саған жетемін,
Ақ желкені сен арманның.

Тәуелсіздік құшағында сан арман,
Астанамен ел келбеті жаңарған.
Достық туын биік ұста туған ел,
Бірлікті елді бүкіл әлем тән алған.

Тәуелсіздік, самға көкке әнұран,
Ұлттық рух кетпе елімнің жанынан.
Ел бейнесі ерекше бір нұрланды,
Шапағат ап Тәуелсіздік таңынан.

АСТАНА АСЫЛ МЕКЕНІМ

Астанама шашу боп аспаннан ән,
Жақсылықтың жаршысы басқан қадам.
Сен рухынан жаралдың бабалардың,
Адалдығы, ерлігі аспандаған.

Қайырмасы:

Астанам – асыл мекенім,
Күмбезі көкті тіреген.
Ақ тілекпенен жеттім мен

Ақ бүркітің боп түлеген.
Ардақты менің Астана —
Елімнің құтты тұрағы.
Атыңды әнге қосады
Жетісу жердің жұмағы.

Нұрлы Астана Сарыарқа төріндегі,
Қадірлейді, аңсайды елің сені.
Абыройы боп елдің асқақтайды,
Көк байрағың күн сүйген көгіңдегі..

Нұрлы Астана қазақтың шаңырағы,
Сен — бәйтерек, ел соның жапырағы.
Бір өзіңнен нәр алып, бой түзейді,
Бірлік сүйген алаштың атырабы...

БАБАЛАР РУХЫ

Менің жерім асқар таулы кең мекен,
Барлық байлық жер қайысқан елде екен.
Даналық та, парасаттық, ерлік те,
Туын сүйген туған елім сенде екен.

Қайырмасы:

Менің елім — ұлылардың ұясы,
Қандай ғажап тастап кеткен мұрасы.
Ұрпақтарым қамсыз өмір сүрсін деп,
Тас мүсін боп сырттан қарап тұрасың.

Абылайым — алаштағы ардақтым,
Қабанбайым — басын алған қалмақтың.
Төле биім төбе би боп төрде тұр,
Қазыбек пен Әйтекеде салмақты үн.

Қайырмасы:

Әз Жәнібек, Керей, Тәуке, Елбасы,
Ұрпағыңды мәңгілікке қолдашы.
Бабалардың бойындағы тектілік,
Жүрегіне бүгінгі елдің орнашы.

Қайырмасы:

Қасымханның қасқа жолын табыңдар,
Есімхандай ескі жолда бағың бар.
Тәуелсіздік шыңдарының басына,
Бабаларға арнап шырақ жағыңдар.

Қайырмасы:

Абай дана, Мұхтар болған жалғауы,
Жамбыл баба, арға толы арнауы.
Бағаландар басқа қонған бақытты,
Міне, осылай орындалды ел арманы.

Қайырмасы:

Менің елім, ұлылардың ұясы,
Қандай ғажап тастап кеткен мұрасы.
Ұрпақтарым қамсыз өмір сүрсін деп,
Тас мүсін боп, сырттан қарап тұрасың.

Қайырмасы:

МАЗМҰНЫ

Бірінші бөлім

Арғымақ жырым, алқынба!

Туған жер.....	4
Елге тілек.....	5
Жетісу.....	5
Балалықтың базары.....	6
Өмір жолы.....	9
Арғымақ жырым, алқынба!.....	10
Аласарма, азамат!.....	11
Өткенге жүгіну.....	11
Тілім – тірегім.....	13
Мен туған ауыл.....	14
Ақсу.....	16
Ел бірлігі.....	17
Жайлауда.....	18
Сәби пейілі.....	19
Үш бәйтерек.....	20
Желтоқсан желі.....	21
Жамау рухына.....	22
Біздің ел.....	24
Әкені аңсау.....	25
Ана.....	26
Азаматтары қазақтың.....	27
Өмірге сыр.....	27
Айтыс.....	28
Тіл.....	29
Астана.....	30
Астана – ару қалам.....	32
Әз ағалар.....	33
Ой елек.....	34
Көңіл.....	35
Өмір-өзен.....	36
Табыну.....	37
Қазақ арулары.....	38

Төлеужан Ғұмар

Жүректегі үн.....	39
Сыйласайық, ағайын!.....	40
Батыр бабам.....	41
Ж.Жабаевтың 160-жылдығына.....	42
Абай атаға сыр.....	44
Елге сәлем.....	45
Жаңалықтағы арыстар.....	46
Анама.....	47
Ұлыммен сырласу.....	48
Заманға наз.....	49
Райымбек бабаға.....	50
Көктем келді.....	51
Сүйінбай атамыздың 190 жылдық тойында оқылған жыр.....	52
Ел сәні.....	54
Мұқағали рухына.....	55
Кененбай жайлауын аралау.....	56
Балқаш көлі.....	61
Ескелді ата бар қазаққа мақтаулы.....	62
Інілерге.....	63
Бүтінгі өмір.....	65
Қара өнер.....	66
Ерлікпен келген елдік.....	67
Қымызмұрындық.....	68
Азаматтар.....	69
Ақ жауын.....	70
Домбыра.....	70
Құр қиял.....	71
Парыз.....	72
Жай ақыл.....	73
Адалдықты қалаймын.....	74
Қанағат.....	75
Үндеу.....	76
Жүрекпен сырласу.....	77
Тәуелсіздікке тағзым.....	78
Ашпақ қар.....	79

Адамдық жолы.....	80
Бабалар жолы.....	81
Өмір өзгерісі.....	82
Аңсау.....	83
Келіншектер.....	84
Шаттығым.....	85
Гүлдер.....	86
Көрікті көктем.....	87
Әжеме.....	88
Далаға сыр.....	89
Өткен күн.....	90
Әкені аңсау.....	91
Өмірдегі серігім сенсің өлең.....	92
Ақын ойы.....	92
Өнер мұңы – өмір мұңы.....	94
Саясат сахнасы.....	95
Қасиет.....	96
Сын.....	97
Абайға тағзым.....	98
Егемендігім – елдігім.....	98
Кейінгіге.....	100
Ұлыма.....	100
Жарыма.....	101
Арман-ару.....	102
Қимаймын.....	103
Сен дегенде.....	104
Сезім сыры.....	104
Наз.....	105
Ауыл ұлы.....	106
Қала шыны.....	107
Жақсы сөз.....	108
Ақындар, қандай жанбыз?.....	109
Ел мұңы.....	110
Шәмші аға.....	110
Табиғат сыры.....	111
Арқадағы ақ орда.....	112

❖ Төлеужан Ғұмар

Асабамын, ағайын!.....	113
Қырықпен сырласу.....	114
Қос елуге тілек.....	115
Дәрігерлерге.....	116
Табиғат сыры.....	117
Мектепмен қоштасу.....	118
Сөз құдіреті.....	119
Соңғы қоңырау.....	120
Амандасу.....	120
40 жасқа.....	121
Туған күн кешіне.....	122
Досқа тілек.....	122
Анаға табыну.....	123
Ақын және аққу.....	124
Наурыз.....	125
Жаңа жыл.....	125
Алакөл.....	126
Шаған.....	127
Ескелді елі.....	128
Үйленген күнді еске алу.....	128
Нақыл сөздер.....	129
Бесік жыры.....	131
Таным.....	132
Төрт түлік.....	133
Шат заман.....	134

Екінші бөлім

Арнау жырлар, ән өлеңдер

Талдықорған – 50 жыл.....	135
Текелі қаласына – 50 жыл.....	136
Дәнеш Рақышев кешіне арнау.....	136
Армиал Сексенбаевтың 60 жылдығына.....	137
Аяулы ел анасы.....	138
Бақыт апай, жансыз-ау жанға жайлы.....	140
Әкім Кәкімұлына.....	141
Қимайды қара жерге халқың бүгін.....	142

Адам жанының арашасы.....	144
Жетпіс жас.....	145
Құдаға.....	145
Ақ тілек.....	146
Сәлемімді қабыл ал.....	147
С.Шыныбаевқа достық әзіл.....	148
Футбол төрешісі.....	149
Ақылың да, Елеке, көркін де әсем.....	150
Серік Тұрысбекұлына.....	151
Ерлан досыма.....	152
Туған күн.....	153
Мұқағали ағаға арнау.....	154
Асыл достар.....	155
Армысың, жұртым!.....	157
Министр Г.Қарақұсова келгенде.....	158
Мен мектепке барамын.....	159
Алыстағы ару.....	160
Балуандар маршы.....	161
О, футбол!.....	162
Бала бақыт.....	163
Әуе қорғаныс сақшыларына.....	164
О, өмір!.....	165
Наурыз той.....	166
Талдықорған – сән өлкем.....	167
Жігіттер.....	168
Қырғыз қызы.....	169
Азат елдің арманы.....	169
Тойға тілек.....	170
Сүндет той.....	171
Ұзату.....	172
Достар сезімі.....	173
Ғашықтық жыры.....	174
Бақыт жолы.....	174
Той-думан.....	176
Қырағылық жыры.....	177
Аңсарым.....	178

❖ Төлеужан Ғұмар

Жаңа жыл.....	178
Мөлдір сезім.....	179
Мектебім.....	180
Махаббат мұңы.....	181
Гүл ару.....	182
Балама.....	183
Алға, жас ұлан!.....	184
Перзент жыры.....	185
Туған жер.....	186
Туған жер.....	187
Жетісу жұлдыздары.....	188
Ардагерлер маршы.....	189
Әз Наурыз.....	190
Сырласу.....	190
Наурыз той.....	191
Туған елім.....	192
Тәуелсіздік таңы.....	192
Елінді қорға.....	193
Асыл еркем.....	194
Алакөлім.....	194
Асыл арман.....	195
Мағжан ата мектебі түлектерінің әнұраны.....	196
Балдырғандар жыры.....	197
Тәуелсіздік таңы.....	198
Астана асыл мекенім.....	198
Бабалар рухы.....	199

Төлеужан ҒҰМАР

Сөзбес сәуле

Өлеңдер, ән өлеңдер, арнау жырлар

Редакторы Т.Айтбайұлы
Корректоры: Ә.Науанова
Беттеген: Д.Талғат

Басуға 22.11.2010 ж. қол қойылды.
Пішімі 84x108¹/₃₂. Шартты б.т. 12,3.
Есептік б.т. 13. Таралымы 500 дана.

«Тоғанай Т» баспасы, Алматы қаласы,
Қожамқұлов көшесі 128-39.
Телефон: 233-62-23, e-mail: ToganaYT@mail.ru

Пікір үшін

Ақын, сазгер Ғұмар Төлеужан Нүсіпжанұлы 1970 жылы 15 қаңтарда Жезқазған облысы, Жезді ауданы, «Байқоңыр» кеңшарында дүниеге келген. Алматы облысы, Ақсу ауданындағы Тарас ауылында мектеп бітіріп, І.Жансүгіров атындағы Жетісу Мемлекеттік университетін тәмамдаған. Студент кезінен облыстық, республикалық айтыстарға қатысып көпшілікке танылды. Республикалық «Елім менің» атты патриоттық әндер байқауының лауреаты. ҚР Мәдениет қайраткері.